

RADU TEODORESCU

**ONOAREA: DE LA OBSESIA CAVALERULUI MEDIEVAL LA
DESCONSIDERAREA OMULUI CONTEMPORAN. O ANALIZĂ
CREȘTIN ORTODOXĂ**

Cugir 2026

CUPRINS

Introducere

1. De ce cavalerii și samurarii medievali erau obsedați de onoare?
2. Onoarea ca cinste morală
3. Onoarea ca virtute morală
4. Onoarea ca o ierarhie sănătoasă a societății și virtuților
5. De ce onoarea este din ce în ce mai desconsiderată în lumea contemporană?
6. Onoarea ca simț veritabil al valorii

Concluzii

INTRODUCERE

Una dintre primele istorii despre onoare o avem din Grecia antică și ne spune despre un spartan care era foarte bun la atletism și pentru acest lucru câștiga la jocurile olimpice de fiecare dată când participa. Un atlet foarte bogat dar nu așa de înzestrat ieșea la probe tot al doilea și el s-a dus într-o zi la atletul spartan și i-a spus:

- Am să îți propun o înțelegere.
- Ce înțelegere?
- Îți voi da o sumă mare de bani care te va face extrem de bogat dacă mă lași pe mine să câștig cursa următoare.
- Nu. Nu se poate.
- De ce?
- Nu se poate.

A venit vremea cursei și ca de obicei spartanul a câștigat. A luat cununa de măslin din nou.¹ Plin de bucurie el s-a întors în Sparta la casa lui. Acolo mergea cu cununa de lauri pe cap. Pe drum se întâlnește cu atletul cel bogat care i-a făcut propunerea.

- S-a meritat? A întrebat acesta.
- Ce să se merite? A răspuns campionul.
- Puteai să te întorci de la competiție putred de bogat și te-ai întors cu o cunună de măslin.
- Nu știi ce vorbești.
- Ce vrei să spui omule?
- ONOAREA de a primii această cunună de măslin de la rege a fost mai mare decât toți banii tăi. Regele m-a invitat să merg cu el pe câmpul de luptă și cred că aceasta este o mare onoare și voi da curs chemării.²

Am spus această veche poveste din antichitate pentru a arăta că problema onoarei este foarte veche. Ceea ce vom arăta în această carte este că onoarea a fost un lucru care a variat foarte mult în istoria umanității. Au fost epoci ale istoriei în care onoarea a fost o obsesie și la fel de bine au fost epoci ale istoriei în care onoarea a devenit complet desconsiderată. Epoca noastră post-modernă se poate spune că este o epocă în care onoarea este cât se poate de desconsiderată.

Prin urmare ce atitudine trebuie să avem față de onoare? Nu este bine nici să fim obsedați de onoare – după cum erau samurailor și cavalerii medievali – dar la fel de bine nu este bine nici să fim total dezinteresați cu privire la onoare – după cum sunt afaceriștii, politicienii și comercianții din zilele noastre.

Prin urmare ce este onoarea? Dicționarul explicativ este cât se poate de larg în definiția sa cu privire la onoare:

- " - integritate morală,
- faimă, prestigiu, renume, reputație, vază.
- prețuire deosebită.
- cinste, favoare.
- manifestare a stimei, a considerației pentru cineva, exprimată prin semne de cinstire, de respect.
- la femei: castitate, pudoare.
- poziție, treaptă socială."³

Ceea ce se poate vedea în lumea din zilele noastre este că deși mai nimeni nu este preocupat de problema onoarei când vine vorba de a avea relații profesionale sau de afaceri cu alte persoane ei bine contează enorm dacă aceste persoane sunt *de onoare*. Aceasta fiindcă un om de onoare înseamnă un om de cuvânt, un om integru sau la fel de bine un om pe care te poți baza și cinsti.

"Termenul de onoare poate fi asociat cu atribuirea de titluri onorifice, ca dovadă a unei condiții sociale ridicate sau a unor rezultate excepționale. Sunt recunoscute titluri onorifice precum "Alteța Sa" pentru persoanele din familii nobiliare, sau "Exceleșța Sa" pentru persoane de rang înalt în societate.

¹ La jocurile olimpice din Grecia antică se dădea o cunună de măslin pe capul câștigătorului.

² Augustin Păuneș, Ziarul Lumina <https://ziarulumina.ro/amp/un-spartan-de-onoare-88677.html> (accesat pe 01.01.2026).

³ După Dicționarul explicativ.

În Olanda există formule standard de adresare politicoasă către cei care dețin titluri și/sau funcții universitare, care depind de titlu sau funcție, însă în practică majoritatea olandezilor ignoră această regulă.

În România, autoritățile diverselor localități pot conferi titlul de cetățean de onoare unor personalități originare din localitate sau reprezentative pentru aceasta.”⁴

Onoarea este prin urmare de mai multe ori un lucru pentru care unii ajung să ucidă. Aceasta fiindcă este bine să știm că până și în lumea interlopilor există un fel de “cod de onoare.” Dacă ajungi să jignești un borfaș notoriu ai toate șansele să fi ucis fiindcă i-ai pătat “onoarea.” Evident că avem aici de a face cu o onoare de al imaginației fiindcă borfașii nu ai deloc onoare.

Dacă ai șifonat puțin un scandalagiu ai toate șansele să te aștepți la un torent de înjurături și vulgarități fiindcă *onoarea* lui nu poate să nu reacționeze. Evident că va reacționa în cel mai porcinos mod.

Ne putem da seama că în societatea noastră de cele mai multe ori onoarea deși nu există este aprig invocată și adusă în discuție când te aștepți cel mai puțin. Borfașii, vagabonzii, interlopii sau zurbagii sunt cu toții unii care pozează și se prezintă ca oameni de onoare. Este greu să crezi că un borfaș tatuat până la gât și cu cercei în ureche este un om de onoare. Totuși, onoarea pentru el joacă un rol teoretic mare.

„Onoarea și reputația sunt drepturi umane stabilite prin Declarația Universală a Drepturilor Omului, care la art.12 stipulează: „Nimeni nu va fi supus la imixtiuni arbitrare în viața sa personală, în familia sa, în domiciliul lui sau în corespondența sa, nici la atingeri aduse onoarei și reputației sale.”⁵

În creștinismul ortodox ei bine onoarea se leagă cel mai bine de cinste. A fi un om de onoare în creștinismul ortodox înseamnă să fi un om cinstit, un om al cinstei. Ei bine dacă este să ne uităm mai bine în lumea afacerilor, a politiciii, a relațiilor sociale sau a relațiilor internaționale se poate vedea că onoarea este o himeră dacă nu chiar o fantomă. Când începe să bântuie mai toată lumea fuge de ea.

Este greu să crezi că un mare magnat care a înșelat sau a șantajat pentru a deține cât mai multe bogății este în cele din urmă un om de onoare. Este greu să crezi că un mare politician care a călcat peste cadavre pentru a se ridica pe piramida socială este un om de onoare. Aceasta fiindcă aceștia deși invocă în discursurile lor publice onoarea, ei bine nu au mai nimic în comun cu ea.

„Există un cuvânt în dicționar care se referă la o importantă calitate, neglijată de mulți azi, o calitate ce presupune corectitudine și integritate morală. Acest cuvânt, cu multă greutate, foarte des folosit în Europa, din Antichitate până în al Doilea Război Mondial, este onoarea. Demnitatea personală era un lucru la care oricine ținea foarte mult. În trecut, când jigneai onoarea unui om, atunci puteai să fii chemat la un duel, lucru care se putea termina tragic pentru tine dacă nu știai să mânuiești bine sabia sau pistolul. Un om de onoare este un om demn, care și-a făcut din cinste un crez, pentru care minciuna, compromisul sunt departe. În Antichitate, spre exemplu, o onoare greu câștigată prin dovedirea fidelității era recompensată cu cinstea de a sta în preajma regelui sau împăratului, fie că acesta era la masă sau pe câmpul de luptă. Istorioara de azi ne pune în față onoarea unui spartan care nu și-a vândut dreptul de a concura la Jocurile Olimpice, unde a și ieșit învingător.

Spartanii erau renumiți pentru îndârjirea și tăria lor în orice război intrau. Ei porneau la luptă în marș cadențat, în sunetul fluierelor și se pare că era un spectacol dintre cele mai mișcătoare să vezi cum se urnește falanga de războinici superbi care cântau veseli pe drumul spre moarte. Regele lor mergea în frunte. Era o mare cinste să fii primit alături de el. Gloria aceasta era oferită deseori unui atlet învingător la Jocurile Olimpice.”⁶

Am găsit de cuviință să scriem o carte despre onoare în vremurile noastre în care goana după

- bani,
- averi,
- putere politică
- și faimă

sunt unele care eclipsează aproape total onoarea.

⁴ <https://ro.wikipedia.org/wiki/Onoare> (accesat pe 24.09.2025).

⁵ Idem.

⁶⁶ Augustin Păunoiu, Ziarul Lumina <https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/un-spartan-de-onoare-88677.html> (accesat pe 24.09.2025).

Faptul că un creștin ortodox este un om de onoare nu înseamnă că el este asemenea samuraiului medieval care era dispus să își facă harakiri (sepuku=sinucidere) pentru onoare. La fel de bine nu înseamnă că a fi un om de onoare în zilele noastre că trebuie să fi gata să mergi la război pentru a apăra onoarea pătată a regelui sau președintelui tău.

Vom vorbi în această carte că au existat mai multe situații în lumea noastră când oamenii au ajuns să facă din onoare un idol fără să știe exact de ce.

Este adevărat că de multe ori societatea din zilele noastre este una care are și promovează o noțiune artificială a onoarei. Pentru mai multă lume este cât se poate de perimat să te simți onorat dacă ai fost invitat la un dineu la care participă și președintele țării tale. Aceasta fiindcă sunt din ce în ce mai puțin președinți care sunt integri și sunt oameni de cuvânt. Este adevărat că nu ai cum să simți onoare dacă ajungi să iei cina cu un președinte care știi că este corupt. Totuși sunt și oameni de stat care sunt integri și care sunt onorabili. Despre ei vom vorbi mai mult în această carte.⁷⁷

Doi moraliști discutau într-o zi.

- Ce părere ai despre onoare?
- Onoare?
- Da.
- În ce sens?
- Se leagă de morală?
- Cred că da.
- De ce?
- Îți spun de ce.
- Te rog.
- Este greu să spui că ești un om integru dacă nu ai onoare.
- În ce sens?
- Nu ai cum să fi cinstit dacă nu ești un om de onoare.
- Nu înțeleg.
- Să presupunem că eu sunt președintele țării.
- Da.
- Ai bine la un moment dat în presă apare o informație despre mine că eu deși sunt căsătorit am avut o aventură cu o vedetă de filme pentru adulți.
- Este imoral.
- Așa este.
- Și?
- Dar mai este ceva.
- Ce?
- Nu este onorabil.
- Evident.
- Vezi?
- Ce anume?
- Sunt numite standarde la care eu ca președintele țării trebuie să țin.
- Nici nu se discută.
- Ori vezi sunt și președinți care nu au onoare.
- Știu asta.
- Poți să spui că dacă nu ai onoare ești un om cinstit?
- Nu.
- Deci vezi onoare se leagă mult de morală.
- Eu credeam că onoarea se leagă mai mult de codul bunelor maniere.
- Onoarea este un lucru care ține de caracter.
- Crezi?
- Da.
- De ce?

⁷⁷ A se vedea *Onoare și glorie: exilul militar românesc și Campania din Est, 22 iunie 1941-23 august 1944* (Indiana, 2014).

- Îți voi spune.
- Te rog.
- A fi un om de onoare presupune să fi un om corect.
- În ce sens.
- Îți voi spune o pildă în acest sens.
- Te ascult.
- Un câine porni într-o noapte cu lună plină să hoinărească pe câmp.
- Și?
- Neprivind însă înaintea sa, căzu într-o groapă adâncă, din care numai cu greu putu să iasă.
- Îmi dau seama.
- Când se văzu din nou pe drum își îndreptă botul spre lună și începu să latre furios zicând așa.
- Ce?
- Lună tu ești de vină că am căzut în groapă, tu care dai o lumină atât de slabă și de înșelătoare. Ori luminează cum luminează soarele, ori las-o în pace să ne descurcăm așa cum putem fiecare.
- Nu îmi vine să cred.
- De ce?
- Luna era de vină?
- Da.
- Și câinele îi dădea înainte, lătrând și certând luna.
- Urât.
- Iar luna zâmbea și-și căuta liniștită de drum, fără să-i pese de loc de lătratul câinelui.
- Păi da.
- Ca și câinele din poveste, așa mulți oameni incapabili, caută să arunce asupra altora vina nepriceperii lor.
- Așa este.
- Decât oamenii cuminți fac așa cum a făcut și luna: își văd înainte de drum și lasă pe nebuni să trăncănească cât poftesc.
- Este cea mai bună soluție.
- Cred.
- Deci vezi trebuie să avem onoarea de a ne recunoaște propriile greșeli.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă nu există deloc onoare în a ajunge să îi învinovățești pe cei din jur pentru greșelile tale.
- Cu acest lucru sunt de acord.
- Mă bucur.
- Foarte bine.
- Cred că acum sunt cât se poate de clar cu privire la onoare.
- Fiindcă se leagă de morală?
- Da.
- Totuși există și o capcană a onoarei.
- Care?
- A ajunge să absolutizezi onoarea.
- Cum?
- Onoarea poate să devină un formă de orgoliu, de fală.
- Cum?
- Dacă cineva îi curtează iubita unii sunt gata să îl ucidă pe cel în cauză.
- Cred că este mult prea mult.
- Sigur că este.
- Deci onoarea trebuie să fie domolită?
- Da.

- Adică să nu ajungi la obsesie?
- Da.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.⁸

După cum vom vedea în această carte ei bine în istoria onoare a ajuns să meargă din extremă în extremă. Nu trebuie să ducem onoare la extremă fiindcă ea are un loc bine definit în viața umană. Să ne aducem aminte de Sfântul apostol Petru. Ea a fost un om de onoare. De unde știm acest lucru? Știm că Iisus l-a chemat pe Sfântul apostol Petru la apostolat dar el nu a voit fiindcă nu prinsese pește în acea zi. Iisus face o minune și Petru prinde mulți pești. Ce îi spune atunci Sfântul apostol Petru lui Iisus? “Teși de la mine Doamne că sunt om păcătos” (Luca 5, 8).

Teza principală a acestei cărți este că nu trebuie să fim nici obsedați de onoare dar nici total nepăsători cu ea.

CAPITOLUL 1

DE CE CAVALERII ȘI SAMURAII MEDIEVALI ERAU OBSEDAȚI DE ONOARE?

Din secolul al XVIII-lea avem o întâmplare care a devenit mai recent cunoscută.⁹ Este vorba de o poveste cu samurai și răzbunare. Se spune că un stăpân de 47 de samurai a fost înșelat de un anume oficial judecătoresc numit Kira Yoshinaka. Samuraii au voit să îl răzbune dar stăpânul nu le-a permis. Timp de un an cei 47 de samurai s-au gândit și au pus la punct un plan prin care să îl răzbune pe stăpânul lor deși știau că acest lucru le-a fost interzis. Ei ajuns să se răzbune și ce le cere stăpânul lor? Stăpânul le cere să își facă sepuku (să se sinucidă) fiindcă i-au întinat onoare din moment ce el nu voia răzbunare. Culmea este că cei 47 de ronin se supun.¹⁰

Avem mai sus o poveste clasică dintre sutele sau poate miile de povești despre onoare și răzbunare în Evul Mediu. De ce? Fiindcă este bine să știm că onoare și răzbunarea se legau foarte mult în Evul Mediu. În acest sens este bine să știm că în Evul Mediu foarte multe dueluri aveau loc fiindcă onoarea unui nobil a ajuns să fie terfelită.

“Cavalerii erau, în evul mediu, luptători călare, maeștri ai armelor, devenind cu timpul o elită războinică, o grupare militară privilegiată. Erau nobili de obicei, dar erau și situații când nu aveau proprietăți (feude). În cadrul raporturilor suzerano-vasalice, fii vasalilor mergeau la curtea suzeranului (seniorului) pentru a deprinde mânuirea armelor.

Erau obligații reciproce civile și militare datorate atât de către vasal seniorului, cât și de către senior vasalului său. Vasalul îi datora seniorului credință și supunere, dar și ajutor militar și bănesc, prezența și sfatul când seniorul împărțea dreptatea (era judecător). Seniorul era obligat să-i ofere vasalului protecție, sprijin militar și ajutor bănesc dacă acesta avea nevoie.”¹¹

Se poate vedea că a lega onoare de răzbunare era un lucru cât se poate de obișnuit în Evul Mediu. Foarte multe războaie medievale au avut loc din cauza lezării onoarei. Cavalerul medieval se vedea pe sine ca un erou al onoarei. El lupta până la moarte pentru onoare.

Sunt mai puțin cei care știu că de exemplu cruciadele medievale¹² au avut loc din cauza onoarei. Pentru cavalerul occidental medieval era o totală lipsă de onoare ca locurile în care S-a născut și a trăit Iisus să ajungă sub ocupația islamică. Totuși trebuie să știm că evreii L-au respins pe Iisus și au continuat să o facă și în Evul Mediu.

Cavalerul medieval era gata să își dea viața pentru onoare. Ea putea să fie

- onoarea familiei,
- onoarea regatului,
- onoarea matrimonială
- onoare profesională etc.

⁸ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

⁹ Întâmplarea a fost ecranizată de un film de la Hollywood pe nume *Ronin: 47 pentru răzbunare* din anul 2013 avându-i în rolurile principale pe Keanu Reeves și Hiroyuki Sanada. Mai trebuie să știm că un samurai care nu a ascultat de stăpânul său devenea un *ronin*, adică un nelegiuit.

¹⁰ https://ro.wikipedia.org/wiki/Hiroyuki_Sanada (a se vedea 01.01.2025).

¹¹ https://view.livresq.com/view/5f95ed1ed8fe330a70093db5/#cine_erau_cavalerii (accesat pe 24.09.2025).

¹² A se vedea Thomas Asbridge, *Cruciadele. Istoria războiului pentru eliberarea Pământului Sfânt* (Iași, 2011).

„Cavalerismul a fost un mod de comportament specific nobilimii din Europa medievală. Într-o lume în care războaiele erau frecvente, iar numărul celor ce luptau era limitat, legăturile dintre nobili, respectiv dintre aceștia și monarh sau suzeran erau asigurate prin acordarea domeniilor feudale și prin respectarea obligațiilor. Un om liber devenea vasalul unui senior printr-o ceremonie care includea trei momente: omagiul – vasalul se declara supus seniorului; jurământul – vasalul jura credință față de senior; investitura – seniorul acorda vasalului domeniul feudal, reprezentat simbolic de o floare sau de un bulgăre de pământ.

Fiind nobili, seniorii și vasalii duceau o viață asemănătoare: dețineau domenii feudale, mergeau la război, formau categoria conducătoare în statele medievale. Cu toții datorau supunere monarhului, care era seniorul suprem (suzeranul) (imaginile A, C, diagrama B).”¹³

La fel de bine trebuie să știm că în perioada medievală una dintre metodele cele mai des întâlnite pentru a soluționa o problemă legată de onoare. Era duelul. Dacă nu îți convenea de cineva sau dacă cineva a ajuns să îi facă avansuri soției sale era destul de să se pornească un duel.

Evident că duelul era unul care se solda cu moartea unui – sau a ambilor – rivali care erau implicați. “Astfel, apare duelul onoarei, iar luptele devin mai frecvente ca altădată. De foarte multe ori, chestiunile de onoare n-au fost decât pretexte nereserioase și orice vorbă aruncată în vânt sau o privire îndrăznească erau de ajuns pentru o provocare. Un exemplu elocvent rămâne faimosul Cyrano de Bergerac, eroul lui Rostand, care se bătea în duel cu aceia care-l priveau, pe motiv că-l sfidau, și cu aceia care nu-l priveau, fiindcă socotea aceasta ca un semn de dispreț. De asemenea, locul de întâlnire putea fi oriunde: un maidan, o piață, o uliță prăfuită sau o pădure; în felul acesta, în perioada 1598-1608, în Franța, au murit 8.000 de nobili în duel. Pentru a opri acest carnagiu autoritățile laice și bisericești au inițiat măsuri drastice (de la excomunicare la pedeapsa cu moartea). Și totuși, înfruntările de onoare erau la modă în ultimele decenii ale secolului al XVII-lea, și, mai mult decât atât, în secolul următor, după Marea Revoluție Franceză, s-a introdus duelul cu pistolul, armă mult mai periculoasă decât spada.”¹⁴

- Duelul,
- războiul,
- cruciada,
- rivalitatea
- sau dușmănia

erau cu toate sentimente care în lumea medievală erau strâns legate de onoare.

Evident că unii ar putea considera că se poate de

- absurdă
- și ridicolă

această accentuare a onoarei în perioada medievală dar realitatea este că nu putem prezenta evenimentele altfel decât au avut loc.

„Fiii nobililor se pregăteau pentru a deveni cavaleri de la vârsta de 7 ani: făceau exerciții sportive și militare, învățau rânduielile vieții nobiliare. După vârsta de 15 ani, ei erau apți pentru a primi investitura de cavaler. Activitatea principală C. Principele Carol d’Orléans a cavalerilor era cea militară. Când nu mergeau la război, primind omagiul unui vasal aceștia se ocupau cu vânătoarea sau se întreceau în cadrul turnirurilor (imaginile D, E). Cavalerul trebuia să respecte anumite reguli.

Aceste reguli erau: să fie generos, curajos, loial, să dea dovadă de onoare pe câmpul de luptă și în viața de zi cu zi.”¹⁵

Onoarea medievală era profund legată de viziunea despre lume a acelor vremuri. Fiindcă lumea nu era atât de mârșavă și atât de mincinoasă ca în zilele noastre ei bine se poate spune că medievalii vedeau un mare rol în onoare și implicațiile pe care ea le juca în viața de zi cu zi.

Oamenii medievali trebuie să știm că erau mult mai săraci decât suntem noi. În acele vremuri nu exista televizor, radio, internet, telefon sau DVD-playere. Oamenii trebuiau să își umple timpul cu ceva. Ei bine acel ceva era tocmai concepte pe care noi cei de azi le găsim perimate:

¹³ https://issuu.com/editura_litera/docs/manual_istorie_cls5_2022_lr/s/16350382 (accesat pe 24.09.2025).

¹⁴ Dorina Tomescu, <https://historia.ro/sectiune/general/duelul-la-romani-intre-onoare-si-femei-585112.html> (accesat pe 01.01.2026).

¹⁵ https://issuu.com/editura_litera/docs/manual_istorie_cls5_2022_lr/s/16350382 (accesat pe 24.09.2025).

- onoare,
- cinste,
- morală
- sau virtute.

Se poate spune că medievalii deși nu erau atât de avansați tehnic totuși aveau o morală extrem de bine pusă la punct.

Evident că și în Evul Mediu exista lupta pentru putere politică dar ea nu a prins cote globale cum au fost cele două războaie mondiale din secolul XX.

“În secolul al XIX-lea continuă moda duelurilor, multe dintre ele având sfârșit tragic, și aceasta în pofida legilor care le pedepseau mai mult sau mai puțin aspru. În Franța, în 1837, celebrul procuror general Dupin statornicea o nouă jurisprudență asupra duelului, socotindu-l un delict de drept comun. După noile dispozițiuni, au fost judecați în 1874 și doi români care s-au duelat la Fontainebleau: Ghica și Suțu. În urma duelului cu pistolul, Ghica a fost împușcat, iar martorii și Suțu au fost dați în judecată. Suțu a fost osândit la 4 ani, martorii lui la 3 ani și la 2 ani martorii lui Ghica, toți fiind considerați complici. Nici în Anglia nu era o legiuire specială a duelului, dar moartea unui adversar în luptă era încadrată la omor. Cazul cel mai interesant îl constituie însă Germania, locul în care își are originea istorică duelul. Aici, legea penală îi pedepsește cu o strășnicie de text unică pe duelisti. Ar părea paradoxal, dar aici duelurile erau de o frecvență extraordinară, iar represiunea era exact invers proporțională.”¹⁶

Duelul în lumea medievală se poate spune că era o problemă de onoare. Cei care simțea că onoarea i-a fost ofensată prin

- privire,
- gesturi,
- cuvinte
- sau acțiuni

putea să te convoace imediat la un duel. Ceea ce este și mai paradoxal este că de cele mai multe ori se răspundea la aceste dueluri deși evident că puteai să te eșchivezi în fața lor.

Se poate spune în urma la aceste mărturii că evident că duelul medieval a fost foarte mult o problemă de mentalitate. Ceea ce se ascunde de fapt în spatele onoarei lezate era de fapt orgoliul, deci mândria. Orgoliul medieval era atât de mare încât dacă o privire te leza, ei bine era logic ca cel în cauză să fie invitat la un duel pe viață și pe moarte.

“Un caz mai complicat a fost cel petrecut la Botoșani în 1893. Alexandru Medvay era prieten cu Eugen Brodschi (ambii din Galiția). Acesta, profitând de încrederea amicului sau și de lipsa lui de la căminul conjugal, îi ademenește soția, cu care era de multa vreme în relațiuni, și pleacă cu ea în Ungaria; după o perioadă se reîntorc. La prima întâlnire cu Medvay, e palmuit și provocat la duel. Ambele părți sunt de acord iar ieșirea pe teren este inevitabilă. Lupta a avut loc pe moșia unui prieten comun celor doi adversari (la Burdujeni, jud. Botoșani). După ce s-au schimbat trei focuri de pistol, Medvay, soțul ultragiât, este rănit mortal. Cazul este adus înaintea justiției și omorătorului îi sunt aplicate dispozițiile speciale - privitoare la omuciderea din duel -, doi ani de închisoare corecțională, iar pe martori și medici îi achită, participarea lor neconstituind o complicitate. Sentința a fost întărită de Curtea de Apel din Iași și de Înalta Curte de Casație din București. Era pentru prima dată când se pune chestiunea responsabilității martorilor.”¹⁷

Se poate vedea aici că duelul era o chestiune de onoare spre finele Evului Mediu și acest lucru evident că ne spune cât de mult preț se pune în acele vremuri pe onoare. Onoarea era o problemă de viață și de moarte și nu trebuie să uităm acest lucru.

Este evident că nu mai trăim în Evul Mediu și mentalitățile sau schimbat. Totuși dacă este să privim în timp se poate spune că și mai recent onoarea a jucat un rol important în viața oamenilor. Într-o noapte furtunoasă de I. L. Caragiale, jupân Dumitrache pe care soția îl înșela cu servitorul Chiriac de mai multe ori invocă onoarea lui prin cunoscute expresie: „pe onoarea mea de familist.”¹⁸

¹⁶ Dorina Tomescu, <https://historia.ro/sectiune/general/duelul-la-romani-intre-onoare-si-femei-585112.html> (accesat pe 01.01.2026).

¹⁷ Idem.

¹⁸ A se vedea I. L. Caragiale, *O noapte furtunoasă* https://www.romanianvoice.com/poezii/teatru/ilc-noapte_furtunoasa-actul_1.php (accesat pe 01.01.2025).

Onoarea medievală era una care trebuia să fie soluționată în cel mai drastic mod: duelul în care unul dintre cei doi trebuia să părăsească neapărat această lume. Să ne aducem aminte că în vestul sălbatic duelul era o chestiune obișnuită. Ceea ce nu remarcă cei mai mulți este că duelul ține mai mult de latura

- sălbatică,
- primitivă,
- viscerală
- și animalică

a omului.

„Codul de onoare al cavalerilor medievali, cunoscut sub numele de „Codul Cavaleresc”, a fost un set complex de reguli și valori care ghidau comportamentul și etica cavalerilor. Acest cod includea principii precum curajul, loialitatea, generozitatea și respectul pentru femei și slabi. Cavalerii erau așteptați să apere dreptatea, să protejeze nevoiașii și să lupte cu demnitate în bătălii.

Un aspect esențial al codului era loialitatea față de stăpânul lor feudal. Cavalerii jurau să își servească stăpânul cu fidelitate, să își apere teritoriul și să respecte ordinele date. În schimb, stăpânul le oferea protecție și pământuri, consolidând astfel relațiile de vasalitate care stăteau la baza societății feudale. Acest cod de onoare nu era doar un ghid de comportament, ci și un mecanism de integrare socială, asigurând coeziunea și stabilitatea în cadrul comunității feudale.”¹⁹

Doi istorici discutau într-o zi.

- Știi ce?
- Ce?
- Am studiat zilele acestea mai mult Evul Mediu.
- Frumos.
- Așa este.
- Și ce ai descoperit.
- În Evul Mediu au existat foarte multe dueluri din onoare?
- Dueluri din onoare?
- Da.
- Cum așa?
- Se pare că medievalii erau cât se poate de sensibili la problema onoarei.
- Da, mi se pare că am remarcat și eu acest lucru.
- Era o onoare ca fiind cavaler medieval să mori pe câmpul de luptă pentru regele tău.
- Așa este.
- Acest lucru există și în zilele noastre.
- Într-o măsură mai mică.
- Ai dreptate.
- Dar totuși întrebarea rămâne.
- De ce erau medievalii obsedați de onoare?
- Da.
- Cred că știu de ce?
- Ce?
- Îngustime de mentalitate.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Mentalitățile diferă de la epocă la epocă.
- Așa este.
- Mentalitatea medievală era cumva mai retrogradă.
- Crezi?

¹⁹ <https://www.ovp.ro/cavalerii-medievali-codul-de-onoare-si-rolul-lor-in-societatea-feudala/> (accesat pe 24.09.2025).

- Da.
- De ce?
- Cruciații deși spuneau că sunt creștini ucideau în numele crucii.
- Așa este.
- Vezi?
- Și care crezi că este soluția?
- Soluția?
- Da.
- Mîntea.
- Cum?
- Îți voi spune.
- Te ascult.
- Cîteva tineri rău crescuți stăteau într-o zi la colțul unei străzi mai cercetate, și oprind pe trecători, căutau să rădă de dînșii, punându-le tot felul de întrebări neroade sau puțin cuviincioase.
- știu de astfel de tineri.
- La un moment dat văzură venind înspre dînșii un venerabil preot bătrîn și foarte stimat de toți locuitorii.
- Și?
- Să vedeți — zise unul dintre tineri, —cum am să-mi bat joc de preotul acesta și cum avem să petrecem pe socoteala lui.
- Și ce a făcut?
- Se apropie de preot și luându-și aer de smerenie fățarnică îl întrebă zicându-i așa.
- Ce?
- Rogu-te părinte, nu mi-ai putea spune cîte cuie se pun la potcoava unui măgar?
- Și?
- Preotul îi răspunse foarte liniștit.
- Ce?
- E lesne fiule, să răspund la întrebarea ta. Fii bun și ridică un picior, ca să văd cît e de mare talpa încălțăminteii tale, ca să știu cîte cuie se pun la potcoava unui măgar.²⁰
- Hahaha.
- I-a dat replica?
- Da.
- Bună nu?
- Da.
- Deci vezi?
- Ce anume?
- Onoarea poate să fie păzită și prin fapte pașnice.
- Crezi?
- Da.
- Nu știu ce să spun.
- Duelul medieval și din vestul sălbatic se foloseau de onoare ca de pretext.
- Ca pretext?
- Da.
- Cum?
- În spatele lui se ascundea răutatea.
- Cum așa?
- De ce să omori un om numai fiindcă ți-a lezat onoarea.
- Poți să îl ierți?
- Da.
- Cred că ai dreptate.

²⁰ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Deci noi am depășit duelurile medievale.
- Unele erau adevărate turniruri.
- Așa este.
- Mă bucur că am avut această conversație cu tine.
- Și eu.
- Cred că am lămurit problema.
- Da.
- Foarte bine.

Este bine să știm că pentru onoare cavalerul și samuraiul medieval era gata să ucidă și să omoare. Aceasta fiindcă onoarea folosea ca un fel de camuflaj al răutății și veninului omului medieval. Este adevărat că omul medieval nu a inventat lagăre de exterminare dar totuși a inventat Inchiziția care era o formă de manifestare a răutății umane camuflată religios.

Prin urmare cum gândea cavalerul medieval? „Cel care jură credință seniorului său trebuie să țină minte aceste cuvinte: sigur, onest, util. Sigur, pentru ca el să nu dăuneze seniorului său divulgându-i secretele. Onest, adică de încredere pentru senior. Util, ca să nu producă stricăciuni seniorului său. În plus, el trebuie să acorde seniorului său sfatul și ajutorul la nevoie. Seniorul trebuie să se poarte la fel de bine, să protejeze și să ajute. (după Fulbert de Chartres, Scrisori, sec. al XI-lea).”²¹

Este bine să știm că deși onoarea a fost prezentă la mai toți cavalerii și ordinele cavalești medievale europene, totuși samuraii japonezi au avut un adevărat cult al onoarei. Am voii să facem aici o distincție dintre a avea un cult al onoarei și a fi obsedat de onoare. Aceasta fiindcă cultul onoarei se poate spune că este ceva mai mult decât o obsesie.

În acest sens în Japonia medievală samuraii vor ajunge să elaboreze un cod al onoarei denumit în japoneză bușido.

„Onoarea samuraiului, conform Bushido, era un concept fundamental care implica loialitatea, rectitudinea, curajul, compasiunea, respectul, sinceritatea și autodisiplina, toate acestea ghidând comportamentul lor. Samuraiul își proteja reputația prin fapte demne, se dedica stăpânului său și familiilor, și respecta un cod strict de conduită, care includea și sacrificiul de sine în numele onoarei.

Elementele cheie ale onoarei samuraiului (Bushido):

Meiyo (Onoare): Protejarea reputației prin fapte demne și corecte.

Chugi (Loialitate): Devotament absolut față de stăpân (daimyo) și familie.

Gi (Rectitudine): Să faci ceea ce este drept și corect.

Yu (Curaj): A acționa cu îndrăzneală și reziliență în fața adversității.

Jin (Compasiune): Să arăți bunăvoință și empatie față de ceilalți.

Rei (Respect): A purta un comportament respectuos față de ceilalți și față de ceilalți samurai alături și de toți membrii societății.

Makoto (Sinceritate): Să fii onest și direct în cuvinte și acțiuni.

Autodisiplina: Abilitatea de a controla emoțiile și acțiunile.

Importanța onoarei:

Reputația: O parte esențială a onoarei samuraiului era menținerea unei reputații impecabile.

Sacrificiul: Samuraiul era gata să își sacrifice viața pentru a-și proteja onoarea și a-și îndeplini datoria.

Exemplu pentru ceilalți: Codul onoarei era privit ca un model de comportament pe care toți membrii societății trebuiau să îl urmeze.

Exemple literare:

Povestea celor 47 de ronini este un exemplu emblematic de loialitate, sacrificiu și onoare, demonstrând cum samurailor le-a fost pusă în joc viața pentru a-și restaura onoarea.”²²

²¹ https://issuu.com/editura_litera/docs/manual_istorie_cls5_2022_lr/s/16350382 (accesat pe 24.09.2025).

²² https://www.google.com/search?q=onoarea+samurailor&rlz=1C1GCEA_enRO1018RO1018&oq=onoarea+samurailor&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOTIHCAEQIRigAdIBCTQwNjdqMGoxNagCCLACAFc-K6n-Pwjme&sourceid=chrome&ie=UTF-8 (accesat pe 24.09.2025).

Se poate vedea aici că pentru onoare ei bine samuraiul japonez era dispus să facă sacrificiul ultim: adică să își dea viața lui pentru

- o cauză
- sau o situație

de onoare.²³

Se poate vedea aici că sunt mai multe virtuți care caracterizau samuraiul japonez, însă ceea ce nu trebuie să uităm este că toate aceste virtuți erau cumva puse cu susul în jos fiindcă este bine să știm că toate virtuțile samuraiului erau puse în slujba onoarei. Nu greșim dacă spunem că pentru samuraiul japonez ei bine onoarea era o obsesie. Am putut vedea că pentru onoare ei bine samuraiul japonez era gata să se sinucidă, adică să își facă seppuku (harakiri). Este evident că o asemenea concepție este departe de a fi una creștin ortodoxă. Este departe de a fi una creștin ortodoxă fiindcă trebuie să știm că onoarea totuși nu costă viața umană care este un dar sacru al lui Dumnezeu după cum spunea părintele John Breck.²⁴

„Samuraiul nu era doar un războinic. Pe câmpul de luptă, dar și în afara sa, un samurai se ghida după un anumit cod moral, care îi dicta acțiunile și atitudinea în viață și moarte. Acesta era bushido – „calea războinicului”. Bushido, codul de onoare specific Japoniei medievale și moderne, s-a născut din îmbinarea moralității confucianiste și valorile militare ale societății nipone. Astfel, într-o societate care, în perioada medievală, a fost cuprinsă de lungi perioade de război, s-a căutat o manieră prin care violența să fie moderată, echilibrată de un comportament profund moral, pentru ca războinicul să nu-și piardă umanitatea.”²⁵

Ceea ce putem să remarcăm din afirmația de a mai sus este că se poate vedea că în acest cod bushido al samurailor medievali erau și elemente religioase. Evident că ele nu erau creștine și după cum putem să vedem acestea erau confucianiste. Confucianismul a fost o religie filosofică înființată de Confucius.

„Prin Confucianism este desemnată una dintre cele Trei Religii aflate în patrimoniul chinez, fundamentată de filosoful Kong-Fu-zi, în secolul al VI-lea î. H., religie în care:

(I) Cerul, neconsiderat zeu, ci principiu garant al ordinii, devine puterea supremă / absolută, conștientă și activă, determinatoare a actelor / comportamentelor uman-terestre;

(II) deși existența se bazează pe virtutea esențială jen (jun) / omenie, din lume nu-i nimic de salvat, de vreme ce „oamenii nu sunt în stare să fie devotați semenilor lor” și „n-au nici cum să-i poată sluji oamenii pe zei”, de vreme ce „nu poți cunoaște viața, neavând nici cum cunoaște moartea”;

(III) preocuparea esențială a fiecărui ens rămâne să afle un Dao, adică o Cale păstrătoare a echilibrului între voința Pământului și voința Cerului;

(IV) sacrificiile trebuie să fie pentru Cer și pentru Pământ.

(V) totuși, menirea ens-ului pe pământ este de a se desăvârși într-un ren / run (omenie), îndeplinindu-și datoria numai în concordanță cu ceea ce este adevărat și drept etc.”²⁶

Prin urmare este bine să știm că și alte religii – cum este confucianismul – au pus mare accent pe onoare. Se poate vorbi de o onoare religioasă? În termeni creștin ortodocși evident că nu prea. Aceasta fiindcă este bine să știm că în creștinismul ortodox se vorbește de o cinste ca o virtute a onoarei dar în nici un fel nu se poate vorbi de onoare ca o virtute religioasă în sine.

Ori se poate vedea că în confucianism onoare este o virtute cu puternice nuanțe religioase. Acest lucru însă nu este propriu și creștinismului ortodox. Acest lucru nu înseamnă că Iisus nu ne-a învățat să fim oameni onorabili. Totuși, Iisus nu a făcut din onoare un scop în sine pentru care se cuvine să luptăm pe viață și pe moarte.

„Seppuku: samuraiul își păstrează onoarea chiar și în moarte

Deși termenul de bushido datează din secolul al XVII-lea, când acest cod de onoare este sistematizat, el se bazează pe principii morale pe care samurailor le urmau de secole. Codul bushido, împrumutând elemente din confucianism, budism și șintoism, avea la bază șapte virtuți esențiale: dreptate, curaj, bunăvoință, respect, onestitate,

²³A se vedea Enson Enue, *Live as a man, die as a man, become a man : way of the modern day Samurai : a true story about living according to the Samurai Code of Honor in the modern world* (CreateSpace Independent Publishing Platform, 2014).

²⁴A se vedea John Breck, *Darul sacru ale vieții* (Cluj-Napoca, 2001).

²⁵<https://historia.ro/> (accesat pe 4.09.2025).

²⁶<https://ro.wikipedia.org/wiki/Confucianism> (accesat pe 01.01.2025).

onoare și loialitate. Acestora li se adăugau cumpătarea, frugalitatea și atitudinea senină și onorabilă în fața morții, care își găsește expresia în seppuku.

Potrivit codului bushido, samuraiul confruntă și acceptă moartea cu seninătate. Pentru războinicul samurai aflat pe câmpul de luptă, fuga sau capitularea nu erau opțiuni valabile. Confruntat cu o situație fără scăpare sau cu riscul de a-și pierde onoarea, samuraiul adevărat trebuia să aleagă moartea. Și în viața cotidiană, dacă un samurai încălca principiile codului, el trebuia să-și pună capăt vieții, aceasta fiind singura cale prin care își putea salva onoarea. Așa a apărut practica suicidului ritualic cunoscut drept seppuku sau harakiri: samuraiul folosea un pumnal sau o sabie pentru a-și spinteca stomacul, după care secundantul său (denumit în japoneză kaishakunin) finaliza actul prin decapitare. Mai mult, dacă un samurai observa că un camarad de-ai săi se comporta într-o manieră dezonorantă, trebuia să-l ucidă și apoi să se sinucidă prin seppuku, pentru ca nimeni să nu se îndoiască de motivul pentru omorârea camaradului său.”²⁷

Este evident că în creștinismul ortodox nu se acceptă sinuciderea din onoare. De ce? Este bine să știm că există o întâmplare adevărată din lumea afacerilor. Niște americani au făcut afaceri cu un japonez. Acesta și-a luat un angajament pe care nu l-a putut respecta. La o întâlnire partenerii americani l-au criticat pe japonez pentru eșecul său. Acesta a cerut să iese puțin din cameră. Americanii au fost de acord. Ieșit din cameră, japonezul și-a scos un cuțit și și-a făcut seppuku (s-a sinucis).

De ce a făcut acest lucru? Fiindcă după cum am spus mentalitatea profund impregnată de confucianism a japonezilor prescrie să se sinucizi ca să nu îți pătezi onoarea.

După cum am spus onoarea este importată și în creștinismul ortodox însă trebuie să știm că ea nu este mai importantă decât viața.

Creștinismul ortodox nu este de acord cu seppuku fiindcă sinuciderea nu este o modalitate de a îți păstra onoarea intactă.

Totuși este bine să știm că în lumea sunt multe alte mentalități decât cea creștin ortodoxă.

„Odată cu Restaurarea Meiji din 1868 și începutul modernizării Japoniei, samuraili își pierd complet rolul privilegiat în societatea niponă. Împăratul abolește dreptul exclusiv al samurailor de a purta arme și înființează o forță armată modernă, pe model occidental, ceea ce duce la izbucnirea unor revolte (dintre care cea mai cunoscută e rebeliunea Satsuma, din 1877, care a inspirat filmul Ultimul samurai). În cele din urmă, samuraili dispar din societatea japoneză pe care ei înșiși au construit-o de-a lungul secolelor, însă prin spiritul vechilor războinici, influența lor asupra culturii nipone și codul etico-moral care a depășit granițele de clasă ei vor continua să-și pună amprenta asupra noii Japonii, care și astăzi onorează amintirea vechilor samuraili.”²⁸

Este bine să știm că mai toate popoarele lumii care sunt mai avansate moral și tehnologic pun accent pe onoare însă ceea ce se poate vedea este că mai ales în orientul extrem ei bine se pune mult accent pe onoare. Japonezii excelează cel mai mult însă pentru ei – mai ales în vremurile medievale – onoarea a ajuns o obsesie care este mai de preț decât viața umană.

“La fel ca pentru majoritatea țărilor, istoria Japoniei nu a fost deloc una liniștită, ci învăluită în dezastre și războaie interminabile. Țara era controlată de mai multe clanuri sau căpetenii ale acestor clanuri, care se aflau în luptă continuă, pentru fiecare bucățică de pământ. În urma cu mai bine de 2000 de ani Japonia a dus lupte grele în China și Coreea, în urma cărora au cunoscut și dezvoltat tehnicile artelor marțiale.

Nu după mult timp au fost “creați” și samuraili, care între secolele al IX-lea și al XII-lea formau deja o clasă socială de sine stătătoare. ‘Samurai’, este un termen folosit în Japonia pre-industrială, pentru a desemna indivizi aparținând nobilimii militare. Cuvântul este derivat din verbul japonez ‘saburau’ (de unde a apărut și numele masculin “Saburo”), însemnând ‘a servi’. Literar, samuraiul era servitorul unui nobil.

Denumirea reprezintă totodată războinicul medieval căruia i s-a atribuit statutul de model suprem. Aceștia erau vasali direcți ai shogun-ului. Ca subordonați, ei datorau superiorului lor fidelitate necondiționată și asistență armată de câte ori era necesar. La încheierea bătăliilor samuraili erau recompensați cu terenuri sau diverse funcții la curtea regală.

²⁷ <https://historia.ro/> (accesat pe 4.09.2025).

²⁸ Idem.

Experți în luptă cu sau fără arme, stăpâneau foarte bine tehnicile prin care determinau inamicii să devină adversari slabi. Armura de luptă a samurailor era compusă din casca din metal, platoșă pentru protecția pieptului și alte piese metalice, pentru protecția umerilor și a brațelor.”²⁹

Ei bine acesta a fost climatul războinicului japonez care am putut să vedem că ajungea să lupte pentru onoare

- până la moarte
- sau cu riscul sinuciderii.

Este bine să știm aceste lucruri fiindcă în acest mod vom înțelege mai bine cum se comportată cei care au ajuns să absolutizeze onoarea.

Aceasta fiindcă după cum am spus pentru samuraiul medieval ei bine onoarea era un lucru absolut. Poate nici zeii șintoști nu prețuiau mai mult decât onoarea de samurai.

„Samurailor timpurii aveau în dotare doar arc cu săgeți și luptau de cele mai multe ori călare. Însă spre secolul XIII-lea, în urma unui război cu mongolii, au fost nevoiți să se adapteze și să își modifice strategia de luptă. Astfel, s-a renunțat în mare parte la lupta cu caii și s-a trecut la dezvoltarea unui stil individual de luptă, corp la corp. Pe lângă arc și săgeți, samurailor nu le lipseau niciodată cele două sabii legendare. Fiecare purta două săbii, una lungă numită katana și una scurtă numită wakizashi.

Katana a făcut istorie și reprezintă una din cele mai bune arme ale acelor secole. Lupta cu această sabie se rezumă la un singur atac, de cele mai multe ori urmat de moartea adversarului. Înainte de începerea luptei, samuraiul cel mai temerar provoca la luptă un războinic, de rang cât mai înalt, din tabără adversă.”³⁰

Doi turiști Europei aflați în Japonia discutau.

- Frumoasă Japonia.
- Așa este.
- Totuși se poate vedea aici o altă mentalitate.
- Nu numai atât.
- Și mai ce.
- O altă religie.
- Da.
- Japonezii sunt șintoști.
- Ce înseamnă această religie?
- Șinto se traduce prin calea zeilor?
- Da?
- Da.
- Nu știam.
- „Șintoismul sau shinto (神道) este religia tradițională a Japoniei și o fostă religie de stat an acestei țări. Fiind o religie politeistă, implică venerarea unor zei numiți kami (神). Mulți kami sunt divinități locale și pot reprezenta spirite sau genii ale unor anumite zone geografice, însă există și unii zei care personifică monumente sau procese naturale majore: de exemplu, Amaterasu, zeița soarelui, sau Muntele Fuji. Shinto este un sistem de credințe animist. Cuvântul Shinto este format prin alăturarea a două caractere japoneze (Kanji): "神" (shin), însemnând zei sau spirite (când este singur, caracterul se citește kami) și "道" (tō), însemnând drum, cale filosofică (același caracter se folosește în scrierea chineză pentru cuvântul Tao). Astfel, Shinto se traduce prin Calea zeilor.”³¹
- Nu știam aceste lucruri.
- Da. Japonezii sunt politeiști.
- Adică se închină la mai mulți zei?
- Da.
- Și cum este cu onoarea samurailor?
- Ea există într-o măsură mai mică și în zilele noastre.

²⁹<https://yu-kai.ro/codul-bushido/> (accesat pe 01.01.2026).

³⁰ <https://yu-kai.ro/codul-bushido/> (accesat pe 01.01.2026).

³¹ <https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%98intoism> (accesat pe 01.01.2026).

- Da?
- Da.
- Nu ştiam.
- De ce pun așa de mult accent japonezii pe onoare?
- Fiindcă cred că ea sinterizează morala umană.
- Și o face?
- Într-o oare care măsură.
- Așa este.
- Da.
- Totuși noi europenii aveam altă mentalitate decât japonezii.
- În ce sens.
- O să îți spun.
- te ascult.
- În locuințele oamenilor este obiceiul, că se decorează cu flori și cu plante camerele cele mari.
- Așa este.
- Japonezii au făcut o altă din acest lucru.
- Ikebana?
- Da.
- Și?
- Aceasta însă nu se face numai pentru împodobirea camerelor.
- Nu?
- Nu.
- Dar pentru mai ce?
- Plantele cele vii dau și alt folos însemnat: curăță aerul.
- Așa este.
- Oamenii inspiră oxigenul din aer și respiră acidul carbonic.
- știu.
- Acesta strică și înveninează aerul.
- Așa este.
- Oamenii se pot îneca în el.
- Nu ştiam.
- Plantele sug acidul carbonic și degajează oxigen.
- Frumos.
- Și în viață se cere un asemenea proces, o asemenea muncă.
- care?
- Sunt oameni, cari nu respiră decât numai răutate, numai nedreptate, care înveninează viața.
- Ai dreptate.
- Trebuie deci înlocuiți aceștia cu alții, cari să curățe aerul și să izoleze tot ce e rău.³²
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- Nu m-am gândit la ce mi-ai spus.
- O faci acum.
- Așa este.
- Da, deci japonezii au un cult al onoarei.
- Mai mult decât alte popoare?
- Se poate spune.
- Totuși onoarea este bună.
- Dacă știi să o apreciezi.
- În ce sens?

³² Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Nu ai mari șanse să înveți onoarea pe un derbedeu sau un ticălos.
- Așa este.
- Deci trebuie să avem o raportare progresivă la onoare.
- Se poate?
- Da.
- Cum?
- Cu răbdare.
- Așa este.
- Mă bucur că ești de acord.

Ca să ne dăm seama cât de deviantă era mentalitatea onoarei samurailor japonezi trebuie să știm că de mai multe ori când ei pierdeau un război preferau să se sinucidă decât să ajungă se se spună noilor stăpâni.

“Adesea, în cazul înfrângerii aveau loc sinucideri colective, șefii de clan obligând sute de războinici, vasali și servitori să își pună capăt zilelor. În unele cazuri, pentru a oferi un exemplu generațiilor ulterioare, sinuciderile erau îndeplinite la nivel de spectacol. Prizonierului de rang înalt i se permitea să compună un poem de adio, care apoi era trimis ca amintire familiei lui, împreună cu capul sau cenușa prizonierului.”³³

Se poate vedea aici că onoarea la samurailor japonezi ajungea să facă viața insuportabilă fiindcă ei preferau să se sinucidă decât să trăiască sub un nou conducător. Evident că o astfel de concepție este departe de a fi una creștin ortodoxă. Este adevărat că viața de mai multe ori ne scoate în față situații dificile însă nu trebuie să ne pierdem nădejdea în bunătatea și pronia lui Dumnezeu Tatăl.³⁴

CAPITOLUL 2

ONOAREA CA CINSTE MORALĂ

În înțelegerea generică a termenului de onoare el înseamnă cinste morală. Aceasta fiindcă este greu, dacă nu imposibil să spui că ești un om cinstit dacă nu ești și un om onorabil. Ceea ce are loc în zilele noastre este că de cele mai multe ori nu se consideră că pentru a fi un om moral trebuie să fi și un om onorabil. Un îndemn la o viață onorabilă l-a făcut în antichitate Sfântul Solomon când spunea: “femeia cu purtare bună agonisește cinste, iar cea care urăște cinstea e o rușine. (...) Femeia virtuoasă este o cunună pentru bărbatul ei, iar femeia fără cinste este un cariu în oasele lui. (...) Cine poate găsi o femeie virtuoasă? Prețul ei întrece mărgearul. (...) Înșelător este farmecul și deșartă este frumusețea; femeia care se teme de Domnul trebuie lăudată!” Pildele lui Solomon 11, 16; 12, 4; 31, 10, 30.

Ceea ce se poate vedea în zilele noastre este că sunt din ce în ce mai mulți care susțin că sunt oameni cinstiți fără să își ridice problema dacă sunt și oameni onorabili. Nu fiindcă am crede că onoarea este obsesiv de importantă ci mai mult fiindcă trebuie să ne dăm seama că onoarea este ceea ce definește cu caracter nobil și moral.

Știm în acest sens de proverbul care spune: „cinstea cu rușinea nu pot sta împreună”: acest proverb transmite ideea că cinstea și rușinea sunt două concepte opuse care nu pot coexista. Cu alte cuvinte, o persoană cinstită nu poate fi rușinată de propriile acțiuni, deoarece ea își respectă valorile și principiile. Pe de altă parte, dacă cineva comite fapte rușinoase, acest lucru nu poate fi în concordanță cu un comportament cinstit. Proverbul ne învață că onestitatea și integritatea sunt incompatibile cu minciuna, hoția sau orice alt comportament care aduce rușine.”³⁵

Din citatul de mai sus ne putem da seama că cinstea înseamnă mai mult onoare. Sunt mai mulți oameni care ajung să își dea seama că nu este onorabil de a ajunge să fie în cârdășie cu

- hoții,
- borfașii,
- interlopii,
- nelegiuții
- sau rebelii fără cauză.

³³ <https://yu-kai.ro/codul-bushido/> (accesat pe 01.01.2026).

³⁴ A se vedea Radu Teodorescu, *Căile și judecățile nepătrunse ale lui Dumnezeu Tatăl* (Cugir, 2025).

³⁵ <https://brainly.ro/tema/11607651> (accesat pe 24.09.2025).

Prin urmare este bine să știm că sunt mai multe persoane care ajung să înțeleagă cinstea morală ca un fel de onoare. Oamenii sunt diverși și diferiți și trebuie să știm că ceea ce cred unii despre moralitate nu este identic cu ceea ce cred alții. Sunt mulți care ajung să fie morali numai când sunt puși la un loc cu cei imorali. Atunci își dau seama că onoarea lor nu le permite aceste lucru. După cum am spus onoarea este un lucru bun atunci când stimulează spre

- cinste,
- corectitudine
- și moralitate.

„Facerea 14, 17: „Și când se întorcea Avram, după înfrângerea lui Kedarlaomer și a regilor uniți cu acela, i-a ieșit înaintea regelui Sodomei în valea Șave, care astăzi se cheamă Valea Regilor.“

Avraam este întâmpinat cu mare fast de regele Sodomei, aducându-i-se astfel cinste pentru victoria reputată împotriva popoarelor înrobite. „Uită-te cât de mare este virtutea lui și de ce mare ajutor s-a bucurat din partea lui Dumnezeu! Împăratul iese într-o întâmpinare străinului, a bătrânului, și-i dă toată cinstea! Aflase că nu-i este de nici un folos împărăția, când este lipsit de ajutorul cel de sus! Aflase că nimeni nu-i mai puternic decât cel ajutat de mâna lui Dumnezeu!“, scrie Sfântul Ioan Gură de Aur.

Versetul de mai sus pare a-l contrazice pe cel de-al zecelea, din același capitol, în care am aflat că împăratul Sodomei căzuse într-una din fântânile cu smoală de pe Valea Sidimului. Aici însă poate fi vorba despre același rege, în cazul în care el a supraviețuit din groapa cu smoală, fie e vorba de un nou rege al Sodomei, instaurat după moartea predecesorului.

Valea Șave, locul unde a fost întâmpinat Avraam, mai este cunoscută și sub denumirea de Valea Regilor sau Câmpul Împăraților și va căpăta o importanță și o simbolistică deosebită pe vremea împăratului David.”³⁶

Se poate vedea aici că onoarea a jucat un rol important în istoria poporului ales din Vechiul Testament. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama sunt fapte onorabile și la fel de bine sunt mai multe fapte care dezonoarează și ne duc în spre rușine.

Este cu adevărat o mare legătură dintre onoare și rușine. Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt oameni care ajung să facă fapte bune pentru a nu se simți rușinați între semenii lor. Nu trebuie să uităm acest lucru în zilele noastre fiindcă sunt mulți care țin la onoare și de fapt ea este singurul imbold și stimulent care îi determină să facă bine.³⁷

Iată ce spunea despre onoare gânditoarea Oana Chelaru Murăruș: „istoria cuvîntului onoare, ca și a conceptului la care trimite, nu este una îndelungată, ci ține de epoca edificării societății românești moderne în secolul al XIX-lea. Cuvîntul nu a fost moștenit din latină, ci a pătruns odată cu valul de neologisme romanice, fiind împrumutat din franceză, italiană și latina savantă cu aproape toate sensurile și îmbinările frazeologice prezente în limbile de origine. Ca și alte neologisme din epocă, cuvîntul a fluctuat între o formă neutră onor,-uri și una feminină onoare, ambele supraviețuind și diferențindu-se semantic după o vreme.

Un prim aspect care poate lumina evoluția mentalităților în perioada pașoptistă este raportul termenului nou adoptat onor/onoare cu mai vechiul cuvînt cinste provenit din paleoslavă (cisti, „stimă, venerație“) care intrase în buna tradiție retorică medievală pentru a exprima reverența, prețuirea, respectul și lauda pentru rangul, prestigiul sau faima cuiva, așa cum o dovedesc diversele documente și scrisori ce conțin formule de adresare sau de închinare (Cinstiți boieri dumneavoastră, Domniei-sale Preacinstiului Vornic ș.a.) ori expresii precum om vrednic de cinste, a ține pe cineva în mare cinste, a face un lucru în cinstea cuiva, a pune pe cineva în capul cinstei ș.a. Pe lângă sensul menționat, legat de recunoașterea publică a meritelor unei persoane, substantivul cinste acoperea și sfera mai extinsă a valorilor morale (curățenie sufletească și trupească, fidelitate, castitate, omenie, onestitate, demnitate etc.). Treptat, sub influența culturii occidentale și a modei lingvistice a timpului, neologismul romanic a început să înlocuiască din ce în ce mai mult vechiul termen, iar „concepția despre cinste a evoluat spre înțelesul cavaleresc medieval al onoarei“ (Dicționarul Academiei).”³⁸

³⁶ Lucian Apopei, Ziarul Lumina <https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-zilei/biblia-verset-cu-verset-cinstea-cuvenita-unui-lider-triumfator-39221.html> (accesat pe 24.09.2025).

³⁷ A se vedea (autor colectiv), *Rușinea. Vocea, experiența și vindecarea rușinii în procesul terapeutic* (București, 2022).

³⁸ Oana Chelaru Murăruș, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/de-la-cinste-la-onoare-si-onoruri-624092.html> (accesat pe 24.09.2025).

Se poate vedea că în istorie ei bine s-au făcut mai multe elaborări în jurul cuvântului și a termenului de onoare. Aceasta fiindcă trebuie să știm că toți oamenii au onoare în sine și trebuie să ne dăm seama că de mai multe ori este această onoare care ajunge să îi facă să fie morali și buni și nu chiar crezul în bine și moralitate. Este bună și o astfel de atitudine deși ea nu este poate cea mai potrivită.

Este evident că omul care nu are nici o onoare în sine ajunge să fie un delicvent și unul care este certat cu legea. Nu avem nici un motiv să îi cerem unui borfaș să fie un om de onoare fiindcă el va ajunge să se înșele și să ne tragă pe sfroată cu prima ocazie.

Iată ce spunea în acest sens tot gânditoarea Ioana Chelaru Murăruș: “într-adevăr, onoare va ocupa în câteva decenii o poziție stabilă în româna modernă, reproducând toate sensurile etimonului francez/italian și calchiind fidel diversele expresii frazeologice asociate. Sensul primar al cuvântului a fost, neîndoielnic, legat de dimensiunea exterioară a onoarei (reputație, prestigiu, faimă, stimă, respect, laudă, distincție, demnitate oficială, funcție publică) în conformitate cu etimonul latin (honos/honor, oris) transmis limbilor romanice de unde l-a preluat și româna (fr. honneur, it. onore). În comunitățile tradiționale, cuvântul avea o puternică coloratură socială, trimițând la perceperea publică a persoanei în conformitate cu anumite „coduri ale onoarei”: reputația (privilegiul nașterii, rangul social, averea), meritele personale în serviciul public, excelența etică (curaj, eroism, corectitudine, sinceritate, omenie, demnitate), respectarea standardelor admise ale sexualității (virginitate, castitate, fidelitate matrimonială).”³⁹

Prin urmare se poate să ne dăm seama că onoarea la fel de bine poate însemna și decență. A fi un om onorabil la fel de bine înseamnă să fi un om decent sau un om al decenței.⁴⁰

Fără de nici o îndoială că decența este un lucru care se leagă profund de onoare. Aceasta fiindcă onoarea este un imbold spre decență. Aceasta fiindcă chiar și nelegiuinții se consideră oameni decenți și morali. Faptele și comportamentul lor evident că ne spun altceva. Ceea ce trebuie să înțelegem este că pentru mai multă lume evident că onoarea este un stimulent spre o viață decență. Aceasta fiindcă sunt mulți care se simt rușinați de cei din jur când fac o faptă rea și este onoarea cea care îi face să revină pe calea cea bună.⁴¹

Iată ce spunea despre onoare gânditoarea Ioana Chelaru Murăruș: “de altfel, mare parte a expresiilor asociate onoarei /onorului pun în lumină această dimensiune publică a onoarei: câmp de onoare/onor, „câmp pe care s-au jertfit eroii în luptă”; gardă de onoare, „gardă simbolică ce exprimă respectul față de o persoană publică”; a prezenta onorul/onoruri militare, „ceremonie militară prin care se exprimă respectul față de o persoană publică”; cetățean de onoare (al orașului), „titlu ce recunoaște meritele deosebite ale cuiva”; președinte de onoare, „demnitate publică oferită cuiva în semn de respect”; Legiune de Onoare, „ordin francez ce recompensează meritele militare și civile”; loc de onoare, „loc rezervat unei persoane importante”; tur de onoare, „turul pistei pe care îl face câștigătorul unei probe sportive pentru a fi aclamat de public”; afacere de onoare, „duel”; a ajunge la mare onoare/a face onoare familiei, școlii, țării, „reputație, faimă”; a ataca onoarea cuiva, „reputația, demnitatea”, a umbla după onoruri, „funcții, poziții sociale” ș.a. Așa cum s-a întâmplat și cu alte neologisme de epocă, termenul onoare s-a folosit excesiv și ridicol în secolul al XIX-lea, personajele caragialești invocând mai ales dimensiunea exterioară a reputației sociale: „Am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist”; „Da, domn’ judecător, onoarea mea, săru’ mîna, nereperată, cum rămîne?” Nici astăzi cuvîntul nu este scutit de anumite excese retorice înregistrate în limbajul militar (uneori și religios) unde apare frecvent clișeul bazat pe o repetiție (cvasi)pleonastică: Cinste și onoare veteranilor de război! Cinste și onoare memoriei eroilor neamului!”⁴²

Este adevărat că de cele mai multe ori când te întâlnești cu un om drept și bun simți un fel de onoare. Ei bine fiindcă trăim într-o lume în care valorile ajung să fie terfelite și contestate de cele mai multe ori oamenii morali și buni nu se simt bine când se întâlnesc. Aceasta fiindcă într-o lume media și de cinema în care

- sexul
- și violența

³⁹ Oana Chelaru Murăruș, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/de-la-cinste-la-onoare-si-onoruri-624092.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁴⁰ A se vedea Radu Teodorescu, *Decența ca mod de viață* (Cugir, 2020).

⁴¹ A se vedea Richard E Nisbett, Dov Cohen, *Culture of Honor - The Psychology of Violence in the South* (Routledge, 1996).

⁴² Oana Chelaru Murăruș, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/de-la-cinste-la-onoare-si-onoruri-624092.html> (accesat pe 24.09.2025).

sunt adevărate valori, de multe ori ajungem să ne simțim cât se poate de stingheri și perturbați când ne întâlnim cu oameni buni și morali.

„Odată cu substantivul onoare a pătruns în limba română o întreagă familie etimologică ce exprimă recunoașterea prestigiului social (a onora pe cineva/a onora cu prezența; onorată adunare/onorate domnule președinte; familie onorabilă/onorabilul preopinent; funcție onorifică /titlu onorific ș.a.). Uzul mecanic și stereotip al unora dintre aceste formule este, de asemenea, ridiculizat în comediile lui Caragiale, fiind parte a contrastului comic dintre limbaj și esența morală a personajelor: „Onorabilul domn Cațavencu“, „Stimabile, onorabile, faceți tăcere!“; „Domnilor, onorabili cetățeni, fraților!“.

Pe măsură ce societățile s-au modernizat, conceptul de onoare a dezvoltat o puternică dimensiune interioară legată de percepția propriei integrități morale. Astăzi acest sens al cuvântului figurează în prima poziție în dicționare, fiind echivalat cu integritatea morală, probitatea, corectitudinea, cinstea, demnitatea. Acesta apare în câteva expresii de tipul: om de onoare, „cinstit, onest, de încredere“; cuvânt de onoare, „care invocă cinstea, demnitatea cuiva drept garanție“; chestiune/datorie de onoare, „care angajează cinstea, demnitatea cuiva“; demisie de onoare, „demisie dintr-o funcție publică în circumstanțe care au pus sub semnul întrebării integritatea morală a persoanei“ ș.a.”⁴³

Doi filosofi discureau într-o zi.

- Știi ce?
- Ce?
- Onoarea este un sentiment pozitiv.
- Este o afirmație cam generală.
- În ce sens?
- Ce înțelegi prin pozitiv?
- A fi un om de onoare este o mare calitate.
- A, al asta te refereai?
- Da.
- Așa este.
- Mă bucur că ești de acord.
- Sunt.
- Cum?
- A fi un om de onoare înseamnă să fi un om de cuvânt.
- Știi de ce îi aduci aminte?
- Nu.
- De un proverb german.
- Ce proverb?
- Ein mann ein wort, eine frau eine buchwort.
- Cum se traduce?
- Nu știi germană?
- Nu.
- Un bărbat un cuvânt, o femeie un dicționar.
- Nu se potrivește.
- De ce?
- A fi un om de onoare înseamnă că poți să fii și o femeie de onoare.
- Da?
- Da.
- Nu știam.
- Știi acum.
- Bine.
- Și mai este ceva.
- Ce?

⁴³ Oana Chelaru Murăruș, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/de-la-cinste-la-onoare-si-onoruri-624092.html> (accesat pe 24.09.2025).

- Omul de onoare este un om care întotdeauna acționează la timp.
- Cum?
- Sunt mulți care se lasă deși de val.
- Și?
- Nu este bine.
- De ce?
- Îți voi spune.
- Te ascult.
- În cartea lui Iov citim (c. 11 v. 20), că ochii celor răi se vor pierde.
- Adică?
- Adevărul acesta ni-l ilustrează următoarea întâmplare.
- Care?
- Un bogat negustor chinez a angajat un învățător pentru cei doi fii ai săi și a plecat apoi pe cinci ani de acasă.
- Așa mult?
- Da.
- Și?
- Abia a plecat, a primit vestea că învățătorul se poartă rău cu cei doi copii și pe servitorii cei buni i-a alungat dela casa negustorului, ca să nu-l poată învinovăți pe învățător.
- Și?
- Totuși negustorul abia după întoarcerea acasă a îndepărtat din slujbă pe învățător.
- Înțeleg.
- Acesta și-a căutat dreptate la judecător, dar judecătorul a pedepsit nu numai pe învățător, ci și pe tatăl copiilor din pricina că nu a îndepărtat pe învățătorul rău ales.⁴⁴
- Mi se pare logic.
- Vezi, sunt și oameni care nu au onoare.
- Care este legătura?
- Sunt mulți care știu ce înseamnă să fi un om onorabil dar se fac că plouă.
- Adică nu bagă onoarea în seamă?
- Da.
- Cred că ai dreptate.
- Onoare se poate că din cele mai vechi timpuri a jucat un rol important în societate.
- De ce?
- Acționează ca un stimulent?
- În ce sens?
- Toți vor să fie considerați oameni de onoare.
- Și?
- Deși nu prea cred în onoare totuși vor face fapte de onoare.
- Este și acest lucru bun nu?
- Da.
- Așa credeam și eu.
- Numai că există o deosebire de calitate.
- Care?
- Sfântul Antonie cel Mare spunea așa.
- Ce?
- Eu nu mă mai tem de Dumnezeu fiindcă Îl iubesc pe Dumnezeu.
- Adică?
- Este bine să faci fapte bune nu numai pentru a fi considerat un om onorabil ci pentru a îți manifesta iubirea față de Dumnezeu.

⁴⁴ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Gânditoarea Oana Chelaru Murăruș ne avertiza despre pericolul de a face din onoare ceva extern și vag: „mutarea în timp a accentului de la planul exterior al aprecierii onoarei prin raportare la un cod comun, acceptat de societate (avere, rang social, eroism etc.) la planul intern al valorilor morale (onestitate, corectitudine, demnitate etc.) face ca aceasta să devină treptat o valoare individuală, personală, relativizată psihologic. Exacerbarea individualismului și extinderea ideii de toleranță față de diversitatea socială, morală, psihologică, religioasă etc. în societatea (post)modernă conduc la o relativizare a „codurilor“ care guvernau în vechime concepția asupra onoarei. Individul se simte acum mai liber să acționeze în virtutea liberului arbitru și chiar să ignore consecințele comportamentului său asupra corpului social. Din vechiul sentiment al onoarei rămâne deseori numai pasiunea deșartă pentru onoruri.”⁴⁵

Este foarte adevărat că sunt mulți care se dau în vând după onoruri.

- A fi cetățean de onoare în satul sau orașul tău,
- a primii premii și distincții,
- a ți se da locul dintâi la nunți și petreceri,
- a fi premiat în toate

sunt cu toate lucruri după care mai toți ne dăm în vânt.

Ei bine nu trebuie să confundăm onorea cu onorurile. Sunt în acest sens mai multe onoruri militare în societatea noastră. Pentru unii este foarte important să știe că atunci când vor muri vor fi înmormântați cu onoruri militare. Evident că aceste onoruri nu vor schimba cu nimic starea lor de a fi morți dar pentru ei este foarte important să aibă parte de o înmormântare cu onoruri militare.⁴⁶

Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că de cele mai multe ori este bine ca cineva să fie un om drept și moral fiindcă consideră acest lucru ca fiind

- onorabil,
- care îi face onoare
- care îl onorează.

Totuși facerea binelui și a moralității trebuie să fie mult mai profundă și mai mistică. A fi un om moral și bun trebuie să vină în primul rând din faptul că Îl iubim

- sincer
- și dezinteresat

de Dumnezeu Tatăl. Onoarea vine pe locul doi.

Iată ce spunea în acest sens părintele Iustin Pârnu: „baza societății noastre...? Nu. Să știți că eu n-aș putea să spun că baza este minciuna, doar pentru că cei care sunt și au răspunderea unui popor sunt mincinoși...! Nu. Mincinosul minciună vorbește. Ca și hoțul... Hoțul de furt se teme. Omul cinstit este cel care știe rostul adevărat al societății. Dar, vedeți, oamenii s-au influențat unii pe alții, adică eu te șicanez pe tine ca să obțin ceva, ca să-mi plătești cinstea. La rândul tău tu vei șicana pe altul, pe care îl obligi să fie necinstit. Oamenii s-au obișnuit, în societatea noastră, că cinstea se cumpără, ca orice marfă. Ca și adevărul. Societățile de acest tip, în care cinstea e disprețuită, sunt jalnice. Dar până și țărânul nostru, altă dată cu frică de Dumnezeu și de lege, a devenit și el așa, duplicitar, mincinos și asta pentru că intelectualul l-a învățat. Vina grea și povara grea revine și în acest caz intelectualului...”⁴⁷

Există extrem de multă

- răutate,
- nesimțire,
- război
- și ură

în jurul nostru.

Aceasta fiindcă oamenii au uitat să mai fie onorabili și nici nu vor să știe de onoare și de ceea ce înseamnă ea. Nu ai cum să îi ceri unui criminal în serie să fie un om de onoare fiindcă el nu va fi niciodată în om de onoare. El eventual poate mima onoarea dar nu va fi un om de onoare în adevăratul sens al cuvântului niciodată.

⁴⁵ Oana Chelaru Murăruș, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/de-la-cinste-la-onoare-si-onoruri-624092.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁴⁶ A se vedea Abbie Graham, *Vain pomp and glory* (New York, 1927).

⁴⁷ Părintele Iustin Pârnu <https://doxologia.ro/omul-cinstit-este-cel-care-stie-rostul-adevarat-al-societatii> (accesat pe 24.09.2025).

Omul de onoare după cum am spus este un om moral. Acest lucru el îl poate face și fiindcă vrea să primească laude de la cei din jur pentru comportamentul său. Este bună și o astfel de atitudine însă ceea ce trebuie să știm este că morala este mult mai profundă decât onoarea.⁴⁸

Prin urmare ce înseamnă să fi un om onorabil? Un om onorabil este un om

- „demn de cinste,
- de stimă,
- de respect.”⁴⁹

Omul onorabil deși este mai rar în zilele noastre totuși este o prezență destul de mediatizată în zilele noastre. Omul onorabil este prin urmare unul care

- își respectă promisiunile,
- este corect,
- este punctual
- sau la fel de bine este un om de treabă în genere.

Sunt puțini cei care ajung să îl asimileze pe omul onorabil cu un om de onoare. Aceasta fiindcă pentru cei mai mulți omul onorabil este mai mult un om care știe să iese cu fruntea sus din situații neplăcute.⁵⁰

“Ce sunt valorile morale?

Acestea sunt cunoscute și ca valori logice. Valorile morale au, în general, legătură cu societatea în care trăim. Astfel, pe baza acestora, poate fi determinat dacă o persoană are un comportament adecvat sau nu.

Unele exemple de valori morale sunt: respectul, bunătatea, sinceritatea, loialitatea sau solidaritatea.

Cum te ajută valorile morale și personale în viață?

Atunci când nu știi ceea ce este cu adevărat important pentru tine, nu-ți cunoști drumul în viață și ceea ce te ghidează ca să treci prin ea. Astfel, apare un dezechilibru între minte, sentimente și acțiuni care duce la frustrări, deziluzii, neîncredere în forțele proprii. De aceea este foarte important să îți cunoști bine sistemul de valori.”⁵¹

Ceea ce se poate vedea este că în zilele noastre din ce în ce mai multă lume ajunge să facă o mare confuzie dintre

- omul onorabil,
- omul moral
- și omul credincios.

Aceasta fiindcă pentru cei mai mulți se poate spune că nu există nici o diferență între aceste concepte. Totuși ele sunt de năruite diferite.⁵² Ceea ce este bine să știm este că una este să fi un om onorabil și alta este să fi un om credincios. Omul credincios este mult mai mult decât un om onorabil. Un om onorabil poate fi și un hindus și un budist sau musulman. Ceea ce trebuie să știm este că a fi un om onorabil înseamnă să undeva la suprafața moralei creștine. În realitate se poate merge mult mai mult și mult mai profund cu moralitatea care ajunge să devină mistică creștin ortodoxă.

Onoarea prin urmare se leagă de morală. Totuși este bine să știm că sunt și oameni de onoare care nu sunt oameni morali. În zilele noastre se face extrem de mult caz pentru drepturile persoanelor LGBT. Între aceste persoane trebuie să știm că există mulți care țin la onoare. Totuși sunt unii care țin la onoare într-un mod strâmb. Sunt mai multe persoane din minoritățile LGBT care consideră că trebuie să fie cununați în biserică. Pentru ei acest lucru este ceva care ține de

- onoare,
- de a fi onorabil
- și de a cinstit ceea ce simt și trăiesc ei.

Evident că lucrurile nu sunt chiar așa.

Poți să fi un om de onoare care are cuvânt dar în același timp poți să ai mari lacune morale. Nu trebuie să uităm acest lucru în zilele noastre când avem foarte mulți care speculează adevărurile de credință creștin ortodoxe.

⁴⁸ A se vedea Nicolae Mladin, *Studii de Teologie Morală* (Sibiu, 1969).

⁴⁹ După Dicționarul explicativ.

⁵⁰ Norman B. Sandridge, *Loving Humanity, Learning, and Being Honored - The Foundations of Leadership in Xenophon's Education of Cyrus* (Center for Hellenic Studies, 2013).

⁵¹ <https://www.oanayucel.ro/valori-morale-si-personale-ce-sunt-si-cum-te-influenteaza/> (accesat pe 02.01.2026).

⁵² A se vedea Petre Țuțea, *Filosofia nunațelor* (București, 2012).

Iată ce spunea în acest sens gânditoarea Maria Isopescu: “mi se întâmplă tot mai des să aud oameni lipsiți de onoare vorbind despre a avea onoare, această, odată, virtute. Pentru că întotdeauna ceea ce nu poate fi contrazis, convinge și până la un punct, învinge. Nu mai poți să contrazici astăzi o lichea care se descrie ca fiind un onorabil, pentru că devine aproape imposibil să îi mai aduci exemple de ceea ce înseamnă onoare sau un om cu onoare. Nu poți să citezi cărți necunoscute minții lui. Vei fi luat peste picior și vor râde și alții, pentru că hoțul își găsește companie mai ușor.”⁵³

Ceea ce trebuie să știm este că la fel ca multe alte lucruri din lumea noastră

- bani,
- acte,
- acțiuni financiare
- sau istoria

la fel de bine și onoarea ajunge să fie falsificată. Toți infractorii și borfașii de dau oameni de onoare. Acest lucru până la proba contrarie. Iată de ce este bine să fim cât se poate de precauți cu onoarea fiindcă nu toți oamenii cu care ne întâlnim și avem de a face sunt și oameni onorabili.

Falsificarea onorei este un lucru cu o istoria lungă din nefericire. Nu trebuie să uităm acest lucru.

Tot gânditoarea Maria Isopescu spunea: “banii au devenit o valoare. Este un om cu bani un om onorabil? De cele mai multe ori nu. Și de cele mai multe ori banii nu s-au strâns fiind un om de onoare. A fi un om de onoare într-o lume interlopă nu este o valoare. Între hoți, da. Între hoț și omul cinstit, nu.

Puterea a devenit o valoare. Este un om cu putere și un om onorabil? Este un om cu onoare cel care își pune plăcuța singur la tabloul de onoare? De cele mai multe ori nu. Beția puterii are grijă de asta.

Notorietatea a devenit o valoare. Sunt cineva, apar la televizor. Onoarea la televizor n-a fost nicicând mai apreciată. Este o virtute? De cele mai multe ori nu.”⁵⁴

Prin urmare nu greșim dacă spunem că în lumea din jurul nostru sunt mai multe simulacre ale onorei. Ele pot să fie întâlnite sub mai multe forme. Nu trebuie să uităm acest lucru. Simulacrele onoarei sunt

- fățarnicia,
- prefăcătorie,
- minciuna,
- înșelăciunea etc.

Gânditoarea Maria Isopescu continuă: “CV-ul a devenit o valoare? Parcă onoarea era mai importantă ca onorurile și CV-ul este o adunătură de titluri, nimic mai mult, de cele mai multe ori. Cine își flutură titlurile din resume nu înseamnă neapărat că le-a și câștigat onorabil. Este din ce în ce mai vizibil, iar când exemplele merg până la oamenii de stat, până la oamenii cu funcții mai mici, dar remunerați bine, acel popor are nevoie de un reset, pentru că nu mai poate merge înainte pe un drum drept. Orice suspiciune schimbă invariabil sensul unei valori.

Există valori general valabile, acceptate de societate sau impuse de aceasta și valori personale, pe care le denumim principii și care ne ghidează, uneori ajungând să le impunem celorlalți. Doar că asumarea valorii personale nu trebuie să se impună celorlalți prin a-i face a-și încălca valorile lor, recunoscute și acceptate de timp. Atunci este momentul când devii toxic. Pentru că orice asasinare a valorii celuilalt înseamnă o încălcare a libertății și vedem asta din ce în ce mai des.”⁵⁵

Lipsa de onoare este de cele mai multe ori privită în societatea noastră destul de bine. Se cunoaște de cazul unui mare corupt din România care a deținut o mare funcție în capitala României. Ei bine el a ajuns în tribunal. În cele din urmă după mai mulți ani de procese marele corupt a fost lăsat liber fiindcă faptele s-au prescris. Ce s-a întâmplat de fapt? Judecătorii din România sunt numiți de magistratură. Ei bine ministrul a schimbat cam 9 judecători ai acestui mare corupt. De fiecare dată când un nou judecător prelua cazul el era reluat de la zero. După mai mulți ani de astfel de schimburi în cele din urmă faptele sau prescris și mare corupt a rămas liber cu toți banii furati.

⁵³ <https://portalhr.ro/despre-onoare/> (accesat pe 02.01.2025).

⁵⁴ Idem.

⁵⁵ Ibidem.

Evident că nu există nici o onoare într-un asemenea act și se pare că în mai multe țări ale lumii se fac astfel de jocuri juridice murdare.

Tot gânditoarea Maria Isopescu spunea: „onoarea trebuie să fie însoțită de curaj. Curajul de a sta drept în fața nonvalorii, dar și curajul de a pleca atunci când ce se întâmplă în jurul tău nu mai corespunde cu tine, când simți că te înclini.

Onoarea este o insignă bună de purtat la pălărie tot timpul, spunea cineva. Ideal ar fi să fie o monedă de schimb. Să îți aducă ceva la fel de valoros în schimb. Nu bani, nu putere, nu notorietate, nu CV. Nu asta înseamnă să fii într-un, să spunem, consiliu de onoare. Asta înseamnă doar un troc, care te arată exact cum ești. Un om de onoare luptă pentru a apăra valori, astfel încât să poată fi liber, să facă bine celor din jur și să întărească acea grilă de valori. A avea onoare nu înseamnă a flutura valori pe care nu le aplici. A apăra un hoț de pedeapsă nu te face un om cu onoare, repet. Te face un hoț. A apăra un mincinos, te face și pe tine mincinos.”⁵⁶

Doi juriști discutau într-o zi.

- Știi ce vreau să știu?
- Nu.
- Contează onoarea pentru noi juriști?
- Da.
- De ce?
- Ce părere ai de un judecător nedrept?
- Una rea.
- Știi de ce?
- Nu.
- Fiindcă dacă acel judecător ar avea onoare în el nu ar fi nedrept.
- Așa este.
- Vezi?
- Dar totuși onoarea nu este prea juridică.
- Așa este.
- Și atunci?
- Ea se presupune.
- În ce sens?
- Dacă ești jurist trebuie să fi corect.
- Se poate?
- Da.
- Cum?
- Mai greu.
- Așa este.
- Știi de ce?
- Nu.
- Oamenii vor afla că ești un jurist nedrept.
- Așa și?
- Te vor evita.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă oamenii deși nu o spun cred în onoare.
- Dar onoarea nu se vede.
- Dar se simte.
- Cum?
- O să îți spun.

⁵⁶ <https://portalhr.ro/despre-onoare/> (accesat pe 02.01.2025).

- Chiar te rog.
- O să îți spun o întâmplare adevărată în acest sens.
- Te ascult.
- Un negustor căuta ucenic pentru prăvălia sa.
- Și?
- Se anunțară 50 de băeți.
- Așa mulți?
- Da.
- Și?
- Neguțătorul alese foarte repede pe unul.
- Cum?
- Ași voi să știu — zise un prieten al neguțătorului — de ce ai ales chiar pe acesta, care nu avea nici o recomandatie? Te înșeli, răspunse neguțătorul, acest copil are multe recomandații.
- Care?
- El își șterse picioarele înainte de a intra, și închise ușa încet după sine.
- Nu am remarcat.
- El dete scaunul său unui om bătrân, care se afla în cameră, ceea ce dovedește firea lui prevenitoare și bunătatea inimii.
- Am văzut.
- El răspunse scurt și cuprinzător la întrebările mele, prin urmare e politicoș și are maniere bune.
- Nu știam.
- El ridică cartea lăsată de mine intenționat să cadă; el așteptă liniștit și nu se îmbulzi, ca să ajungă mai aproape de mine.
- frumos.
- Un bun certificat pentru purtarea sa bună.
- așa este.
- Am observat apoi că haina îi era bine periată, fața și părul bine aranjate.
- Așa este.
- Numești aceste toate — lipse de certificat?
- Nu?
- Și atunci pe el l-am angajat.⁵⁷
- Frumos.
- Deci vezi că onoarea contează în viață.
- Nu știam că și în justiție.
- Justiția se bazează pe onoare.
- Cum?
- Ține de onoare să pedepsești răul.
- Crezi?
- Da.
- Cred că ai dreptate.
- A face dreptate este și o chestiune de onoare.
- Îmi dau seama.
- Deci contează în justiție onorea.
- Nu eram conștient de acest lucru.
- Ești acum.
- Așa este.
- Acum ești lămurit?
- Sunt.
- Mă bucur.

⁵⁷Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Îți mulțumesc pentru toate.
- Plăcerea a fost de partea mea.

Tot gânditoarea Maria Ispoiescu spunea despre criza de morală din timpul nostru: “din păcate însă, într-o perioadă de tranziție către ceva neclar încă, în care valorile se transformă sau par că se pierd cu desăvârșire, este firească și lipsa acută de onoare. Dar în perioadele de tranziție se și așează lucruri și ceea ce pare pierdut, poate doar se întărește și va învinge apoi. Și ce uită unii onorabili, este faptul că impostura, indiferent cât de puțin credibil pare, este detectată într-un mod mai violent, chiar dacă mai greu.

Poate că ar trebui să renunțăm la parlamente și la alte structuri ale omului modern și să ne întoarcem la înțelepții cetății. Pentru că oricât de mulți ani ar părea că ne despart de peșteră, nu ne-am schimbat atât de mult.”⁵⁸

Prin urmare este cât se poate de adevărat că morală creștin ortodoxă este una care nu este străină de noțiunea de morală care se leagă de ea și care evident că ne face să fim unii care să fim mult mai conștienți de

- rolul
- și semnificația moralei.

CAPITOLUL 3

ONOAREA CA VIRTUTE MORALĂ

Adevărul este că sunt foarte puțini cei care gândesc la onoare ca la o virtute morală. Aceasta fiindcă pentru cei mai mulți dintre noi ei bine onoarea este mai mult o simplă teorie frumoasă dar care nu are mai nici o aplicabilitate cu viața de zi cu zi. Ei bine în sens creștin ortodox este bine să știm că a fi un om de onoare este în cele din urmă o virtute. Aceasta fiindcă creștinii ortodocși înțeleg onoarea ca fiind o stare de integritate. Este adevărat că nici un creștin ortodox autentic nu este obsedat de onoare la fel cum erau cavalerii și samurailor medievali.

Ceea ce trebuie să ne dăm seama este că onoarea pentru un creștin ortodox vine dintr-o apreciere reală și justă a celor din jur. Un creștin ortodox autentic este unul care aduce cu sine în jurul său și în semenii lui sentimentul de onoare. Iată de ce în creștinismul ortodox se poate spune că onoarea este o virtute. Iată ce spunea în acest sens Sfântul Nectarie al Eghinei: „valoarea morală a virtuții este una absolută, dar este considerată astfel mai mult sub aspectul nobleței ei lăuntrice decât sub cel al dispoziției sau lucrării ei exterioare. Virtutea după valoarea ei morală este noblețea duhului, noblețea inimii și noblețea sufletului. Platon spune despre valoarea morală a virtuții: „virtutea este sănătatea și frumusețea și vigoarea sufletului” și iarăși: „tot aurul de pe pământ și de sub pământ nu valorează mai mult decât virtutea”. Și Isocrate zice: „nici un câștig nu este mai nobil și nici mai sigur decât virtutea”. Valoarea absolută a virtuții constă în aceea că nu numai că este calea care duce la asemănarea cu Dumnezeu, ci ea însăși este asemănare.”⁵⁹

Evident că sunt mai puțini cei care se vor gândii la onoare ca la o virtute dar realitatea este că onoarea este o virtute și este din nefericire o virtute din ce în ce mai

- uitată,
- desconsiderată,
- trecută cu vederea
- și lăsată în urmă.

Onoarea este o virtute care face din cinste o relată incontestabilă. De ce? Fiindcă omul de onoare este un om integru și un om care se poate spune că este de principiu.⁶⁰

Este evident că în cele din urmă mai toată lumea consideră că onoarea este mai mult o problemă de instinct. Să fie chiar așa? Adevărul este că onoarea este mai mult decât orice o apreciere corectă a vieții și a relațiilor cu semenii. Cum se poate acest lucru?

⁵⁸ <https://portalhr.ro/despre-onoare/> (accesat pe 02.01.2025).

⁵⁹ Sfântul Nectarie din Eghina <https://doxologia.ro/care-este-valoarea-morala-virtutii> (accesat pe 24.09.2025).

⁶⁰ A se vedea Courtney Thomas, *O lose myself I lose my honour. Honour among the early modern English elite* (Toronto, 2017).

Este bine să știm că dacă facem mai multe fapte caritabile ei bine ne vom atrage simpatia opiniei publice. Acest lucru evident că ar trebui să ne onoreze. Opinia publică sunt o formă sau alta este una care aduce cu sine un profund simț al onoarei.

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Vasile Morar: „Don Quijote a fost, pentru mulți, ultimul reprezentant al apărării disperate a onoarei ca supremă virtute care se cuvine să dea sens unei vieți a „cavalerului năfricat și neprihănit“. Dar, continuă aceeași voce, în acest context, nu putem să nu ne gândim la cât adevăr este cuprins în celebra sentință a lui Edmund Burke formulată acum 228 de ani, deci la un an de la izbucnirea Revoluției Franceze: „Dar epoca spiritului cavaleresc a trecut: a venit vremea sofistilor, a economiștilor, a oamenilor calculați“. Trăim, cam de atunci, dezvrăjirea lumii, pierderea relevanței onoarei pentru cel interesat de spiritul calculator mercantil, pentru cel stăpânit de ideea că și onoarea poate fi cumpărată, ca orice pe lumea aceasta. Și totuși, în pofida atâtor fapte care confirmă că „tot ce e sfânt, onorabil și onorant poate fi profanat“, întâlnim și fapte contrare: apar mereu și mereu oameni încăpățânați să nu accepte că sensul onoarei s-a epuizat odată cu trecerea în alte vremi, mai raționalizate, mai lipsite de prejudecăți, mai deschise încercărilor și experimentărilor.”⁶¹

Este bine să știm că în lumea noastră sunt mai mulți care ajung să se îmbogățească în mod nejustificat. Opinia publică ajunge să afle de acest lucru și să îi desconsidere. Ei însă cred că și onoarea poate să fie cumpărată pe bani fiindcă pentru ei tot ceea ce există în această lume – inclusiv moralitatea – poate să fie cumpărată pe bani.

Un caz mai puțin cunoscut despre lipsa de onoare și cum gândesc cei ahtiați după bani vine din America și îl are în prim plan pe cunoscutul escroc Barry Minkow. Cu privire la viața lui s-a făcut și un film la Hollywood.⁶² De tânăr Barry Mikow începe să vrea să fie putred de bogat. Pentru a își realiza acest vis el ajunge să fondeze mai multe firme fictive prin care ajunge să dețină o sumă colosală de câteva sute de milioane de dolari. Mama lui și-a dat seama de calea greșită pe care a ajuns să pășească fiul ei.

- Nu îți este frică de Dumnezeu? L-a întrebat mama lui.
- Dumnezeu? Îl pot cumpăra și pe El. Spune-mi doar prețul.

Ei bine este clar că astfel de oameni nu ai nici un strop de onoare. Aceasta fiindcă ei pentru bani clacă totul în picioare și chiar se urmărește cadavre pentru a își realiza scopurile.

Despre onoare tot gânditorul Vasile Morar spunea: „onoarea n-a dispărut nici din aspirații comune, chiar dacă conținutul ei s-a modificat foarte mult și foarte puțini sunt dispuși astăzi să acorde statutul de virtute onoarei precum altădată. „Virtute minoră?“ întreabă prudent altcineva. Poate, continuă un al treilea, dar mai potrivit ar fi să spunem că este o calitate morală rară, destul de rară atâta timp cât aceasta riscă mereu să fie uitată printre exigențele noastre constante. De ce o uităm oare? A nu fi-o aduce firească aminte când încerci să te gândești la valorile-virtuți ale timpului nostru spune cel puțin două lucruri: că memoria valorilor, calităților, virtuților este aproape „instinctivă“ (are menirea să ne salveze adaptându-ne la circumstanțele existenței), dar memoria este și morală, prin intențiile ei și, mai ales, prin consecințele pe care le poartă cu sine.”⁶³

Filosoful creștin Petre Țuțea este o persoană uitată a României. Aceasta fiindcă deși la finalul vieții lui el s-a bucurat de o anumită notorietate mai apoi se poate spune că nimeni nu a mai voit să știe de el. Ceea ce puțini știu este că Țuțea a fost un om care credea profund în onoare. Iată ce le-a spus el într-o cuvântare deținuților anti-comuniști care au fost închiși cu el către ei: "Fraților, dacă murim aici în lanțuri și în haine vărgate nu noi facem cinste Poporului Roman, ci Poporul Roman ne-a făcut onoarea să murim pentru el.”⁶⁴

Se poate vedea aici cât de mult pune preț pe onoare un om de talia lui Petre Țuțea. Era un om care a avut o scară sănătoasă o valorilor și pentru aceasta într-o lume cu susul în jos cum au fost vremurile în care a trăit Țuțea ei bine el considera că este o mare onoare să mori pentru poporul din care ai făcut parte. Să nu uităm că bietul Țuțea a făcut 13 ani de temniță grea comunistă.

A fi oameni de onoare nu înseamnă că trebuie să avem un cod al onoare după cum aveau samurail japonezi. Înseamnă mai mult a avea o

⁶¹ Vasile Morar, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/calitate-morala-rara-dar-necesara-624091.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁶² [https://en.wikipedia.org/wiki/Con_Man_\(film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Con_Man_(film)) (accesat pe 03.01.2025).

⁶³ Vasile Morar, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/calitate-morala-rara-dar-necesara-624091.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁶⁴ <https://ziare.com/cultura/cultura-generală/tutea-dumnezeu-e-roman-sau-daca-nu-sunt-impotriva-lui-38372> (accesat pe 03.01.2025).

- scară
- și o ierarhie

sănătoasă a valorilor.

Tot despre onoare gânditorul Vasile Morar spunea: „omul de onoare locuiește în moralitate, poate pentru că ajunge la libertate satisfăcând această exigență: este recunoscător față de tot binele pe care știe că l-a primit și nu uită că i s-a făcut. Că i s-a făcut acest bine lui, și nu altcuiva. Iar dacă uită, atunci singurul vinovat este el și nu altcineva. Onoare ai în acest caz pentru că nu ești cuprins de hybris-ul atât de frecvent printre noi: suntem orgolioși și, cu infinite vanități, ajungem să credem că „onoarea ni se cuvine“, că este un dat al sinelui nostru, al imaginii unui eu gonflat. Omul de onoare, de pildă, dacă ajunge să înțeleagă că tot ceea ce a primit de la semenii, cunoscuți, prieteni, străini identificați sau nu, societate în ansamblul ei, cu școală, beneficii sociale diverse, și simte nevoia să nu creadă că totul i se cuvine, „că oricum el merită“, dovedește prin asta că este cu adevărat un om liber. Omul de onoare onorează încrederea primită, n-o disprețuiește.”⁶⁵

Onoarea prin urmare este un lucru care nu trebuie să devină slavă deșartă fiindcă sunt cât se poate de mulți care au ajuns să facă acest lucru. Sunt oameni care se bat pentru locuri văzute în cimitir ca și cum acest lucru ar conta odată ce au părăsit această lume.

După cum am spus este bine să ținem la onoare dar în nici un fel nu trebuie să fim osedați de ea. La fel de bine ceea ce trebuie să știm este că patimile și păcatul sunt lucruri care ajung în cele din urmă să îl dezonoreze pe om. De ce? Fiindcă este bine să știm că de exemplu dacă devii dependent de alcool vei ajunge să petreci mult timp și să te simți chiar bine în compania bețivilor. Nu este deloc onorabil să faci acest lucru dar cel mai mulți dependenți ajung să îl facă fără să mai țină cont de cel mai elementar simț al onoarei.⁶⁶

Iar, vorba lui La Rochefoucauld, „onoarea dobândită este, pentru el, o cheazășie pentru aceea pe care trebuie s-o dobândim“. Apoi, onoarea se asociază, deloc fără motiv, unor virtuți necesare oricărui spațiu social solidar cu situații morale elementare. Astfel, am putea să ne gândim, de pildă, că un om de onoare ar putea fi laș? Curajul nu este un ingredient oarecare al onoarei, ci este chiar element constitutiv al omului de onoare. Să fii pur și simplu un om laș, un fricos dovedit ar trebui să dezonoreze indiferent de numărul de „onoruri“ cu care ajung acești oameni să fie gratificați ulterior. Spunem „ar trebui“ și prin aceasta accentuăm, din nou, dimensiunea morală, și descalificăm, implicit, sfera moravurilor și a năravurilor din spațiul public autohton. Căci, astăzi, expresia atât de jignitoare „lașule“ nu mai este resimțită atât de „neiertat“ precum în etosul tradițional.”⁶⁷

Onoarea este o virtute numai în măsura în care o lăsăm să fie așa. De ce? Fiindcă este bine să ne dăm seama că omul de onoare este un om care știe să aprecieze binele și să deteste răul. Nu ai cum să fi un om de onoare dacă ești

- rău,
- hain,
- viciat,
- corupt,
- viclean
- și fățarnic.

De ce? Fiindcă aceste lucruri nu sunt compatibile cu onoarea și sunt unele care îl scot pe om dintr-o ierarhie sănătoasă a lucrurilor și a realității.

Onoarea este o realitate care ne face să fim unii care să iubim adevărul. Omul de onoare este un om al adevărului. El știe că un mincinos nu are nici un fel de onoare în el. Sunt mai mulți mincinoși cronici care ajung să ne facă mult rău prin minciunile lor.

Ei bine trebuie să ne dăm seama că în sens social trebuie să fim persoane care

- să punem preț
- și să știm că apreciem onoarea.

⁶⁵ Vasile Morar, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/calitate-morala-rara-dar-necesara-624091.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁶⁶ A se vedea Ciprian Voicilă. *Diavolul din pabar. Amintiri din iadul beției* (București, 2012).

⁶⁷ Vasile Morar, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/calitate-morala-rara-dar-necesara-624091.html> (accesat pe 24.09.2025).

De ce? Fiindcă în cele din urmă onoarea este un lucru care nu crește de la sine dacă nu este cultivată în mod sistematic.

Gânditorul Vasile Morar spunea în acest sens: „și, cu toate acestea, când se ivesc printre noi ființe curajoase fără de ostentație, pline de modestie autentică, oameni onești, străini de fățarnicii și micimi derivate din minciuni penibile, mari sau mici, simțim că avem motive să spunem: iată un om de onoare, și să dorim ca el să fie onorat, nu numai de noi, ci și de ceilalți. Onoarea ca valoare morală, ca însușire-calitate dezirabilă are, de asemenea, o frumoasă apropiere de alte câteva virtuți: spiritul de dreptate, loialitatea, compasiunea, iertarea, umilința, buna-credință, simplitatea. Omul de onoare nu nedreptățește în chip brutal alte ființe pentru că, în cazul lui, imaginea de sine este cea care impune ideea că „nu poți fi rău și nedrept și să fii, în același timp, și confortabil cu ține însuși“.”⁶⁸

Doi savanți discutau într-o zi.

- Știi ce?
- Ce?
- Crezi în onoare?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă dacă nu aș fi avut onoare de mai multă vreme ți-aș fi furat descoperirile și aș fi spus că sunt ale mele.
- Nu m-a gândit la acest lucru.
- Se poate spune că de multe ori onoarea este cea care ne ține în frâu.
- În ce sens?
- Dacă nu am avea simțul onoarei am face cele mai aiurea lucruri.
- Adică?
- Sunt oameni care simt în ei o puternică chemare spre rău.
- Și?
- Nu îi dau curs.
- De ce?
- Fiindcă știu că nu este ceva onorabil.
- Așa este.
- Vezi?
- Deci onoarea poate să fie o virtute motivațională?
- Da.
- Nu eram conștient de acest lucru.
- În primul rând pentru noi creștinii ortodocși onoarea este o virtute.
- De ce?
- Iisus ne-a făcut onoarea – sau mai bine spus cinstea – de a fi fii lui Dumnezeu Tatăl.
- Așa este.
- Este o mare onoare pe care ne-a făcut-o Iisus.
- Sau la fel de bine cinste.
- Așa este.
- Nu știu ce să spun.
- Ce te nedumerește?
- Mie mi se pare că onoarea este mai mult un lucru extern.
- De fațadă?
- Da.
- Pentru oamenii răi așa este.
- Adică?
- Ei afișează un fals simț al onoarei.
- Și nu este bine?

⁶⁸ Vasile Morar, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/calitate-morala-rara-dar-necesara-624091.html> (accesat pe 24.09.2025).

- Nu.
- De ce?
- Îți voi spune.
- Te ascult.
- Păcat zise un băiat către tatăl său.
- De ce?
- Că trandafirul după ce înflorește, nu face și un rod frumos, drept mulțumire adusă naturii, pentru că i-a dat timp frumos ca să înflorească.
- adică?
- Zici că se numește floarea nevinovăției și a bucuriei; dacă ar face rod, ar putea fi numit și simbolul recunoștinței.
- Nu este așa.
- De ce?
- Atunci răspunse tatăl.
- Ce?
- Oare nu oferă el întreaga lui făptură pentru înfrumusețarea naturii ? Și pentru roua și razele soarelui, care cad de sus asupra lui, nu îmbălsămează el aerul cu plăcuta sa mireasmă.
- Ba da tată.
- Dragul meu copil, recunoștința cea gingașe cea netrâmbițată, este cea mai frumoasă; si apoi cum ar putea el, simbolul nevinovăției, să fie nerecunoscător.⁶⁹
- Frumoas dialogul.
- Așa este.
- De unde îl știi?
- De unde îl știi?
- Da.
- Îți voi spune.
- Te rog.
- Din Gânduri Creștinești Nr. din 1 Martie 1928.
- O citești reviste creștine?
- Da.
- Frumos.
- Ar trebui să o faci și tu.
- De ce?
- Fiindcă ți-ar fi de folos.
- Aș vrea.
- Da?
- Da. Dar nu prea am timp.
- Ești ocupat cu lumea academică.
- Da.
- Așa este.
- Totuși nu știam că în creștinismul ortodox se pune mare accept pe onoare.
- Un creștin ortodox autentic este un om de onoare.
- În sensul că este un om onorabil?
- Da.
- Nu m-am gândit la acest lucru.
- Să o faci.
- Pentru mine onoarea este un lucru care vine de la sine.
- Ar fi fost bine dacă era așa.
- Dar nu este?

⁶⁹ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Nu.
- Așa este.

Tot despre onoarea gânditorul Vasile Morar spunea: „în termenii unui perpetuu socratism necesar am putea spune: omului de onoare îi apare când trebuie și cum trebuie în chip salvator daimon-ul său interior, care-i interzice să cadă în dezonoare. Tot astfel, loialitatea ca virtute apare pe nesimțite în reacțiile omului de onoare. Acesta are deprinderi consolidate și convingeri morale ferme, încât ajunge să știe că opusul loialității este trădarea valorilor morale fundamentale, iar trădarea de sine coincide cu „trădarea umanității sfinte din fiecare ființă omenească“ (Kant). Oricum, un atare sens al onoarei și al trădării se află destul de departe de sensul comun al onoarei când umilința resimțită de unii „oameni de onoare“ era prilej de răzbunare sau duel. Nu vorbim, neapărat, de „onorabili oameni ai mafiei“, ci de faptul că practica duelului, de exemplu, consemna, în București, în anul 1922 că unul din cei doi fiu lui Duiliu Zamfirescu a murit în urma unei provocări la duel „din motive de lezarea onoarei“. Aici putem vedea, din nou, câtă dreptate avea La Rochefoucauld când constata sapiențial: „Oamenii mărginiți (plini de orgolii de răzbunare) se simt jigniți de lucruri mici: oamenii mari le văd pe toate și nu se simt jigniți de ele.“⁷⁰

Omul superior este un om care evident că vede în onoare o virtute ceea ce nu se poate spune de omul

- mârșav,
- hain
- și viclean.

Este bine să apreciem pe oamenii de onoare fiindcă ei sunt unii care în societatea noastră sunt adevărate faruri de lumină. Am ajuns să trăim într-o societate în care minciuna este în largul ei. Fie că vorbim de mediul politic, de cel al afacerilor sau de lumea mas media, ei bine de mai multe ori minciunile ne sunt livrate cu „mare candoare.“ Evident că acest lucru nu este propriu onoarei creștin ortodoxe.

Aceasta fiindcă este bine să știm că legile moralei creștin ortodoxe sunt cât se poate de bine stabilite.⁷¹

Analizând virtutea moralei ei bine tot gânditorul Vasile Morar spunea: „rezultă că omul de onoare adevărat are, la limita de sus, virtutea umilinței: știe că nu poate fi nici umilit și nici jignit decât de propria sa lipsă de libertate, de îngâmfare, de trufie și de altele asemenea. Dar are vreo atingere calitatea onoarei cu virtutea iertării? Sigur că prezența mizericordiei este de natură să ne bucure în multe situații de viață, mai cu seamă când simțim pe propria piele cât este de insuportabil să vezi în jur neiertători mereu îndreptățiți, mereu încruntați, mereu nemulțumiți până la încrâncenări ce tind să surclaseze orice limite. Dar nu-i putem pretinde, totuși, omului de onoare să se ridice în toate situațiile la înălțimea unei virtuți atât de nobile și atât de greu de atins. Poate că uneori e de ajuns că el să evite doar formele extreme ale „purilor și durilor neiertători din principiu“ În rest, putem doar să-i cerem ceva din virtutea compasiunii și blândeții, chiar a generozității și destul de mult din virtutea toleranței, dar mai ales a simplității. Îl recunoaștem ușor atunci pe omul de onoare prin firescul comportării sale, prin lipsa de orice stridență, de orice pretenție, de orice așteptare, de tipul: „Vedeți cât sunt de bun și de altruist?“ În fapt, omul de onoare nici nu vrea să fie lăudat și nici nu se simte bine dacă cineva o face. Pentru el, datoria de a fi moral prin curaj și loialitate, prin corectitudine și onestitate, înseamnă încă o cărămidă la unitatea de sens moral a propriei sale vieți.“⁷²

Ceea ce se poate observa în lumea noastră este că deși există morală la unele popoare ei bine ea este cât se poate de

- deformată
- și stricată.

Vom da aici numai două cazuri. În lumea medievală europeană era cât se poate de la modă ceea ce istoria cunoaște ca *dreptul de întâia noapte cu mireasa*. Cum a fost posibil acest lucru și ce însemna? Însemna că mai mulți regi și mari feudali, la curtea sau pe domeniul lor feudal își rezervau prima noapte intimă cu mireasa supușilor.

Au existat mai multe contestații cu privire la această practică medievală dar se pare că ea nu este deloc o simplă imaginație.

⁷⁰ Vasile Morar, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/calitate-morala-rara-dar-necesara-624091.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁷¹ A se vedea orice manual de morală creștin ortodoxă.

⁷² Vasile Morar, Dilema martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/calitate-morala-rara-dar-necesara-624091.html> (accesat pe 24.09.2025).

Mai mulți regi medievali dacă le plăcea de mireasa unui curtean de al lui ei bine regele avea dreptul de prima noapte de amor cu mireasa. În mentalitatea medievală acest lucru era considerat o mare onoare. Pentru un curtean era o mare onoare ca regele să aibă parte de prima noapte cu mireasa lui.

Este cât se poate de evident că o astfel de practică nu are nimic creștin ortodox în ea dar ea a fost considerată una cât se poate de firească de mai multe curți și domenii feudale medievale.⁷³

O altă practică destul de reprobabilă cu privire la onoare este în mai multe țări orientale – și mai ales în unele țări musulmane – ca dacă o femeie este violată ea să se sinucidă mai apoi fiindcă i-a fost încălcată onoare. Este o onoare să te sinucizi ca femeie dacă ai fost violată pentru a șterge rușinea unui astfel de act. Evident că morală creștin ortodoxă nu este de acord cu acest lucru fiindcă este bine să știm că una este să fi victimă și alta este să fi călău.

Deși este mai greu și uneori chiar traumatic ei bine ceea ce trebuie să știm este că o femeie violată nu este în nici un fel una fără de onoare. Dacă ajungi să te sinucizi din cauză că onoarea ți-a fost terfelită, ei bine înseamnă că ai o înțelegere eronată a onoarei. Viața umană este mai presus de onoare.

„Virtuțile morale sunt acelea care călăuzesc viața creștinului față de sine și față de semenii săi. Ele au drept scop moralizarea credinciosului și a raporturilor cu semenii lui, adică întocmirea vieții și a rânduielilor dintre oameni după legile morale. Aceste virtuți se mai numesc și cardinale, fiindcă ele stau la temelia celorlalte virtuți și deci pe ele se reazemă viața cinstită. Virtuțile morale se pot câștiga și prin puterile firești cu care este înzestrat omul; de aceea ele se mai numesc virtuți firești sau câștigate.

Rădăcina acestor virtuți stă în legea morală firească, sădita în firea omului chiar de la creare. După învățătura Bisericii noastre, însă, această fire slăbind prin păcatul strămoșesc, a adus cu sine și slăbirea puterii morale firești a omului. De aceea, virtuțile răsărite din ea sunt firave și slabe și au nevoie de întărire prin harul dumnezeiesc, pentru a rodi fapte bune, necesare mântuirii.”⁷⁴

Este adevărat că onoarea nu este o virtute creștin ortodoxă la fel de importantă ca

- dragostea,
- credința
- și nădejdea.

Totuși ceea ce se poate vedea este că în vremurile noastre onoarea nu mai interesează pe mai nimeni. Rar vedem cărți sau emisiuni despre onoare. De ce? Fiindcă ne-am dezobișnuit de a vedea în semenii noștri oameni de onoare. De cele mai multe ori – dominați de spiritul capitalist el lumii de azi – vedem în semenii noștri doar ocazii de a profita sau de a ieși în avans.

Iată ce spunea gânditoarea Laura Sitaru: „dinspre lumea islamică răzbat până la noi vești despre cumplitele crime de onoare care însângerează ecranele televizoarelor și care accentuează sentimentul de respingere față de o societate pe care o catalogăm fără să stăm prea mult pe gânduri drept barbară. Din paginile de literatură ale acestui spațiu, pe care le citim cu aviditate și curiozitate atunci când ajung la noi, răsar personaje sfâșiate de lupta între sharaf și hubb, între onoare și iubire. Și ca să facem lumină de la început, deși onoarea este un principiu general care guvernează relațiile interumane în societatea arabo-islamică, aceasta sau, mai bine spus, lipsa sau nesocotirea acesteia se repercutează direct asupra femeii. Căci femeia este responsabilă cu onoarea, cu păstrarea acesteia și cu transmiterea ei mai departe către fiicele familiei. Căderea în dezonoare nu i se poate întâmpla decât unei femei, iar odată cu ea va fi dezonorat și aruncat în afara societății întreg neamul din care provine. (Este, probabil, pentru mulți dintre noi, momentul când memoria le scoate la suprafață pe eroinele din literatura română cultă și populară cu destine similare...) Dar onoarea trebuie spălată! Este o datorie, la fel ca cinstirea morților sau rugăciunea. Nu i te poți sustrage decât cu riscuri sociale pe care nici un individ nu și le asumă în lumea arabo-islamică: Iskander, fiul lui Pembe din romanul Onoare al scriitoarei Elif Shafaq, decide fără ezitare să-și omoare mama pentru că se vedea pe ascuns cu un bărbat de care se îndrăgostise. În plină stradă, într-un oraș britanic. Căci prea puțin contează unde se află familia musulmană, câtă vreme tradiția și presiunea comunității continuă să-și exercite forța strivitoare.”⁷⁵

⁷³A se vedea Andrei Oișteanu, *Sexualitatea și societate. Istorie, religie, literatură* (Iași, 2016).

⁷⁴<https://ortodoxiatinerilor.ro/catehism/virtutile-teologice-si-cele-morale/> (accesat pe 24.09.2025).

⁷⁵ Laura Sitaru, Dilema Martie 2018 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/un-barbat-lipsit-de-onoarea-ce-i-se-cuvine-este-un-624087.html> (accesat pe 24.09.2025).

Este clar că înțelegerea onoarei în lumea de azi este una care este modelată de concepțiile religioase. Am putut vedea aici că un musulman a ajuns să își omoare mama fiindcă a găsit că ea avea un amant. În mintea criminalului evident că a fost o chestiune de onoare. Trebuie să știm prin urmare că nu tot ceea ce unii

- denumesc,
- atribuie
- și stabilesc

ca onoare este în cele din urmă și onoare.

După cum am putut vedea de mai multe ori în lumea noastră onoarea a ajuns să fie deformată și răstălmăcită. Aceasta fiindcă oamenii sunt unii care nu vor să își tragă concepția lor despre onoare de la Dumnezeu ci după cum li se pare lor că este mai bine.⁷⁶

Că Dumnezeu este în cele din urmă autor al onoarei în lumea noastră ne-o spunea Sfântul Arsenie Boca: „Toate valorile, talentele, ar trebui să se negustorească între oameni, în favoarea lui Dumnezeu, căci precum este o ierarhie a valorilor, tot așa este un Ierarh al lor.

A nu lucra cu valorile, în sensul în care le-a rostuit Dumnezeu, înseamnă a ieși din ierarhie și a face anarhie. Purtătorul oricărei valori, dacă va ajunge la cunoștința atârării sale de Dumnezeu, va ajunge drept.

Un bărbat de știință, care mărturisește în mediul său pe Dumnezeu, adeseori e mucenic; un conducător de neamuri, dacă se declară atârător de Dumnezeu, de asemenea e mucenic, ca și cum atârarea de Dumnezeu ar fi o mare slăbiciune și vinovăție. Și așa pătesc pe rând toți dăruții lui Dumnezeu când nu se învoiesc la sfatul lumii, să tâlhărească pe Dumnezeu de darul ce li-l duse spre tot lucrul bun, ce au să-l împlinească în lume.

Pentru o alunecare a omului de la nume la număr, au să dea seama toți înzestrații lui Dumnezeu, cei cu daruri, cu răspunderi, cu mări, cu puteri și cu tot felul de haruri.

Regele David, înzestrat deodată cu darul stăpânirii și cu darul prorociei, a căpătat o strașnică pedeapsă, numai fiindcă a îndrăznit să numere poporul (II Regi 24). Darul prorociei i s-a luat o vreme, iar din popor i-au murit 70.000 de oameni – și doar el greșise, nu poporul (II Regi 24, 17).

Deci, înaintestătătorii și deținătorii puterii au să dea seama, chiar de venirea sabiei după dreptate.”⁷⁷

Este adevărat că relația noastră cu Dumnezeu nu este una care poate să fie gândită în termenii de onoare fiindcă Dumnezeu Tatăl este Creatorul și Proniatorul nostru. Totuși, se poate spune că noi suntem onorați să fim creștin ortodocși fiindcă dăm curs unei mari chemări a lui Dumnezeu Tatăl nostru: aceea de a fi fii Lui.

Există în lumea noastră un fel de complex al onoarei. Aceasta fiindcă oamenii de mai multe ori își fac pentru ei clase sociale (ca să folosim termenii lui Karl Marx). Rar vom vedea o persoană din lumea bogăților să se căsătorească cu cineva din lumea săracilor. De ce? Fiindcă se consideră că bogații și săracii sunt incompatibili unii cu alții. Acest lucru este așa de când este lumea.

Totuși sunt și cazuri fericite când categoriile sociale (ca să folosim un termen al lui Aristotel) nu mai funcționează și oameni de straturi sociale diferite ajung să se unească.

Iată ce ne spunea în acest sens părintele Irimie Marga: „Lumea aceasta, în care omul vrea să vie-țuiască - ba chiar să supraviețuiască -, trebuie să se bazeze pe o ierarhie a valorilor. Cele două cuvinte puse împreună, „ierarhie” și „valoare”, sunt două noțiuni fundamentale ale vieții creștinești.

Pe de-o parte, credința noastră se bazează pe valori, ale adevărului, binelui, dreptății, care dau sens vieții noastre și o fac să fie „frumoasă”. Pe de altă parte, principiul ierarhic ne învață cum să stabilim prioritățile, în așa fel încât să predomină „ordinea”.

Dar pe cât de necesară este o astfel de ierarhie valorică, pe atât de diferite au fost construcțiile ei. În decursul istoriei s-au făcut nenumărate ierarhii, în funcție de diferite criterii și de înțelegerea noțiunii de „valoare”. De aceea, în timp, s-au turnat și răsturnat mereu tot felul de ierarhii valorice, unele durabile, adevărate, altele șubrede, false și amăgitoare.

⁷⁶ A se vedea Cuviosul Paisie Aghioritul, *Cu lacrimi și dragoste pentru omul contemporan* (București, 2005).

⁷⁷ Părintele Arsenie Boca mare îndrumător de suflete din secolul XX, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2002, p. 171 apud <https://doxologia.ro/precum-este-o-ierarhie-valorilor-tot-asa-este-un-ierarh-al-lor> (accesat pe 24.09.2025).

Tocmai la acestea face referire Evanghelia duminicii de azi. Atât la adevărata ierarhie valorică, turnată în forme autentice, cât și la răsturnarea falsei ierarhii a non-valorilor.”⁷⁸

Este adevărat că în societatea noastră trebuie să existe o ierarhie a valorilor. Această ierarhie de multe ori are nevoie de onoare pentru a se forma.

Este o onoare să ai de a face cu un om integru, cu un bun creștin ortodox, cu un om corect sau cu un om moral. De ce? Fiindcă aceștia sunt oameni care sunt vrednici de respect. Nu este așa că atunci când un escroc se apropie de noi nu se simțim în largul nostru? De ce? Fiindcă ne dezonoarează.

Tot părintele Irimie Marga spunea în acest sens: „Construcția unei adevărate ierarhii a valorilor începe cu a ști ce să punem pe „primul loc”. „Să iubești pe Domnul Dumnezeu din toată inima ta, din tot sufletul tău și din tot cugetul tău” (Marcu 12, 30) înseamnă, într-o formulare simplă, să-L punem pe Dumnezeu început la toate, adică pe „primul loc”, care se cuvine numai Lui și care nu se negociază niciodată.

Sfinții Părinți au asemănat această ierarhie cu scara din vedenia Patriarhului Iacov. La capătul de sus al scării, sprijinit pe cer, ne așteaptă Dumnezeu, iar la capătul de jos, așezat pe pământ, se află omul care vrea să urce. Aceasta-i rațiunea unei ierarhii: a unei scări, care îl ajută pe om să urce spre desăvârșire.

În această perspectivă trebuie să înțelegem cuvintele Mântuitorului: „Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine și cel ce iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine” (Matei 10, 37). Adică iubirea acordată lui Dumnezeu nu se poate înlocui cu nimic, nici măcar cu iubirea de părinți sau de copii. Urcușul spre Dumnezeu nu trebuie deturnat de nimeni.”⁷⁹

Doi oameni simplii discutau într-o zi.

- Știi ce?
- Ce?
- Este o onoare să fiu prietenul tău.
- Onoare?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă știu că ești un om bun.
- Ca mine sunt zeci de mii.
- Știu.
- Și atunci?
- Eu vorbesc de tine.
- Îți mulțumesc.
- De ce?
- Mă simt flatat.
- De ce?
- Nu mi-a mai spus nimeni că se simte onorat să fie prietenul meu.
- Știi de ce?
- Nu.
- Fiindcă oamenii de azi nu pun preț pe onoare.
- Așa este.
- Dacă am începe să cultivăm onoarea am ajunge departe.
- Cât de departe?
- Foarte departe.
- De ce?
- Fiindcă am avea o ierarhie socială sănătoasă a valorilor.
- Crezi?
- Da.

⁷⁸ Preot Irimie Marga <https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/ierarhia-valorilor-intre-turnare-si-rasturnare-181139.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁷⁹ Idem.

- De ce?
- Trăim într-o societate înșelătoare.
- Adică?
- Nici un om rău nu va recunoaște că este un om rău.
- Asta așa este.
- Toți borfașii se deghizează.
- Se camuflează?
- Da.
- Pentru a nu fi prinși cu mâța în sac?
- Da.
- Și care este soluția?
- Îți voi spune.
- Am citit recent o poveste.
- Care?
- Un plugar dintr-un sat se bucura foarte mult că recolta i-a fost bogată.
- Frumos.
- Unul din copiii săi a auzit pe tatăl său că mulțumește vecinului pentru că i-a ajutat la căratul bucatelor.
- Evident.
- Deodată zise tatălui său.
- Ce?
- Tată, dar lui Dumnezeu când îi mulțumești pentru că ți-a dat bucate multe?
- Și ce a răspuns tatăl?
- Și acel tată rămase rușinat, căci niciodată nu mulțumise lui Dumnezeu pentru binefacerile primite!
- Fiule să știi că ai dreptate.
- Mă bucur că ești de acord.
- Duminică mă voi ruga la Biserică să îi mulțumesc lui Dumnezeu.
- Ce frumos.
- Așa este.
- Așa că trebuie să ne întrebăm.
- Ce anume?
- Creștini fiind nu cumva sunt în ceata celor nerecunoscători?⁸⁰
- Așa este.
- Mă bucur că ești de acord.
- Sunt.
- Deci vezi onoarea își are rolul ei în societate.
- Și se poate spune că la fel de bine și rost.
- Da și rost.
- Nu m-am gândit la aceste lucruri până acum.
- Nici eu.
- Dar cum de ți-a venit să te gândești la onoare?
- Am văzut că în jurul meu lipsește.
- Așa este.
- Trebuie să vedem mai multă onoare în jurul nostru.
- Crezi că ajută?
- Da.
- De ce?
- Dacă tu arăți onoare celor din jur ei vor vrea să te imite.
- Știi de ce îmi aduci aminte?
- Nu.

⁸⁰Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- De predica lui Iisus de pe munte.
- Ce spunea acolo?
- Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca văzând faptele voastre cele bune să laude pe Dumnezeu Tată.
- Frumos.
- Așa este.

Cu privire la rolul onoarei în morala creștină tot părintele Irimie Marga spunea: „Poate unii ar fi tentați să creadă că iubirea față de Dumnezeu s-ar afla în opoziție cu iubirea de părinți sau de copii. Nu. Iubirea cuvenită lui Dumnezeu nu se află în opoziție cu nimeni. Cu cât Îl iubim pe Dumnezeu mai mult, cu atât mai mult ne iubim părinții, copiii, semenii. Dar pot exista și situații nedorite, când aceștia se opun iubirii lui Dumnezeu, de aceea, în astfel de cazuri, trebuie să facem alegerea corectă: întâi Dumnezeu și apoi ceilalți.

O alegere asemănătoare a devenit tot mai actuală, în zilele noastre. De ce? Pentru că familia creștină trece prin încercări nemaîntâlnite. Mă refer atât la problematica referendumului pentru familie, cât mai ales la faptul că natalitatea a scăzut dramatic, iar numărul familiilor cu un singur copil a crescut îngrijorător.

De aici a apărut ispita pă-rin-ților, de a-și iubi pruncii mai mult decât pe Dumnezeu. Ba unii pă-rin-ți au devenit așa de posesivi cu copiii lor, încât, din dragoste nesăbuită, le-au afectat viitorul.

Scăderea natalității vine dintr-o alegere amăgitoare, bazată pe o falsă ierarhie: omul alege mai întâi cariera profesională, abia apoi maternitatea sau paternitatea. De aceea, întemeierea unei familii este amânată la vârste înaintate, când conceperea unui copil devine tot mai dificilă.

Or, atunci când Îl punem pe Dumnezeu pe „primul loc”, trebuie să ascultăm mai întâi de porunca divină „creșteți și vă înmulțiți”, fiind convinși că, apoi, toate celelalte se vor adăuga nouă.”⁸¹

CAPITOLUL 4

ONOAREA CA O IERARHIE SĂNĂTOASĂ A SOCIETĂȚII ȘI A VIRTUȚILOR

După cum știm toți dintre noi trăim într-o societate. Ei bine această societate ca să fie una sănătoasă are anumite legi. Legi există chiar și în familie. Societatea este una care de cele mai multe ori ajunge să îi pedepsească pe cei care nu vor să respecte ierarhia ei. Aceasta fiindcă fără o ierarhie ei bine societatea ar fi numai haos și anarhie.⁸²

Iată ce spunea părintele Irimia Marga în acest sens: „toți am fost afectați de pandemia prin care am trecut. Dar adevărata pandemie prin care trecem, și care ne va afecta tot mai mult, este pandemia concubinajului. Din nefericire, concubinajul a devenit „normalitate”. Împotriva acestei pandemii trebuie să lupte creștinii, aici este locul misiunii slujitorilor bisericești, aici suntem chemați să apărăm sănătatea trupească și sufletească. Ce facem în acest sens? Am impresia că ignorăm falsa normalitate, în timp ce ne scandalizăm, tot mai mult, de falși inamici.

Diavolul ispitește acum prin deturnare, făcându-ne să ne preocupăm preponderent de unele aspecte minore, pentru a le neglija pe cele majore. Anii aceștia am văzut multă vehemență împotriva unor tratamente, dar s-a neglijat și se neglijează încă vehemența împotriva anticoncepțio-nalelor, împotriva toxicității „pilulei zilnice”, luate ani de zile, care oprește nașterea de prunci și distruge fertilitatea maternă. Faptul acesta a dus la creșterea alarmantă a fertilizărilor „in vitro”. Pe de altă parte, numărul avorturilor rămâne înspăimântător de ridicat.

Ce derută pe noi! Condamnăm globalismul politic, dar ne facem că nu vedem „globalismul” păcatului desfrânării. Vedem toxicitatea unui „copac” (imunizarea), dar nu vedem toxicitatea „pădurii” (anticoncepționalele). Asta trebuie să luăm aminte!”⁸³

Ceea ce se poate vedea din afirmația de mai sus este că este cât se poate de evident că sunt mai multe vicii care ajung să strice ierarhia sănătoasă a societății noastre. De cele mai multe ori ajungem să ne complăcem în ele și ne

⁸¹Preot Irimie Marga <https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/ierarhia-valorilor-intre-turnare-si-rasturnare-181139.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁸² A se vedea Radu Teodorescu, *Combateră haosului și a anarhiei* (Cugir, 2021).

⁸³Preot Irimie Marga <https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/ierarhia-valorilor-intre-turnare-si-rasturnare-181139.html> (accesat pe 24.09.2025).

facem că nu le vedem. Poate cel mai cunoscut caz este în acest sens avortul. Deși creștinismul ortodox consideră avortul un păcat ei bine în societatea noastră sunt din ce în mai multe voci care au ajuns să apere avortul motivând că femeia are dreptul să facă ce vrea cu embrionul din burta ei.

În cele din urmă este bine să știm că societatea noastră are o ierarhie care este un fel de respect față de gradele sociale pe care persoanele le au în această societate. Onoarea a ajuns să fie o noțiune de periferie a societății noastre. De ce? Fiindcă oamenii nu mai vor să știe de onoare care li se pare un sentiment

- insipid,
- exterior
- și care nu aduce nici un profit.

Iată ce spunea în acest sens tot părintele Irimie Marga: „o ierarhie adevărată a valorilor trebuie însușită, dar și apărată. Apărată de cei care „se bagă în față”, care încalcă ordinea și distrug valorile. De aceea, expresia are un sens negativ, pentru că trimite la lipsa de educație și de respect.

Din păcate, cei în cauză, care „se bagă în față”, gândesc altfel: cred despre ei că au reușit „să se descurce” și că sunt isteți.

Sigur că aceste două optici sunt în opoziție, dar interesant e faptul că românul și le asumă pe amândouă, în mod duplicitar. Dacă stăm la coadă și altul se bagă în față, gândim în primul fel, adică critic. Dar dacă reușim să ne băgăm noi în față, declasând pe alții, gândim în al doilea fel, adică satisfăcuți că „am reușit”.

Evangelhia de azi, însă, ne învață principiul „să nu ne băgăm în față”, adică pe un loc pe care nu-l merităm. Pentru că, spune Mântuitorul, „mulți dintâi vor fi pe urmă, și cei de pe urmă vor fi întâi” (Matei 19, 30).⁸⁴

Am uitat azi foarte ușor că în societatea noastră sunt oameni de onoare:

- laureați ai premiului Nobel,
- mari campioni sportivi,
- mari academicieni,
- mari savanți,
- mari oameni de stat etc.

Prin urmare este cât se poate de adevărat că avem toate motivele să ne dăm seama că în societatea noastră sunt mai multe motive să ajungem să cultivăm onoarea. Onoarea este cea care evident că ne face să știm ceea ce înseamnă

- respectul
- și încrederea.

Ceea ce este mai trist este că omul de azi este un om dezrădăcinat și care nu vrea să știe ce este onoarea.⁸⁵

Tot părintele Irimia Marga spunea în acest sens: „Dumnezeu nu iubește ierarhiile noastre forțate, pe acestea, la judecată, le va răsturna, pentru a pune lucrurile în ordinea adevărată. Din păcate, noi înșine turnăm în capetele noastre false ierarhii ale valorilor, nu după Dumnezeu, ci după plăcerile noastre. Ne băgăm în față fără jenă sau băgăm în față impostori. În aceste cazuri, răsturnarea falsei ierarhii este benefică, ba chiar necesar.

Dacă nu o vom face noi, o va face Dumnezeu. La această răsturnare trebuie să gândim, ziua și noaptea. Prea mulți credem că ierarhia de acum va rămâne și în viața de dincolo. Prea mulți uităm că „fruntea” de acum ar putea ajunge, dincolo, tocmai „la coadă”.

În acest sens, trebuie să turnăm, în forme durabile, ierarhii ale valorilor autentice și să răsturnăm, din timp, tot ce amățește, tot ce pare a fi „în ordine”. Aceasta este „metanoia”, schimbarea în bine a minții noastre, în fața căreia orice altă „resetare” nu are nici o valoare.⁸⁶

Ceea ce se poate vedea în societatea noastră este că de mai multe ori mas media are un adevărat cult al rebelului. Rebelul de mai multe ori nu este numai un model pentru adolescenții dezinhibați ci la fel de bine și pentru mulți adulți.

- Vedetele rock,

⁸⁴ Preot Irimie Marga <https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evangelhia-de-duminica/ierarhia-valorilor-intre-turnare-si-rasturnare-181139.html> (accesat pe 24.09.2025).

⁸⁵ A se vedea Dumitru Popescu, *Omul fără rădăcini* (Editura Nemira, 2001).

⁸⁶ Preot Irimie Marga <https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evangelhia-de-duminica/ierarhia-valorilor-intre-turnare-si-rasturnare-181139.html> (accesat pe 24.09.2025).

- violența și sexul de la cinema
- satirele politice exagerate,
- critica politică sau sportivă

ei bine cu toate sunt unele care ne lasă un gust amar și la fel de bine slăbesc în noi sentimentul de onoare.

„O ierarhie a valorilor este un sistem de clasificare și prioritare a principiilor, credințelor și idealurilor care ghidează acțiunile și deciziile unui individ. În acest sistem, valorile sunt organizate în diferite niveluri de importanță, unele fiind considerate mai fundamentale și esențiale decât altele. Ierarhia valorilor poate varia de la o persoană la alta, fiind influențată de cultura, educația, experiențele de viață și convingerile personale ale acestora. Această ierarhie ajută la definirea a ceea ce este cel mai relevant și semnificativ pentru fiecare individ, ghidându-i alegerile și comportamentele.”⁸⁷

Ceea ce voim să facem pe câți mai mulți conștienți este că există o profundă legătură dintre

- onoare
- și ierarhia socială.

Ceea ce trebuie să ne dăm seama că este onoarea în societate nu este un lucru pe care îl primim dacă nu îl merităm.

Onoarea ne face să ne dăm seama de *simțul excelenței*. Cu toți avem un domeniu în care excelăm. În fața unui scriitor de geniu nu putem decât să simțind onoare.

Totuși se poate ajunge și la acealaltă extremă. Sunt mai multe persoane îngâmfate și orgolioase în societatea noastră care ne cer onoarea noastră în mod ostentativ. În acest sens trebuie să le spunem ceea ce gândea Sfântul apostol Pavel: “ce ai pe care nu l-ai primit și dacă l-ai primit de ce te lauzi ca și când nu l-ai primit?” (1 Corinteni 4, 7).

Prin urmare este bine să știm că un simț exagerat al onoarei ne poate duce la

- mândrie,
- slavă deșartă
- sau orgoliu.⁸⁸

„La primul nivel, găsim valori de bază, care sunt fundamentele esențiale ale unei persoane. Acestea includ lucruri precum sănătatea, siguranța, familia și prietenia. Aceste valori sunt universale și esențiale pentru supraviețuirea și bunăstarea oricărui individ.

La al doilea nivel se află valori personale, care sunt mai specifice și individuale. Acestea reflectă preferințele și alegerile personale ale fiecărei persoane, cum ar fi urmărirea împlinirii profesionale, libertatea de exprimare sau căutarea cunoașterii.

Al treilea nivel este alcătuit din valori sociale, care sunt legate de coexistența socială și de normele și așteptările culturale. Acestea includ lucruri precum respectul, solidaritatea, dreptatea și egalitatea. Aceste valori sunt esențiale pentru armonia și echilibrul social.

În cele din urmă, la al patrulea nivel, avem valori spirituale, care sunt legate de căutarea unui scop mai înalt și mai semnificativ în viață. Acestea includ lucruri precum pacea interioară, compasiunea, recunoștința și transcendența. Aceste valori oferă un sentiment de conexiune cu ceva mai presus de noi înșine.”⁸⁹

După cum am spus o ierarhia socială sănătoasă nu poate să se bazeze decât pe onoare. Nu trebuie să uităm acest lucru fiindcă evident că în lumea de azi se crede din ce în ce mai puțin în onoare.

A avea un gust pentru onoare înseamnă să știi

- să apreciezi,
- să admiri
- și să pui preț

pe semenii tăi.

Se poate vedea că în zilele noastre sunt din ce în ce mai puțini care știu ce este onoarea. Pentru acest lucru avem din ce în ce mai mulți infractori și delicvenți în jurul nostru. De ce? Fiindcă ei sunt oameni care nu vor să știe că sunt lucruri care cu adevărat merită cinstea noastră și merită să fie onorate de noi.

⁸⁷ <https://maestrovirtuale.com/ro/o-que-e-uma-hierarquia-de-valores/> (accesat pe 24.09.2025).

⁸⁸ A se vedea *Cum să biruim mândria* (București, 2010).

⁸⁹ <https://maestrovirtuale.com/ro/o-que-e-uma-hierarquia-de-valores/> (accesat pe 24.09.2025).

“Fiecare societate civilă își are o proprie definiție a termenului de onoare. Onoarea este deseori strâns legată de recunoașterea și aprecierea unui om în societate. În multe cazuri, oamenii trebuie să îndeplinească anumite așteptări pentru a fi recunoscuți. Dacă o persoană nu îndeplinește aceste așteptări, aceasta se interpretează deseori ca rănirea onoarei proprii sau a familiei.

Dacă este rănită sau ar putea fi rănită onoarea familiei, familiile folosesc uneori puterea pentru a salva sau a restaura onoarea familiei. Există familii care folosesc și violența în acest sens. Membrii familiei cred că prin această violență refac onoarea unei persoane sau a familiei. Acest act se numește apărarea violentă a onoarei.

În Germania este interzisă orice formă de violență față de un alt om. Din acest motiv, apărarea violentă a onoarei este interzisă prin lege și se pedepsește. Acest lucru e valabil chiar și atunci când cineva crede că o altă persoană i-ar fi rănit onoarea sau onoarea familiei.”⁹⁰

Doi epitropi de la o parohie ortodoxă discutau.

- Știi ce?
- Ce?
- Pentru mine este o mare onoare să fiu epitrop.
- De ce?
- Fiindcă știu că facem ceva pentru Dumnezeu.
- Așa este.
- Ești de acord?
- Nu sunt și eu epitrop?
- Ba da.
- Și atunci?
- Totuși noi nu suntem preoți.
- Așa este.
- Dar suntem și noi oameni ai bisericii.
- Și acest lucru este o mare onoare pentru mine.
- De ce?
- Fiindcă știu că sunt parte din Biserica lui Iisus.
- Contează?
- Da.
- De ce?
- Contează la mântuirea sufletului.
- Așa este.
- Unii îmi spun că m-am făcut epitrop numai ca să fiu mai bine văzut în societate.
- Nu te lau după gura lumii.
- De ce?
- O să îți spun.
- Te ascult.
- Se spune că un tată a plecat cu fiul lui cu un asin să îl vândă la târg.
- Și?
- Mergeau amândoi pe lângă asin.
- Înțeleg.
- Oamenii i-au văzut pe cei doi și și-au spus așa.
- Ce?
- Ce netoți sunt oamenii aceștia fiindcă au un asin și niciunul nu merge călare.
- Și ce au făcut?
- Tatăl l-a pus pe fiul său pe asin și și-au continuat drumul spre târg.
- Frumos.
- Numai că nici așa nu a fost bine.
- De ce?

⁹⁰ <https://www.zanzu.de/ro/relatii-si-sentimente/probleme-si-griji-intr-o-relatie/apararea-violenta-a-onoarei/> (accesat pe 05.01.2025).

- Oamenii au început să spună așa.
- Ce?
- Uite și la copilul acesta. Este tânăr și în puterea vieții și nu îl lasă pe tatăl lui să stea pe asin.
- Și ce a urmat?
- Tatăl l-a dat jos pe fiul său și s-a suit el pe asin.
- Ciudat.
- Dar nici așa nu a fost bine.
- De ce?
- Trecătorii au început să murmure.
- Ce?
- Uite și la omul acesta în loc să îl lase pe fiul său mai mic să stea pe asin s-a suit el.
- Hahaha.
- În cele din urmă cei doi și-au dat seama de un lucru.
- Ce lucru?
- Că cu gura lumii nu o soți niciodată la capăt.⁹¹
- Așa este.
- Vezi așa suntem și noi epitropii de mai multe ori.
- De ce?
- De multe ori încercăm să facem câte ceva pentru biserică.
- Frumos.
- Dar cei din jur sunt veșnic nemulțumiți.
- Am remarcat și eu acest lucru.
- Așa că este bine să ne facem datoria și să nu ținem cont de cei din jur.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă numai așa vom ajunge să avem liniște sufletească.
- Se poate da.
- Așa este.
- Știi ce am aflat zilele acestea?
- Nu.
- Într-o localitate se zidise o biserică, dar pentru terminarea turnului mai lipseau 10.000 de lei.
- Și?
- Cei doi epitropi ai bisericii stăteau într-o zi sub turn și se sfătuiau de unde să ia banii necesari.
- Înțeleg.
- Deodată căzu între ei o grindă, care scăpă de sus unui dulgher, dar nu a vătămat pe nimeni.
- nu se poate.
- Ba da.
- Și? Atunci unul dintre ei zise.
- Ce?
- Eu dau 5000 lei.
- Și eu alte 5000, zise celălalt.
- Dacă vrei cu adevărat poți?
- Da.
- Așa este.
- Singur.
- A fost o discuție bună.
- Sper.
- Cum să nu.

⁹¹ <https://www.scechurch.org/lecturi/2020/10/26/gura-lumii> (accesat pe 05.01.2026).

Se poate vedea că față de persoane care lucrează și operează în Biserică trebuie să avem o cinste și o onoare specială. Aceasta fiindcă ei se roagă pentru noi.

În societatea din zilele noastre ei bine onoarea se poate vedea că este în criză. Tîndem să ne ascundem după deget și să spunem că de fapt nu prea avem nevoie de onoare. Ei bine când nu va mai exista onoare vom ajunge să fim persoane care nu vom mai avea nici un reper în relațiile interumane.

Profesorul Daniel David spunea: “onoarea are sensuri și semnificații multiple. Ea a fost analizată mai ales în filosofie și teologie, dar implicațiile ei pragmatice au fost studiate experimental în psihologie. Definiția de lucru, după care mă voi ghida, este aceea care ne spune că Onoarea înseamnă să ai o grila explicită de valori pe care să o implementezi constant în ceea ce faci, iar atunci când nu o implementezi, din motive diverse, inclusiv independente de tine, să fii dispus să-ți asumi comportamente corective și responsabilitatea eșecului (responsabilitate operaționalizabilă comportamental). În contextul moralei (care se referă la valori – ce trebuie făcut) și al eticii (care se ocupă de studiul sistematic al valorilor), Onoarea apare ca un profil valoric/cod de valori care ne ghidează comportamentul într-un mediul social. Așadar, esența Onoarei sunt valorile și implementarea lor. Simplu spus, valorile reprezintă generalizări ale valențelor la nivel social, valențele definind la rândul lor capacitatea unor lucruri/fenomene de a ne satisface nevoile. Așa cum ne știm numele, înălțimea etc., ar trebui să știm explicit care sunt cele 2-3 valori cardinale pe care le avem (eventual încă câteva principale și secundare). Această conștientizare a profilului valoric ne ajută să-l implementăm în viața de zi cu zi. Asta nu înseamnă că nu există oameni cu Onoare care nu-și conștientizează însă valorile. Există, dar valorile lor sunt implicite, adesea asimilate printr-o educație/creștere într-un mediu în care guvernează bunul simț; acești oameni au Onoare, pot funcționa ca modele implicite pentru alții, dar nu își realizează maximal trăirea subiectivă pozitivă și rolul de modele sociale, prin asumarea și promovarea explicită a unor valori.”⁹²

Ceea ce se poate vedea în societatea din jurul nostru este că cei mai mulți dintre noi voim să fim tratați cu onoare însă în nici un fel nu voim să îi tratăm pe cei vrednici de onoare cu onoarea care li se cuvine.

În slujba ortodoxă a hirotoniei se știe că atunci când este făcut un nou preot ierarhul întreabă strana: vrednic este? La care strana cântă: vrednic este. Această vrednicie trebuie să știm că poate să fie interpretată și ca onorabilitate. Aceasta fiindcă sunt funcții de care trebuie să fim vrednici sau onorați că am ajuns să le deținem.⁹³

Tot profesorul Daniel David spunea în acest sens: “onoarea trebuie să fie însoțită de Curaj. Într-adevăr, nu este ușor să-ți exprimi valorile atunci când în jurul tău sunt oameni care nu le înțeleg, care te descurajează, te judecă, sau te atacă. În astfel de situații ești mereu tentat să renunți și să te adaptezi contextului. Sigur, cineva ar putea spune: dacă valorile corespund unui model cultural-ideal, de ce s-ar opune cineva (sau societatea) la ele? Ei bine, modelul cultural-ideal este multidimensional, cu valori care se pot opune unele altora. Apoi, oamenii și grupurile diferite de oameni și asumă valori diferite din repertoriul divers oferit de modelul cultural-ideal. Așadar, este posibil ca valori care corespund unui model cultural-ideal să nu fie apreciate într-un context anume. Curajul este însă mecanismul care permite valorilor să se exprime comportamental, chiar atunci când contextul nu le favorizează; altfel Onoarea rămâne o vorbă frumoasă! Concluzionând, dacă Onoarea este scopul, Curajul este mijlocul de atingere a scopului.”⁹⁴

După cum am spus în istoria trebuie să știm că au existat și forme deformate ale onoarei. În acest sens trebuie să știm că în societățile primitive care sunt caracterizate de

- animism,
- totemism
- sau fetișism

ei bine ajung mai multe lucruri reprobabile să fie de mare onoare. Primitivii sunt unii care pun mare accent pe cultul strămoșilor care cred că îi ajută din lumea de dincolo. Alți primitivi cum sunt totemiști au multă onoare pentru mai multe animale care sunt totemul lor de putere de trib.

Este bine să știm că de exemplu un șef de trib are mare onoare în societățile primitive. La fel de bine în societățile primitive la mare onoare este

- vrăjitorul,
- șamanul,
- sau vrăciul.

⁹² <https://danieldavidubb.wordpress.com/2011/03/03/scurt-eseu-despre-onoare-si-curaj/> (accesat pe 05.01.2025).

⁹³ <https://ro.wikipedia.org/wiki/Hirotonire> (accesat pe 05.01.2026).

⁹⁴ <https://danieldavidubb.wordpress.com/2011/03/03/scurt-eseu-despre-onoare-si-curaj/> (accesat pe 05.01.2025).

Iată ce spunea în acest sens despre ierarhia valorică a onoarei profesorul Daniel David: “Sigur, valorile care constituie fundamentul Onoarei trebuie să aibă anumite caracteristici, astfel încât Onoarea să fie una sănătoasă și constructivă. Iată cele mai importante caracteristici de acest tip:

- Valorile trebuie să corespundă unui model cultural-ideal și/sau să nu vină în opoziție cu valorile umane generale. Dacă nu corespund unui model cultural-ideal (vezi detalieri aici) și au consecințe negative pentru individ și/sau societate, probabil că se înscriu în ceea ce numit tulburări psihice, de tipul psihopatiei sau sociopatiei; sunt valori nesănătoase!

- Valorile trebuie să fie flexibile. Altfel spus, valorile, deși prescriptive, trebuie formulate preferențial, nu în termeni rigizi și absolutiști (vezi articolul anterior despre raționalitate aici).

- Valoare formulată rațional (preferențial): „Vreau să fiu un bun creștin și fac tot ce depinde de mine omenește în acest sens; în consecință, încerc să-mi iubesc aproapele, iar dacă greșesc cer iertare și încerc să mă corectez.”

- Valoare formulată irațional (absolutist): „Trebuie să fiu un bun creștin și în consecință trebuie cu necesitate să-mi iubesc aproapele; nu pot accepta și tolera să greșesc, iar dacă greșesc este groaznic/catastrofal, de neacceptat, iar eu sunt damnabil.”

Dacă valorile nu sunt formulate preferențial ajungem la fundamentalism.

- Profilul valoric pe care îl asumăm trebuie să ne asigure capacitatea să acceptăm și să înțelegem valorile (sănătoase) altora, chiar atunci când ele sunt în opoziție cu ale noastre. Altfel spus, asumarea personală a unor valori nu trebuie să ducă la încălcarea valorilor sănătoase ale altora. Libertatea ta de a avea valori (sănătoase) care nu îmi plac este condiția libertății mele de a avea valorile proprii! Dacă nu există acest lucru ajungem la intoleranță.”⁹⁵

Într-o societate sănătoasă cu o bună ierarhie a valorilor trebuie să știm că onoarea nu vine de la sine ci ea se câștigă. Pentru a fi câștigată este nevoie de mult

- efort,
- perseverență
- și grijă.

Aceasta fiindcă ne putem da seama că onoarea este dincolo de orice capacitatea de a ne menține integrității în fața viciilor sociale care ne amenință.

Este foarte greu să spunem că suntem oameni de onoare dacă suntem corupți. Se poate vedea că în societățile capitaliste ei bine corupția este din ce în ce mai întâlnită.⁹⁶

Onoarea nu are cum să fie prezentă acolo unde

- rău,
- viciul
- și nelegiuirea

înfloresc și prosperă.

Evident că cei certați cu legea vor ajunge să considere că în cele din urmă onoarea nu contează ci ceea ce contează este să fi

- bogat,
- faimos
- și să ai putere politică.

Tot profesorul Daniel David spunea: “individual vorbind, Onoarea este fundamentul Demnității, care, în formularea kantiană, îți asigură autonomia și independența ca ființă umană. Îți ești răspunzător doar ție și valorilor (sănătoase) pe care le ai. De asemenea, profilul valoric este fundamentul pentru ceea ce se numește „meaningful life”, adică viața cu sens, o componentă cheie a stării de fericire. Social vorbind, Onoarea este mijlocul de promovare a valorilor și a modelelor cultural-ideale, cele care trag societatea înainte, cele care transformă „o ceată/un grup de homo sapiens” într-o civilizație umană. Civilizația și progresul societății sunt asigurate doar de câțiva oameni care sunt creatori și asumatori de valori. Ei sunt eroii și geniile care ne creează paradigmele în care trăim și pe care, atunci când au și Onoare, uneori îi ridicăm la rang de sfinți (ca să folosesc paradigma lui Țuțea).”⁹⁷

Onoarea evident că poate să fie una

⁹⁵ <https://danieldavidubb.wordpress.com/2011/03/03/scurt-eseu-despre-onoare-si-curaj/> (accesat pe 05.01.2025).

⁹⁶ A se vedea Bartolomeu Anania, *Corupția spirituală. Texte social-teologice* (Editura Eikon, 2012).

⁹⁷ <https://danieldavidubb.wordpress.com/2011/03/03/scurt-eseu-despre-onoare-si-curaj/> (accesat pe 05.01.2025).

- parțială
- sau totală.

Sunt oameni cum au fost eroii care au murit în cele două războaie mondiale față de care putem să avem numai onoare.

Eroii care un murit pentru țara și pentru idealurilor lor trebuie să știm că merită toată onoarea noastră. De ce? Fiindcă ei au ajuns să facă lucruri pe care noi nici nu ne gândim la ele. În mare cu toții ne iubim țara și neamul dar oare am fi gata să ne dăm viața pentru ele? Ei bine eroii au făcut-o.⁹⁸

Tot profesorul Daniel David spunea: “paradoxal, deși sună bine și mulți vorbesc despre ea, puțini sunt cei care înțeleg și apreciază cu adevărat Onoarea. Cei mai mulți vor avea atitudini negative față de un om cu Onoare, atitudini exprimate adesea prin două tipuri de reacții, în funcție de nivelul lor de înțelegere:

(1) Unii te vor acuza că ești rigid, mai ales când implementarea valorilor tale îi afectează negativ, dar justificat, pe ei și/sau pe tine.

(2) Unii te vor acuza că nu ai coloana vertebrală. Într-adevăr, paradoxal, un profil valoric te poate face să fii astăzi într-o echipă, iar mâine în altă echipă. Schimbarea nu este determinată de oportunism, ci de faptul că ești cu acea echipă care îți asumă valorile. Faptul că ieri erai în echipă cu X, iar astăzi cu Y, nu înseamnă că tu faci compromisuri, ci, pentru un om cu Onoare, înseamnă că X nu mai respectă astăzi valorile în care ai crezut împreună ieri. Acestea fiind spuse, evident, dacă Onoarea permite o schimbare de acest tip, nu înseamnă că orice schimbare de acest tip exprimă Onoare (uneori schimbarea de acest tip este doar simplu oportunism, prostie, ignoranță, sau slăbiciune).

Așadar, calea Onoarei nu este ușoară, de aceea își trebuie Curaj pentru a o implementa; implicațiile pozitive pe termen mediu și lung sunt însă evidente atât pentru individ cât și pentru societate. Să avem așadar Curaj în a o implementa!⁹⁹

Onoarea prin urmare trebuie să știm că joacă un rol important în societatea noastră deși noi nu voim să îl vedem. Este cu adevărat un lucru frumos să ai de a face cu oameni de

- onoare,
- corectitudine,
- cinste
- și de bine.

Onoarea prin urmare este un lucru care ne face să fim unii care să vedem partea bună a lucrurilor. De ce? Fiindcă lumea noastră a devenit cu adevărat toxică mai ales când vine vorba de a aprecia pe semenii noștri. Fiindcă răul este în noi, ajungem să îi vedem pe cei din jurul nostru ca fiind oameni răi.

De fapt noi suntem problema. Nu ai cum să îi vezi ca oameni de onoare pe cei care sunt de fapt mai buni ca tine.

Este un elementar simț al onorii care ne spune că trebuie să ne dăm seama că din onoare trebuie să vedem că unii sunt

- mai buni
- mai drepti
- și mai capabili

decât noi.

Iată ce spunea tot profesorul Daniel David despre cum putem să cultivăm onoarea:

“• Stabilește-ți 2-3 valori cardinale care te definesc și în cadrul cărora dorești să-ți trăiești viața; poți să-ți nuanțezi profilul valoric cu valori principale și secundare, dar cele cardinale sunt cheile!

- Înțelege-le bine și amintește-ți de ele (valorile cardinale) ca de propriul nume
- Asumă-le și implementează-le în tot ceea ce faci (valorile cardinale); lasă-le să-ți coloreze viața cotidiană
- Chiar dacă beneficiul pe termen scurt al valorilor asumate nu pare clar uneori, pe termen mediu și lung vei fi protejat de ele; așadar, implementează-le chiar dacă doare, cu Curaj!¹⁰⁰

⁹⁸ A se vedea Scott T. Allison, George R. Goethals. *Heros. Who they are and why we need them* (Oxford, 2010).

⁹⁹<https://danieldavidubb.wordpress.com/2011/03/03/scurt-eseu-despre-onoare-si-curaj/> (accesat pe 05.01.2025).

¹⁰⁰Idem.

Evident că nu se poate spune că onoarea este o virtute bisericească. Totuși, trebuie să știm că trebuie să ținem cont de onoare. De ce? Fiindcă societatea noastră ar fi mult mai rea și mai înapoiată dacă nu avem un simț al onoarei.

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Cristian Țurcanu: “iată un cuvânt pe cale de dispariție – onoare. Așa cum multe cuvinte au dispărut din vocabular pentru că au dispărut din viața oamenilor obiectele pe care le desemnau, cam același proces este pe cale să se petreacă și cu acest cuvânt care deja este sleit, golit de sens și aproape fără obiect.

Onoare – un cuvânt cu adevărat nobil, o virtute cu adevărat valoroasă. Cine mai pune azi preț pe onoare? Cine mai dă valoare acestei virtuți și pentru cine onoare mai reprezintă singurul mod de a trăi demn printre oameni? Ne încălcăm atât de ușor cuvântul, ne încălcăm promisiunilor cu aceeași rapiditate cu care se petrec lucrurile în secolul vitezei și al culturii de trei minute. Onoarea nu-și mai găsește locul, verticalitatea și rădăcinile în vremurile noastre. De la o virtute colectivă și de prim rang, onoarea a ajuns cel mult o virtute ocazională, cu manifestări sporadice și pe arii tot mai restrânse. Mai relativă ca niciodată, onoarea este prima abandonată, prima la care renunțăm atunci când viața ne cere un preț. Renunțăm foarte ușor la onoare! Mulți au devenit indiferenți față de onoare, mulți nu-i mai înțeleg sensul și rostul. Chiar și cei care îi mai cunosc valoarea o manifestă selectiv, când și când.”¹⁰¹

Doi sociologi discutau într-o zi.

- Știi ce?
- Ce crezi că lipsește societății din zilele noastre.
- Un lucru desconsiderat.
- Care?
- Simțul onorii.
- De ce?
- Fiindcă oamenii nu prea țin la onoare.
- Oamenii de azi.
- Mai ales cei de azi.
- Dar cei din trecut?
- În Evul Mediu se ținea la onoare.
- Da?
- Da.
- Nu știam.
- Onoarea se poate spune că face viața și lumea mai frumoasă.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă dacă oamenii se respectă unii pe alții lumea este mai bună.
- Cred că ai dreptate.
- Cred și eu.
- Și cum crezi că se deprinde onoarea.
- Prin răbdare.
- În ce sens?
- Este bine să știi că și animalele au un anumit simț al onoarei.
- Adică?
- Animalele mai ales câinii și pisicile țin foarte mult la stăpânii lor.
- Așa este.
- Fiindcă ele știu că iubească.
- Se leagă onoarea de iubire?
- Da.
- Cum?
- Animalele de multe ori fac lucruri extraordinare.
- Cum ar fi?

¹⁰¹ <https://www.artadeatrai.ro/onoarea/> (accesat pe 05.01.2026).

- Citeam zilele acestea ziarul.
- Și?
- Un medic veterinar din Paris vindecase pe un câine care își rupsese piciorul.
- Frumos.
- În semn de mulțumită, cânele venea din când în când pe la medicul care-l scăpase de năcaz.
- Ce drăguț.
- Mare fu mirarea medicului când într-o zi cânele vindecat veni la el cu un alt câine, acesta cu un picior rupt.
- Nu îmi vine să cred.
- Medicul-veterinar i-a legat și acestuia piciorul și l-a îngrijit.
- Frumos.
- Bătând din coadă, cânele sănătos se uita parcă cu milă la tovarășul lui bolnav, cum îl spală și îl leagă medicul-veterinar.
- Extraordinar.
- Cânele a dovedit o minte aproape ca a unui om.
- Așa este.
- Un câine mai mergea din când în când pe la bine-făcătorul său, dar mulți oameni uită de cei cari le fac binele.¹⁰²
- Din nefericire așa este.
- Deci vezi?
- Ce anume?
- Și animalele au un anumit simț al onoarei.
- Așa este.
- De multe ori onoarea animalelor se manifestă prin devotamentul lor.
- Am auzit de câini care au murit pentru stăpânii lor.
- Așa este.
- Ce nobil.
- Câinii pot să fie capabili de mai sentimente de noblețe.
- De ce oare?
- Ca să ne aducă aminte și nouă oamenilor cum trebuie să fim.
- Posibil.
- Onoarea este un sentiment plăcut.
- De ce?
- Fiindcă te face să te simți mai nobil.
- În ce sens?
- Te face să îl faci pe cel de lângă tine să fie mai bun.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă omul este mai ușor convins de forța exemplului decât de teorie.
- Sunt de acord.
- Sunt mult prea multe teorii despre onoare în lumea noastră.
- Și mai puțină onoare?
- Da.
- Nu pot decât să fiu de acord cu tine.
- Mă bucur.
- Cred că voi scrie un studiu despre implicațiile sociale ale onorii.
- Nu cred că ar fi rău.
- Crezi?
- Da.

¹⁰² Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Tot despre onoare gânditorul Cristian Țurcanu spunea: “este adevărat și faptul că au fost vremuri în care s-a exagerat în ce privește respectarea onoarei, s-au realizat destule atrocități și în numele onoarei, dar extrema în care s-a ajuns acum este mai descalificantă pentru noi ca oameni. Nu poți fi cu adevărat om fără să ai un dram de onoare, fără să-ți asumi responsabilitatea cuvântului dat, fără să trăiești cu adevărat corect și aceasta nu de frica legii sau a gurii lumii, ci pur și simplu pentru ca așa se cade să trăiască un om de onoare, un om omenos.

A trăi cu onoare înseamnă a trăi cu respect față de valorile reale și imuabile, față de legile universale ale lui Dumnezeu și ale omeniei.

Căutați în viață onoarea și nu onorurile! Prețuiți onoarea, e mult mai valoroasă decât onorurile deșarte!”¹⁰³

CAPITOLUL 5

DE CE ONOAREA ESTE DIN CE ÎN CE MAI DESCONSIDERATĂ ÎN LUMEA NOASTRĂ?

După cum am spus această carte este un apel la onoare în vremuri în care din ce în ce mai puțini cred în ea și vor să o cultive. Suntem din ce în ce mai puțini onorați de ceea ce are loc în jurul nostru fiindcă am ajuns să fim persoane care ne limităm numai la interesele noastre

- egoiste,
- individualiste
- și limitate.

Lumea de azi a ajuns să pună mare preț pe valori care îi sunt străine de sine și de etosul ei. Este greu să faci un apel la onoare în această lume în care de mai multe ori subcultura de ghetou ajunge să fascineze milioane de persoane.¹⁰⁴

“Când vine vorba de comportamente necinstite, explicația cel mai des întâlnită este că oamenii buni fac lucruri bune, iar oamenii răi fac lucruri rele. Altfel spus, comportamentele necinstite sau injuste sunt datorate unor trăsături de personalitate definitorii: „M-a înjurat pentru că este un nesimțit”, „A furat pentru că e un hoț” și exemplele pot continua. Pe cât de ”evidentă” este o astfel de explicație, pe atât de greșită. În primul rând pentru că este circulară: e corupt pentru că fură și fură pentru că e corupt. Să explici printr-o etichetă nu înseamnă să explici. În al doilea rând, oamenii ”necinstiți” nu fură întotdeauna, iar oamenii ”cinstiți” nu respectă regulile întotdeauna. Contextul contează!”¹⁰⁵

Prin urmare este bine să știm că onoarea nu are cum să intre în cădere la mai multe categorii de oameni:

- cei fără de lege,
- înșelătorii,
- manipulatorii,
- viclenii
- sau perversii.

Evident că ei se vor prezenta ca oameni de onoare dar realitatea spune cu totul altceva despre ei. Prin urmare nu trebuie să cerem onoare de la acești oameni fiindcă ar fi un lucru deșert și în van.

Onoarea este un lucru care evident că ne face să fim unii care să fim mult mai corecți și mai atenți cu semenii noștri. După cum am spus onoarea înseamnă o bună ierarhie a valorilor într-o lume care se lasă după de valurile senzualismului și a senzaționalului.

Onoarea evident că nu este o virtute mântuitoare cum sunt

- credința,
- nădejdea
- și dragostea.

¹⁰³ <https://danieldavidubb.wordpress.com/2011/03/03/scurt-eseu-despre-onoare-si-curaj/> (accesat pe 05.01.2025).

¹⁰⁴ A se vedea Radu Teodorescu, *Simularele culturii: contrafacerea culturii în contracultură, subkultură și incultură în plan creștin ortodox* (Cugir, 2025).

¹⁰⁵ <https://psihoteca.ro/necinstea-si-factorul-vrajeala/> (accesat pe 24.09.2025).

Onoarea prin urmare este cel mai bine spus o înțelegere corectă a realității din jurul nostru. De ce? Fiindcă sunt lucruri pe care le respectăm și care merită onoarea noastră. La fel de bine trebuie să ne dăm seama că de mai multe ori ajunge să nu mai știm cine merită și cine nu onoarea noastră.

„O altă explicație este că necinstea este o decizie rațională. Oamenii fură sau înșală doar în anumite situații, când ceea „ce au de câștigat” este mai valoros decât ce au de pierdut, iar șansele de a fi prinși sunt mici. Abordarea aceasta ia în calcul exclusiv contextul în care se afla persoana, fără să facă referire la „bine” sau „rău”. „Nu a fost nimeni de față atunci așa că a putut să fure fără probleme”. Majoritatea politicilor publice sunt fundamentate pe această explicație. Se încearcă reducerea infracționalității printr-o mai mare vigilență, dublată de pedepse cât mai dure.”¹⁰⁶

După cum am spus trebuie să știm că sunt mai multe lucruri care ne onorează: ne onorează de exemplu dacă am ajuns să strângem mâna președintelui statului nostru. Dar evident că el trebuie să fie un om corect și integru. Ceea ce se poate vedea în lumea noastră este că foarte mulți aspiră la onoare. Totuși ei nu o primesc. De ce? Fiindcă onoarea trebuie să respecte anumite reguli și ea implică cu sine o anumită conduită.

La fel de bine trebuie să știm că în nici un fel nu trebuie să îi luăm dreptul omului la onoare. De ce? Fiindcă este bine să știm că dacă îl dezonorăm pe om într-un anume sens ajungem să îl dezumanizăm. Cei care au trecut prin lagărele de exterminare naziste au mărturisit că au ajuns să se dezumanizeze.¹⁰⁷

Viața este frumoasă dacă îi dăm omului un simț al onoarei sau de stimei și demnității de sine. De ce? Fiindcă este bine să știm că omul totuși trebuie să fie respectat. El este o persoană creată după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Mai mulți mari scriitori ai lumii au scris pasaje despre ceea ce înseamnă simțul onoarei pentru om. Unul dintre ei a fost William Shakespeare: „în tragedia Othello a lui Shakespeare, pe care am menționat-o de mai multe ori aici, un personaj de plan secund, Cassio (militarul apreciat, folosit de Iago, manipulatorul, în mod viclean, pentru a aprinde ura gelos-patologică a generalului maur împotriva Desdemonei, consoarta complet nevinovată), pierzând-și poziția în ierarhie, prin artificile uneltitorului, și devenind, în consecință, subiectul unor bănueli odioase, bea peste măsură și apoi strigă cu disperare: „Reputation, reputation, reputation! O, I have lost my reputation! I have lost the immortal part of myself, and what remains is bestial” / „Reputația, reputația, reputația! O, mi-am pierdut reputația! Mi-am pierdut acea parte nemuritoare a sufletului meu, iar ceea ce rămâne este animalic” (Shakespeare, Othello, II.3, 281-284).”¹⁰⁸

Ei bine trebuie să știm că onoarea este în acest sens și reputație. Este greu pentru o tânără să ajungă să aibă o relație de iubire cu o persoană care are reputația că este afemeiat și un Don Juan. Despre ceea ce înseamnă reputația se știe o întâmplare cu niște enoriași care au început să îl bârfească pe preotul lor în tot orașul. Ei bine preotul a auzit aceste bârfe care nu erau adevărate. De necaz s-a îmbolnăvit și a ajuns la spital. Ei bine parohienii care l-au bârfit au auzit și au venit la el la spital. Au început să își ceară iertare. Preotul a spus că el îi iartă dar trebuie să fie conștienți că i-au distrus reputația total. Ei au spus că nu are cum să îi fie distrusă reputația total numai de niște bârfe. Preotul le-a spus:

- Dacă v-ați sui la etaj și ați împrăștiat toate penele dintr-o perină le-ai mai putea aduna mai apoi?
- Nu.
- Așa este și cu reputația mea. Ați terfelit-o în tot orașul prin bârfele voastre.

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Codrin Liviu Cuțitaru: „se știe, pe linie socratic-platonică, că, pe lângă instinct și rațiune, psihicul uman mai deține o componentă fundamentală, fără de care nu poate supraviețui. E vorba despre așa-zisul thymos, tradus drept nevoia individului de recunoaștere în interiorul propriei comunități, dar și în lume, într-un sens mai larg. Putem accepta de aceea că, lovit pe nedrept în imaginea sa comunitară, în „reputație” așadar, Cassio se simte deodată alienat, înstrăinat de statutul respectabil pe care îl obținuse anterior prin intermediul unei conduite constant exemplare în societate. „Faima” lui publică a fost călcată în picioare și, prin determinare, își simte destinul năruit. Și totuși, chiar cu circumstanțe atenuante, reacția personajului ne apare disproporționată. Cum

¹⁰⁶ <https://psihoteca.ro/necinstea-si-factorul-vrajeala/> (accesat pe 24.09.2025).

¹⁰⁷ A se vedea Viktor Frankl, *Omul în căutarea sensului vieții* (Editura Vellant, 2018).

¹⁰⁸ Codrin Liviu Cuțitaru, Dilema iubie 2025 <https://www.dilema.ro/pe-ce-lume-traim/unde-ni-sunt-onorabili> (accesat pe 24.06.2025).

adică și-a răstăcit „partea nemuritoare a sufletului”? Cum adică nu mai vede acum, în profunzimea eului său, decât chipul unui „animal”? Cuvintele se dovedesc prea dure, să admitem, cu atât mai mult cu cât distrugerea reputației bietului Cassio rezultă dintr-un șiretlic ce urmează, odată cu arestarea ulterioară a lui Iago și sinuciderea autopunitivă a lui Othello din final, să fie deconspirat zgomotos. Ca atare, noi, oamenii moderni, ne simțim înclinați să întrebăm mirați: ce împinge oare un soldat echilibrat într-o asemenea deznădejde?”¹⁰⁹

Ceea ce se poate vedea este că de mai multe ori reputația ajunge să fie

- falsificată
- sau mai bine spus manufacturată.

De ce? Fiindcă este bine să ne dăm seama că de mai multe ori persoane publice ajung să își pună la CV-urile lor fapte și acțiuni pe care nu le-au făcut. De ce? Fiindcă vor să arate bine și să aibă o reputație de invidiat.

Ceea ce se poate vedea este că la fel ca în cazul onoare, reputația, care este o parte din onoare, ei bine când reputația ajunge să fie încălcată ei bine oamenii devin

- violenți,
- agresivi,
- vulgari
- și uneori chiar animalici.

Gânditorul Codrin Liviu Cuțitaru ne spunea despre reputație: „pentru a răspunde, trebuie să coborâm puțin în subteranele noțiunii de reputație. Mentalitarul vechi abordează reputația insului cu sacralitate, așezând-o, triumfal, la capătul unei traiectorii personale presărate cu virtuți. Încă din Septuaginta (traducerea din ebraică a Vechiului Testament), se stipulează gnomic: „Melius est nomen bonum quam divitiae multae” / „Numele bun este mai de preț decât o bogăție mare” (Proverbia, 22,1). Anticii se raportau, prin urmare, la reputație ca la însăși semnificația supremă a existenței noastre pe pământ. În scrierile sale, Hesiod insistă enorm asupra bunului „renume” al cuiva, subliniindu-i acestuia („renumelui”) caracterul paradoxal: deși se poate obține relativ ușor, respectivul renume devine greu de purtat, el funcționând doar ca o stare de competiție continuă a insului cu propriul sine. Pindar se arată convins, la rândul lui, că viața capătă sens numai pentru cel care se străduiește, pe parcursul ei, să câștige o faimă pozitivă, în afara unei astfel de posturi orice dinamică ontologică ajungând, practic, inutilă.”¹¹⁰

Sunt din ce în ce mai mulți care cred că reputația este în cele din urmă un lucru care se câștigă prin cât mai multe

- medalii,
- distincții,
- onoruri (dacă se poate militare)
- sau laude.

Evident că aceștia sunt unii care ajung să confunde reputația și onoarea cu lauda. Se crede că dacă ajungi să fi ovaționat și laudat în public ei bine înseamnă că ești un om de mare onoare.

Ceea ce se poate vedea în lumea noastră este că oamenii ajung să se dea în vânt după laude. Dacă nu le au devin

- nemulțumiți
- și neîmpliniți.

Ceea ce trebuie să știe ei este că nu onoarea în sine este cea care îi duce la împlinire ci sfințenia.¹¹¹

Este adevărat că un mare rol în realizarea a ceea ce denumim ca un om onorabil este jucat de reputație. Trebuie să fim unii care chiar dacă nu simțim că trebuie să facem un bine cuiva care are nevoi de noi totuși pentru reputația noastră trebuie să facem acest bine.

Este adevărat că reputația și onoarea merg mână în mână fiindcă sunt cât se poate de legate una de alta. Reputația este una care ne face mai

- atenți cu cei din jur,
- mai dispuși la înțelegere,

¹⁰⁹ Idem.

¹¹⁰ Codrin Liviu Cuțitaru, Dilema iubie 2025 <https://www.dilema.ro/pe-ce-lume-traim/unde-ni-sunt-onorabilii> (accesat pe 24.06.2025).

¹¹¹ A se vedea Nichifor Crainic, *Sfințenia, împlinirea umanului* (Iași, 1993).

- mai simțitori cu nevoile celorlalți
- și mai cinstiți.

Iată ce spunea tot în acest sens gânditorul Codrin Liviu Cuțitaru: „în Agamemnon, Eschil amintește spectatorilor, emfatic, prin mijlocirea faimosului cor tragic din dramaturgia elenă străveche, faptul că „vorbele mulțimii au o mare putere”, devenind capabile de transcendență în raport cu soarta individului ca atare. La fel, Aeschines, Euripide și Seneca văd în reputație o forță care trece dincolo de limitele înțelegerii umane firești, legând-se de spațiile universului nevăzut: ea fie pătrunde, inefabil, în colțurile cele mai întunecate și îndepărtate ale pământului, dezvăluindu-l semenilor, ultimativ, pe posesorul său (insul virtuos nu are cum să rămână deci ascuns, reputația lui, per se, reușind să-l scoată la lumină), fie acoperă, cu strălucirea ei sacră, orice altă virtute, oricât de puternică. Absolutizând, am putea considera că, în Mentalitarul tradițional, a ființa devine echivalent cu a crea și a păstra o reputație de netăgăduit. Reputația e, aș zice, *sumum bonum*. De aceea, dintr-un asemenea unghi, atitudinea alarmată a lui Cassio ni se arată justificată.”¹¹²

Doi scriitori discutau într-o zi.

- Știi ce am remarcat?
- Nu.
- Pentru o scriitor contează reputația.
- De ce?
- Fiindcă dacă el scrie mai multe cărți bune el are deja o reputație.
- Că este un scriitor bun?
- Da.
- Și ce este cu asta?
- Mai apoi poate el nu va scrie numai bestselleruri.
- Așa și?
- Totuși reputația lui rămâne.
- Nu prea cred.
- De ce?
- Fiindcă în cele din urmă dacă scrie numai cărți mediocre ei bine reputația lui va expira.
- Poate ai dreptate.
- Sigur că am.
- Totuși contează să ții la reputația ta de scriitor.
- În ce sens?
- Pentru mine să fiu un scriitor este o mare onoare.
- Da?
- Da.
- Nu știam.
- Ba da.
- Da cred că ai dreptate.
- Evident că am dreptate.
- De ce?
- Fiindcă un scriitor este o persoană care inspiră oamenii.
- La ce?
- La a fi buni și a fi onorabili.
- Poate să facă scriitorul aceste lucru?
- Da.
- Cum?
- Dacă are talent.
- Poate ai dreptate.
- Cred că am dreptate.

¹¹² Idem.

- Știi de ce îmi aduci aminte?
- Nu.
- De un scriitor rus.
- Care?
- Turgeniev.
- Da?
- Da.
- Și ce spunea el?
- El a scris de o legendă minunată.
- Care?
- Dumnezeu a chemat într-o zi la masă pe toate vietățile.
- Și?
- Două dintre ele, cari nu sau întâlnit nici odată în viața pământească, au ajuns lângă laolaltă.
- Și care au fost acelea?
- Și Tatăl ceresc le prezintă: Binefacerea și Recunoștința.¹¹³
- Interesant.
- De ce?
- Fiindcă rar vezi oameni care după ce le-ai făcut un bine să își fie recunoscători.
- Așa este.
- Știi de ce?
- Nu.
- Fiindcă oamenii de azi nu mai au onoare.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Se gândesc numai la interesul lor.
- Și nu este bine?
- Nu.
- Trebuie să ai onoarea de a te gândii și la semenii tăi.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- Deci onoarea este altruistă.
- Ar trebui să fie.
- Și dacă nu este?
- Se transformă în egoism și individualism.
- Nu știam.
- Ba da.
- Ai dreptate.
- Sigur că am dreptate.
- Prin urmare onoarea are un rol mult mai mare decât îl atribuim noi?
- Ce infractor ar mai face infracțiuni dacă ar fi un om de onoare?
- Da așa este.
- Mă bucur că suntem pe aceeași pagină.
- Sigur că suntem.
- Este bine.
- De ce?
- Fiindcă avem parte de un dialog constructiv.
- Iubesc dialogurile constructive.
- Mă bucur.

¹¹³ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- A fost o plăcere să discutăm.
- Așa este.

Iată ce spunea despre rolul reputației și al onoarei tot gânditorul Codrin Liviu Cuțitaru: „ce s-a întâmplat însă, în veacul nostru, cu reputația? Astăzi, dimpotrivă, numele prost al individului pare să fi devenit adesea scopul prin excelență al vieții. E chiar o formă de legitimare în ochii alterității. Despre reputație nu se mai poate vorbi decât în termeni negativi. Votăm nebuni, admirăm dezaxați și ne lăsăm sau ne arătăm măcar gata de a ne lăsa conduși de imbecili. Mizăm, entuziasmat, pe kakistocrație, adică pe „reprezentativitatea” celor mai mizerabili dintre cetățeni. Atunci când spiritul „kakistocratic” îi este demascat, „kakistocratul” nu dă doi bani pe așa-zisa „dezonoare colectivă”. Zâmbește cinic și o ia de la capăt. Un Cassio contemporan ar fi, fără îndoială, un nebun rătăcit în piața publică.”¹¹⁴

După cum am spus este bine să fim oameni de onoare însă trebuie să știm că onoarea prin sine nu ne va face oameni

- buni
- și ai virtuții.

De ce? Fiindcă este bine să știm că onoarea este mai mult un lucru care conferă

- integritate
- și frumusețe

caracterului uman.

Onoarea în acest sens poate să fie și o dovadă de bun simț.¹¹⁵

Iată ce spunea despre creștinismul ortodox Teodor Baconsky: “de la Celsus la Nietzsche, creștinismul a tot fost criticat pentru tolerarea proștilor și a infamilor. E drept că Evanghelia cuprinde pasaje curent interpretate în acest sens: suntem frați, răul îi locuiește pe unii, adică vine din altă parte... Dar tot Evanghelia cuprinde și texte de semn contrar: Iisus în Templu! Furie și lovituri de bici! Eu cred că adevărul are, precum briliantul, multiple fațete. Ești creștin? Ai datoria să ierți. Numai că proștii și infamii nu se lasă, cel mai adesea, absolviți. Dacă prostia traduce misterul fărâdelegii, infamia e destinul prostului însurat cu fudulia funcției nemeritate, a carierei gonflabile (care nu s-a ciocnit, încă, de acul revelator). Prostia și infamia sunt fapte sociale grave. Ne poluează bucuria de a trăi laolaltă. Ne intoxică dreptul la aer curat. Iată (inter alia) de ce detest patologia stângismului radical: nu doar pentru că e pervers nerealistă, ci pentru că minte interesat, lăsând larg deschisă calea spre infamie a proștilor agresivi. Aș prefera să evit răstălmăcirea. Prostul nu e totuna cu acela pe care se întâmplă să-l depășești intelectual.”¹¹⁶

A fi un om de onoare este interpretat în zilele noastre mai mult ca un act de

- incapacitate,
- plafonare,
- stupiditate
- sau neputință.

Este greu să vorbești de onoare cu un criminal în serie. De ce? Fiindcă aceștia sunt oamenii care evident că nu au nici cel mai elementar simț al onoarei.

Prin urmare este bine să ne dăm seama de toate implicațiile onoarei fiindcă ea este una care evident că ne poate face o lume

- mai bună,
- mai frumoasă,
- mai luminoasă,
- mai dreaptă
- și mai corectă.

Totuși este bine să ne dăm seama că onoarea este dincolo de toate un lucru care ne face să avem o viziune corectă asupra persoanelor din jurul nostru.

¹¹⁴ Codrin Liviu Cuțitaru, Dilema iubie 2025 <https://www.dilema.ro/pe-ce-lume-traim/unde-ni-sunt-onorabilii> (accesat pe 24.06.2025).

¹¹⁵ A se vedea Radu Teodorescu, *Bunul simț: trăsături de caracter a creștinului ortodox* (Cugir, 2018).

¹¹⁶ Teodor Baconsky, Dilema 2008 <https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/din-polul-plus/indulgente-612622.html> (accesat pe 24.09.2025).

Ar fi o lipsă de onoare dacă am ajunge să ne împrietenim cu un violator cronic. Aceasta fiindcă evident că el nu este un om de onoare și trebuie să fim conștienți de acest lucru.

Onoarea este un fapt care în sine ajunge să ne facă să fim cât se poate de confortabili cu cei din jurul nostru fiindcă ne face să ne dăm seama de care este viața și intențiile lor. Onoarea prin urmare trebuie să știm că ajunge să ne facă să fim unii care vom ajunge să ne dăm seama de tot ceea ce aduce ea în societatea noastră. Sunt mai mulți mari actori sau oameni ai muzicii care ajung să fie foarte bine cotați în lumea noastră. Când admiratorii ajung să se întâlnească cu ei bine ei se simt onorați. Este un lucru frumos fiindcă este bine să știm că sunt mulți actori și cântăreți sunt cu adevărat oameni de excepție. Ei ajung să creeze în jurul lor un sentiment al onoarei.¹¹⁷

Tot gânditorul Teodor Baconsky spunea: „infamul nu e acela care-și permite să comită, impenitent, dublul maleficilor pentru care tu, ca om întreg, te-ai acuza îndoit. Prostul adevărat e falsul inteligent. Iar infamul veritabil e orice ins care săvârșește răul, convins că e îndreptățit să o facă sau că e mereu nedreptățit dacă nu o face. Nutresc toată compasiunea pentru cei săraci cu duhul, dat fiind că sărăcia cu duhul implică fie umilitatea obiectivă, fie smerenia asumată. E admirabil să vezi un om slab de minte, care te privește dinăuntrul conștiinței că nu poate mai mult. La fel, îi trec cu vederea pe răutăcioșii minori, care strică din neatenție, din frivolitate ori din neștiință tot ceea ce ar putea lesne menaja, fie că e vorba despre sensibilitatea altora sau de obligațiile lor profesionale.”¹¹⁸

Este bine să știm că în orice caz onoarea este întotdeauna un sentiment conștient fiindcă sunt mulți care cred că în cele din urmă onoarea înseamnă

- instinct,
- inconștient
- și ceva care vine de la sine.

Este evident prin urmare că trebuie să ne dăm seama de tot ceea ce înseamnă onoarea în sine fiindcă sunt mulți în zilele noastre care ajung să o speculeze.

Oameni de azi nu pun preț pe onoare fiindcă ei sunt unii care cred că

- banii,
- averile,
- faima
- plăcerile trupești
- și puterea politică

sunt unele care sunt mai presus de orice onoare.

Prin urmare este bine să ne dăm seama de toate ceea ce implică cu sine onoare și tot ceea ce înseamnă ea. Onoarea ne face să ne prețuim mai mult semenii. De ce? Fiindcă sunt din ce în ce mai puțini cei care îi tratează pe semenii lor cu onoare.

După cum am spus onoarea nu trebuie să devină un cod

- sec,
- fariseic,
- fățarnic
- și exterior

de ceea ce simte omul.

“Nu-i pot însă accepta pe proștii cu parapon, iremediabil complexați, veninoși & mândri de propria mediocritate. Luați un idiot și comandați-i orice: va executa ordinul, simțind însă momentul când trece frontiera dintre bine și rău. Acestei supuneri uluite de teamă i se opune lipsa discernământului în cazul prostului cu pretenții, care-și justifică infamia prin iluzia sălcie că nu primește niciodată îndeajuns. Creștinismul ca bombonică fondantă este, prin urmare, pură escrocherie. Dumnezeu este iubire, da. Însă e și dreptate. O dimensiune o presupune pe cealaltă. Nu există iubire nedreaptă și dreptate care suprimă dreptul la redempțiune. Cu singura condiție ca subiectul să colaboreze. Or, prostul infam, despre care scriu aici, e incapabil să se chestioneze. De câte ori vrea să iubească, se iubește doar pe

¹¹⁷ A se vedea Radu Teodorescu, *Mușica între îngeri și demoni* (Cugir, 2023).

¹¹⁸ Teodor Baconsky, Dilema 2008 <https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/din-polul-plus/indulgente-612622.html> (accesat pe 24.09.2025).

sine, până la oroarea narcisismului anonim. Și de câte ori caută dreptatea, și-o atribuie dinainte, socotind bunul-simț ca pe un dușman al "valorii" lui alienate.”¹¹⁹

Se poate să avem onoare față de cei săraci cu duhul? Adevărul este că da. Și ei merită onoarea noastră. De ce? Fiindcă este bine să știm că nu ei sunt responsabili de starea lor. În cele din urmă fiind creștini ortodocși trebuie să avem îi tratăm pe toți semenii noștri cu onoare. De ce? Fiindcă ei sunt făpturile lui Dumnezeu. Ceea ce vom vedea este că dacă vom începe să îi tratăm pe cei din jur în cele din urmă și ei ne vor trata cu onoare. Onoarea prin urmare este un lucru care

- se cultivă,
- se crește
- și se îngrijește.

Avem nevoie de oameni de onoare fiindcă în acest mod în cele din urmă vom ajunge să facem o lume mai bună și mai frumoasă.

Tot gânditorul Teodor Baconsky spunea: „nici egalitarismul politicește corect, nici "evangelismul" ipocrit n-au temeiuri pentru a salva, împotriva ei înseși, prostia infamă. Cele două strategii de comunicare se înșeală și vor să ne înșele, susținând că prostia e inocentă, așa cum infamia e inodoră. Eroare. Prostia e rebutul invidios al umanității decăzute. Iar infamia pute de-ți mută nasul din loc. A le încadra ideologic, într-o pseudoperspectivă de asimilare colectivă, e un gest sinucigaș. Din astfel de motive pledez, până la a mă lăsa învinovățit de "extremism", pentru meritocrație.”¹²⁰

Onoarea prin urmare este o investiție pe termen lung. De ce? Fiindcă este bine să ne dăm seama că voim să avem o societate care se bazează pe principii sănătoase. Onoarea este un principiu

- sănătos,
- bun,
- integru
- și creativ.

Se poate spune că există o “onoare creativă” prin faptul că ajungem să ne arătăm onoarea noastră la ce din jurul nostru.¹²¹

“Pentru o societate care nu admite ca proștii infami să-i determine ritmul. Îngăduința celor deștepți și "pietatea" sufletelor gingașe păcătuiesc deopotrivă atunci când se "amuză" sau se "înduioșează" ori de câte ori prostul infam - altminteri capabil de flaterii și manevre ariviste - accede la o poziție inadecvată. Azi așa, mâine așa, ne-am trezit captivi în coșmarul mitocăniei care face legea. Socrate a fost un sfânt ante litteram: asaltat de proști (pe care s-a căznit să-i înțeleptească) și de infami (pe care i-a disprețuit suveran), a băut, liniștit, cucuta. Se săturase să-i mai vadă, să-i mai audă și să-i mai îndure. E sigur că Iisus Hristos s-ar fi înțeles de minune cu un asemenea ucenic.”¹²²

Una dintre formele cele mai corecte ale onoarei trebuie să știm că este respectul. Trebuie să avem respect față de

- părinții noștri,
- profesorii noștri,
- învățătorii noștri,
- mă mari noștri
- sau cei care de conduc sub o formă sau alta.

Prin urmare este bine să știm că respectul este și el tot o formă de a ne manifesta onoarea noastră față de ce din jur și de lumea în sine.

Respectul trebuie să ne dăm seama că ajunge să ne facă unii care suntem

- plăcuți ,
- cu bun simț,

¹¹⁹ Idem.

¹²⁰ Teodor Baconsky, Dilema 2008 <https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/din-polul-plus/indulgente-612622.html> (accesat pe 24.09.2025).

¹²¹ A se vedea Emerson Eggerich, *Love and Respect: The Love She Most Desires; The Respect He Desperately Needs* (Thomas, Nelson, 2004).

¹²² Teodor Baconsky, Dilema 2008 <https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/din-polul-plus/indulgente-612622.html> (accesat pe 24.09.2025).

- amabili
- și afabili.

Există din ce în ce mai puțin respect în lumea noastră fiindcă oamenii sunt unii care nu vor să știe ce este onoarea. De ce?

Fiindcă onoarea și respectul sunt unele care se presupun una pe alta. Nu trebuie să uităm acest lucru în zilele noastre când se consideră că onoarea și respectul nu sunt unele legate.

Iată ce spunea despre respect gânditorul Alin Fumurescu: “astăzi, nerușinarea nu mai presupune îndrăzneală, pentru că nu mai șochează pe nimeni. Nerușinarea a devenit regula, nu excepția. Piatra nu „îndrăznește” să cadă. Pietrei îi „vine”. Politicienii din ziua de astăzi nu „îndrănesc” să fie nerușinați. Lor le vine. Comentatorii nerușinați de pe platformele media nu „îndrănesc” nimic. Le vine. Studenții de la Drept care au copiat la examen și au fost exmatriculați n-au îndrăznit. Le-a venit, după cum le-a venit celorlalți care le-au găsit scuze și le-au luat apărarea. Într-o societate nerușinată, îți vine să fii nerușinat.”¹²³

Doi misionari creștin ortodocși din Asia discutau.

- Știi ce?
- Ce?
- Am învățat un lucru.
- Care?
- Am învățat că pentru a îi atrage pe asiatici la creștinism trebuie să le câștig simțul onoare.
- Da?
- Da.
- Cum așa?
- Mai ales la japonezi.
- Nu știam.
- Ei pun mare accent pe onoare.
- Mi-am dat și eu seama.
- Nu prea știi de ce.
- Cred că știi.
- Și ce este?
- Vezi tu religiile asiatice sunt panteiste.
- Adică cred că universul și omul sunt tot una?
- Da.
- Și?
- Ei bine omul nu vrea în sinea lui să creadă că nu este o persoană.
- Așa și?
- Așa că nevoia lui de a fi o persoană cu viață se manifestă în onoarea lui.
- Adică faptul că el totuși contează?
- Da.
- Poate ai dreptate.
- Și mai este ceva.
- Ce anume?
- Japonezii deși nu cred în Iisus totuși Îl apreciază.
- Cum?
- Se poate vedea din modul lor.
- Mai precis.
- Îți voi spune.
- Te rog.
- Japonezii au un simț al binelui.
- Toată lumea în are.
- Sunt cât se poate de atenți cu alte religii.

¹²³ <https://dilemaveche.ro/sestiune/tema-saptamanii/cu-nerusinare-despre-respect-633849.html> (accesat pe 06.01.2026).

- Și cu creștinismul ortodox?
- Da.
- Cum?
- Am observat un lucru la ei.
- Care?
- Îți voi spune.
- Te rog.
- Când Japonezii auziră din gura unui misionar pentru prima dată ce a făcut Dumnezeu pentru om, și cum Mântuitorul s-a întrupat, a suferit și a murit pentru noi oamenii, exclamă așa.
- Ce?
- O cât este El de mare, cât de bun, cât de puternic și ce demn de iubire este Dumnezeul creștinilor.
- Frumos.
- Și când apoi auziră, că sunt creștini, cari nu-și iubesc pe Dumnezeul lor, ci își bat joc de El, strigară indignați așa.
- Ce?
- O oameni răi, o inimi nerecunoscătoare? E posibil ca să fie pe pământul acesta, astfel de oameni?¹²⁴
- Nu îmi vine să cred.
- Ba da.
- Au spus așa ceva japonezii?
- Da.
- Și s-au convertit la creștinism?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă ei se cred mai buni ca și creștinii.
- Da?
- Da.
- Nu știam.
- Nu o spus dar mi-am dat seama.
- Cum?
- Din atitudinea lor.
- Înțeleg.
- Dar totuși sunt și mulți care se convertesc la creștinism.
- Frumos.
- Sunt mulți care ar vrea să se convertească dar nu o fac.
- De ce?
- De teamă.
- Ce teamă?
- De familie.
- De familie?
- Da. Și de autorități.
- De ce?
- Fiindcă autoritățile sunt împotri creștinismului.
- Asta o știu.
- Mă bucur.
- Foarte bine.
- Este muncă grea aceasta de misionar.
- De ce?
- Fiindcă parcă te lovești de perete.
- Sunt demonii care țin aceste suflete în captivitate.

¹²⁴ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Așa este.
- Mă bucur că ești de acord.
- Sunt.
- Frumos.
- M-a ajutat mult discuția.
- Și pe mine.

Tot gânditorul Alin Fumurescu spunea: „profesorul Radu Gologan, președintele Societății Române de Matematică, a rămas în urma vremurilor: s-a declarat uluit de faptul că unii părinți care-au protestat în stradă împotriva corupției și-au ajutat copiii să copieze la olimpiada organizată online. N-a înțeles încă nimic. Într-o societate nerușinată, vina e întotdeauna în altă parte. Afară, nu înlăuntru. Uluiitor acum nu e că se copiază cu nerușinare, uluiitor e că mai sunt și oameni care se rușinează s-o facă. Uluiitor nu e că un vlogger urmărit de sute de mii de oameni, cu păreri ferme despre reforma educației, face o petrecere interzisă în pandemie, la care invită un manelist celebru (îmi cer, rușinat, scuze că nu le-am reținut numele) și postează pe social media în direct. Uluiitor e că mai sunt unii, puțini, care se miră că pe urmă flăcăul mai are și nerușinarea să acuze societatea de ipocrizie. N-au înțeles încă nimic: pietrele de aia sunt pietre – pentru că, scăpate din mână, nu se înalță la cer. Scăpate din mână, pietrele doar cad.”¹²⁵

CAPITOLUL 6

ONOAREA CA SIMȚ VERITABIL AL VALORII

Cineva spunea că valorile nu se nasc ci se cultivă. Este cu adevărat un lucru frumos să ajungi să devii dintr-un copil nevinovat o valoare. Acesta este de fapt și sensul firesc al vieții. Aceasta fiindcă este bine să ne dăm seama că valorile sunt cele care duc lumea înainte și ne fac mai buni. Prin urmare valoarea este un lucru firesc al naturii umane.¹²⁶

Ceea ce se poate vedea este că în lumea noastră sunt mai mulți care sunt adepții non-valori. Cum se manifestă nonvaloarea?

- Superficialitate,
- decadentă,
- imoralitate,
- criminalitate,
- război
- sau sadism

sunt cu toate lucruri care trebuie să știm că în cele din urmă ajung să facă din lumea noastră nu numai un “apogeu al nonvalorii” ci la fel de bine și o prefigurare a iadului pe pământ.

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Mircea Kivu: “este adevărat că (ne-)au dispărut, că (ni) s-au împuținat oamenii de valoare? Că au emigrat? Greu de răspuns. De fapt, dacă v-ați întâlni, bunăoară în Cișmigiu, sau în tramvaiul 5, cu un om de valoare, l-ați recunoaște? După ce? Evident, după valoare. De aici, bănuiala că de fapt discuția nu e despre oameni, ci despre valori.

Valorile, uneori denumite și principii, nu-s deloc imuabile. Ele evoluează (sau involuează) odată cu societatea. De exemplu, unii valorizează mai degrabă protecția mediului, alții, dimpotrivă – creșterea economică. În România, conform unei cercetări din 2018 (Prelucrări după datele European Values Study (<https://europeanvaluesstudy.eu/methodology-data-documentation/survey-2017/full-release-evs2017/>), jumătate din populația adultă (mai exact, 49,6%) considera că „Protecția mediului ar trebui să aibă prioritate, chiar dacă încetinește creșterea economică și duce la pierderea unor locuri de muncă”, în timp ce cealaltă jumătate (50,4%) considera că „Creșterea economică și crearea de locuri de muncă trebuie să fie principala prioritate, chiar dacă mediul suferă într-o anumită măsură”. Deci cele două valori opuse se află în echilibru aproape perfect. Dar nu e peste tot la

¹²⁵ <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/cu-nerusinare-despre-respect-633849.html> (accesat pe 06.01.2026).

¹²⁶ A se vedea Radu Teodorescu, *Firescul în religia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

fel. În Lituania, 64% din respondenți au ales creșterea economică, în timp ce vecinii lor suedezi au optat, în proporție de 88%, pentru protecția mediului.”¹²⁷

Ceea ce se poate vedea este că acolo unde nu există un simț al onoarei ei bine non-valoarea ajunge să domine. De ce? Fiindcă trebuie să știm că oamenii sunt unii care de mai multe ori se lasă duși de val și nu vor să meargă după ceea ce este valoare fiindcă nu vor să știe nici de onoare care o aduce ea.

- Campioni olimpici,
- inventatori,
- genii,
- savanți,
- filantropi etc

sunt cu toate persoane care trebuie să știm că aduc în noi nu numai un simț al valorii ci și al onoarei.¹²⁸

Tot gânditorul Mircea Kivu spunea: „uneori, în cadrul aceleiași societăți, grupuri diferite de oameni aderă la diferite valori. Astfel, dacă ar trebui să alegă, majoritatea românilor sub 29 de ani ar prioritiza protecția mediului, în timp ce vârstnicii ar pune pe primul plan creșterea economică. Respondenții cu nivel scăzut de instrucție sunt partizanii creșterii economice, cei cu nivel înalt susțin mai degrabă protecția mediului.

Desigur, există o ierarhie a valorilor: la unele suntem dispuși ca, la o adică, să renunțăm mai ușor, la altele – mai greu. Chiar dacă fiecare are propria așezare a valorilor, se pare că există un consens, cel puțin la nivelul lumii occidentale, privind valorile supreme. Acest consens e exprimat prin lucrurile pe care societatea, prin brațul său înarmat (statul), acceptă că le pot fi retrase celor care-i încalcă normele. Pentru cele mai grave crime, indivizii pot fi condamnați la moarte (mai rar, și în din ce în ce în mai puține țări), la închisoare sau la amendă. De aici deducem că, în lumea noastră, valorile supreme sunt, în ordine, viața, libertatea, banul.”¹²⁹

Ceea ce voim să vorbim în acest capitol este că la un anumit nivel omul de valoare este un om de onoare. Ne face plăcere să avem de a face cu oameni de valoare fiindcă ei ne onorează cu

- prezența,
- șarmul
- și inteligența lor.

Prin urmare este evident că trebuie să ne dăm seama de care este sensul omului de onoare raportat la valoare. Valoarea este un lucru de care trebuie să ținem cont dacă voim să trăim într-o

- lume
- și o societate

sănătoasă.

Ceea ce este mai trist și ceea ce are loc în zilele noastre este că de mai multe ori avem de a face cu un cult al non-valorilor care se manifestă seducător în mas media sau în comunitățile noastre.

- Șmecheria,
- superficialitatea,
- infracțiunea,
- sau ocultismul¹³⁰

sunt numai câteva dintre lucrurile care ajung să ne facă să credem că în cele din urmă non-valoarea este un lucru bun.

După cum ne putem da seama, non-valoarea *nu convinge ci seduce*.

Suntem seduși de nonvalori fiindcă nu voim să nevoim și să depunem asceză pentru a ieși din comoditatea de zi cu zi.¹³¹

Non-valoarea evident că nu este ceva care ne onorează. Totuși trebuie să fim atenți în acest sens cu ea fiindcă de mai multe ori s-a ajuns la exces. Se cunoaște cazul unui tată care avea o fiică și pe care zilnic o teroriza că la școală

¹²⁷ Mircea Kivu, Dilema martie 2023 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/despre-aparenta-lipsa-a-valorilor-2248440.html> (accesat pe 24.09.2025).

¹²⁸ A se vedea Petre Andrei, *Filosofia valorii* (București, 1945).

¹²⁹ Mircea Kivu, Dilema martie 2023 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/despre-aparenta-lipsa-a-valorilor-2248440.html> (accesat pe 24.09.2025).

¹³⁰ A se vedea Radu Teodorescu, *Ocultismul subliminal în cultura populară modernă* (Cugir, 2025).

¹³¹ A se vedea Lucian Blaga, *Trilogia non-valorilor* (București, 2015).

trebuie să aibă nota zece pe linie. Într-o zi fata a luat un nouă. La câteva ore după acest fapt tatăl a primit un telefon care îi spunea să vină de urgență la spital fiindcă fiica lui se află acolo fiindcă a avut o tentativă de sinucidere. Ce se întâmplase? Fetei i s-a făcut oroare că a luat un 9 nouă la școală și pentru a scăpa de reproșurile tatălui a încercat să își i-a viața.

Prin urmare trebuie să ținem la onoare însă trebuie să ne dăm seama de limitele ei. Prin urmare, onoarea este un lucru care ne face

- să apreciem,
- să prețuim,
- să cultivăm
- și să răsplătim valoarea.

Tot gânditorul Mircea Kivu spunea: „evident, asta e valabil pentru ceea ce numim civilizația occidentală. Dacă ne uităm către Japonia samurailor iubitori de seppuku, este evident că valoarea vieții se afla acolo mult sub cea a demnității. La islamiștii radicali, iarăși, viața e repede și fără regrete abandonată în numele credinței.

Sistemele de valori sunt relativ stabile, ele beneficiind de sisteme eficiente de transmitere de la o generație la alta, de la grupurile dominante către celelalte – e vorba de mecanismele de reproducere descrise de Bourdieu în urmă cu cinci decenii. Așa se face că, pentru cei mai mulți dintre noi, ele par imuabile, cvasi-naturale. Din cauza asta, ne revoltăm când observăm că se schimbă, când constatăm că există oameni (de obicei, cei mai tineri decât noi) care nu le mai acordă „respectul cuvenit”.¹³²

După cum am spus valoarea se deprinde din copilărie prin educație. În acest sens educația trebuie să știm că este și o problemă onoare. Este o onoare să vorbim cu un om educat și este mai puțin onorabil să avem de a face cu necioplit și cu un mocan.

Valoarea prin urmare este un lucru care ne face să ne inițiem pe calea onoarei fiindcă sunt două lucruri care se presupun unul pe altul.

Valoarea este ceea ce trebuie să fie

- tânjirea,
- aspirația,
- dorința
- și voința

noastră ultimă.

Aceasta mai ales într-o lume în care există o puternică luptă dintre bine și rău și la fel de bine între valoare și nuliitate.¹³³

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Mircea Kivu: „deși au inerție mare, sistemele de valori sunt în continuă schimbare. De cele mai multe ori, schimbările se petrec lent – deși au loc sub ochii noștri, ele ne sunt imperceptibile, aidoma creșterii copacilor. De exemplu, putem spune că, în Europa secolului XX, regula era ca nașterea copiilor să fie legată de căsătorie; excepțiile erau extrem de rare și, în general, prost primite. Ei bine, în anul 2020, în România, unul din trei copii s-a născut în afara căsătoriei (33%, după ce în 1992 fuseseră numai 16%); dar există țări, precum Franța, unde proporția crește la 62%.

Sunt însă momente când paradigmele valorice se schimbă brusc și dramatic.

Ne obișnuiserăm să ne îmbrățișăm prietenii, să ne ținem aproape, să ne înconjurăm de oameni, să socializăm, cu alte cuvinte. A venit pandemia de COVID-19, ni s-a spus să evităm strângerea de mină, să o înlocuim cu ciocnitul coatelor sau pumnilor (greu de imaginat gesturi mai dizgrațioase). Am căpătat reflexul „distanțării sociale” (horribile dictu – distanțarea fiind întotdeauna asocială), traversăm de îndată ce zărim un om pe trotuarul pe care mergem.”¹³⁴

Prin urmare este adevărat că drumul spre valoare și onoare este de mai multe ori un *drum inițiativ*. Ce voim să spunem printr-un *drum inițiativ*?

¹³² Mircea Kivu, Dilema martie 2023 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/despre-aparenta-lipsa-a-valorilor-2248440.html> (accesat pe 24.09.2025).

¹³³ A se vedea Radu Teodorescu, *Binele în religia comparată* (Cugir, 2013).

¹³⁴ Mircea Kivu, Dilema martie 2023 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/despre-aparenta-lipsa-a-valorilor-2248440.html> (accesat pe 24.09.2025).

Drumul inițiativ este unul care evident că ajunge să fie trecut de mai multe ori prin

- încercări,
- teste,
- probleme,
- examene
- greutăți
- și uneori chiar neazuri.¹³⁵

Totuși dacă ne vom concentra pe ceea ce este important în cele din urmă vom reuși.¹³⁶

Doi teologi creștin ortodocși discutau într-o zi.

- Știi ce?
- Ce?
- M-am tot gândit zilele aceasta.
- La ce?
- La relația dintre valoare și onoare.
- Există o relație între ele?
- Care?
- Tindem să onorăm pe oamenii de valoare...
- Și să condamnăm pe oamenii de nimic?
- Da.
- Așa este.
- Deci nu credeam acest lucru dar acum îmi dau seama că în cele din urmă contează și onoarea.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă un om de onoare este un om moral.
- Sunt și oameni morali care nu sunt de valoare.
- Mai rar.
- Dar sunt.
- Eu cred că drept cauză generală în cele din urmă contreză omul de onoare.
- Așa este.
- Și cât crezi că contează onoare?
- Când să ne facă oameni buni și responsabili.
- Adică?
- Uite dacă ai un copil înclinat spre rău.
- Așa este.
- Dacă fiul este crescut într-un spirit de onoare în cele din urmă va deveni mai bun.
- Cum?
- Tocmai din cauza onoarei.
- Cum?
- El își va da seama că dacă va continua pe calea lui era își va face părinții de rușine.
- Așa este.
- Este tocmai această onoare de fiu integru al tatălui său care îl va face mai bine.
- Trebuie să fim de acord cu tine.
- Numai că oameni de azi nu se prea gândesc la onoare.
- De ce?
- Fiindcă nu li se pare de folos.
- Ceva care să aducă profit?
- Da.

¹³⁵ A se vedea Nicu Gavriluță, *Viața: un ritual inițiativ* (Editura Junimea, 2020).

¹³⁶ A se vedea Alexandru Paleologu, *Despre lucrurile cu adevărat importante* (Iași, 1998).

- Așa este.
- Îmi aduc aminte de o întâmplare din Viețile sfinților.
- Care?
- Cred că este vorba de un sfânt pe nume Alexandru.
- Nu cred că am auzit de el.
- Unii spun că a fost episcop al Antiohiei.
- Și nu este așa?
- Cele mai multe păreri sunt că a fost episcop al Ierusalimului.
- Și când a trăit?
- În timpul persecuției lui Deciu.
- A deci a fost martir?
- Da.
- Și?
- El fu închis în temniță.
- Și?
- O femeie evlavioasă făcu tot posibilul, ca să-i poată duce mâncare.
- Frumos.
- Așa este.
- Și?
- A putut să intre însă numai promițând o sumă mare temnicerului.
- Mita funcționa la păgâni.
- Episcopul primi darul acesta plin de recunoștință și zise așa.
- Ce?
- „Domnul Dumnezeu să-ți răsplătească nobila ta faptă”.
- Frumos.
- Nu se mulțumi numai cu aceasta și când femeia veni și a doua oară cu copilul său orb, sfântul căzu la pământ și se rugă cu atâta ardoare, încât Dumnezeu se îndură și i-a redat vederea nefericitului copil.¹³⁷
- Minunat.
- Așa este.
- Deci vezi câtă cinste și onoare într-un sfânt.
- În ce sens?
- A plătit în felul lui mâncarea primită.
- Așa este.
- Mă bucur că mi-a spus această întâmplare.
- Plăcerea a fost de partea mea.
- Da se poate spune că sfinții sunt oameni de onoare?
- Da.
- În ce sens?
- Mai toți cei care întâlnesc un sfânt simt ceva special.
- Și se simt onorați?
- Da.
- Poate ai dreptate.
- Sigur că am dreptate.
- Nu credeam că sfinții pot să fie asociați cu onoarea.
- Nu în sensul propriu.
- Ci mai mult generic?
- Da.
- Așa este.

¹³⁷ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Acum cred că am lămurit lucrurile.
- Pe mine m-a ajutat mult conversația.
- Și pe mine.
- Mă bucur.

Despre faptul că trăim într-o lume schimbătoare și acest lucru afectează onoarea din lumea noastră tot gânditorul Micea Kivu spunea: „ne obișnuiserăm cu ideea că trăim într-o lume rațională, unde dialogul înlocuiește forța ca mijloc de rezolvare a diferendelor. Că războaiele, dacă sunt, sunt dincolo de hotarele oicumenei. Din păcate, auzim tot mai aproape vuietul sirenelor, cerul e brăzdat de dăre suspecte

Pământul părea un loc sigur pentru încă multe generații. Dar bolile planetei au devenit tot mai palpabile. Ne obișnuiserăm cu succesiunea anotimpurilor, dar copiii n-au văzut zăpada decât în excursie, la munte. Calota de gheață a Groenlandei se topește accelerat, la Dăbuleni se aclimatizează plantații de avocado. Se pare că degradarea mediului va înceta să mai fie un concept abstract în timpul vieții noastre.”¹³⁸

Ceea ce se poate vedea este că lumea noastră trece prin mai multe crize. Aceste crime sunt de mai multe feluri:

- morale,
- sociale,
- economice,
- culturale
- sau psihologice etc.

Toate aceste crize au loc fiindcă omul de azi vrea rezultate imediate fără să stea să investească în valori. În acest sens una dintre formele prin care se ajunge să se manifeste răul în lumea noastră este în această criză a valorilor care duce la apariția haosului și a anarhiei în lumea noastră.¹³⁹

Despre cât de nesigură este lumea de azi iată ce spunea gânditorul Mircea Kivu: „pentru câteva generații succesive, regula fusese ca fiii să o ducă mai bine decât părinții. Tinerii de azi se întreabă, pe bună dreptate, dacă, odată ajunși la vârsta senectuții, va avea cine să le plătească pensiile. În general, mitul progresului ca mod de manifestare a istoriei părea imuabil. Îmi amintesc compunerile pe care le scriam în clasele primare, prin anii '60, cu tema „Noi în anul 2000” și constat că sufereau de inadecvare funciară. Ei bine, lozinca zilelor noastre pare a fi „Zâmbiți, mâine va fi mai rău”.

Mi se pare evident că ne aflăm într-un moment în care configurația cunoscută a valorilor fundamentale se schimbă; un fel de limbo. Asemenea momente au mai fost (să ne amintim zorii capitalismului). Până ce se va stabili un nou sistem de valori, vom avea dificultăți în a identifica binele. Nu e de mirare că psihologii nu mai prididesc să trateze nevrozele.

Nu (prea) știm cum va arăta sistemul de valori al lumii de mâine. E însă bine de știut că va fi altfel. Cu alte cuvinte, că e inutil să căutăm să înțelegem lumea de azi cu instrumentele învățate alaltăieri. Și la fel de inutil va fi să încercăm să identificăm oamenii de valoare, înainte de a ne hotărî asupra valorilor însele.”¹⁴⁰

Onoarea este un lucru care evident că trebuie să vină pe un fond generic al virtuților. Este greu să spui că ești un om dacă tu ești

- împătimit,
- imoral,
- viciat
- și corupt.

Aceasta fiindcă după cum am spus o onoarea nu este o virtute fundamentală creștin ortodoxă. Onoarea este un lucru care ajunge să ne facă să fim unii care să ne dăm seama că în lumea noastră

- valorile trebuie să fie promovate
- și pe cei care nu pun preț pe ele trebuie să fie evitate.

¹³⁸ Mircea Kivu, Dilema martie 2023 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/despre-aparenta-lipsa-a-valorilor-2248440.html> (accesat pe 24.09.2025).

¹³⁹ A se vedea Radu Teodorescu, *Combaterea haosului și a anarhiei* (Cugir, 2021).

¹⁴⁰ Mircea Kivu, Dilema martie 2023 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/despre-aparenta-lipsa-a-valorilor-2248440.html> (accesat pe 24.09.2025).

Onoarea după cum am spus ne face să vedem că nu toți cei care spun că sunt oameni de valoare sunt oameni de valoare cu adevărat. Onoarea este un lucru care ne face să fim cât se poate de atenți cu ceea ce promovăm în societatea noastră.

Este adevărat că trăim într-o societate a divertismentului. Acest divertisment de mai multe ori ne poate duce în eroare. De ce? Fiindcă credem că totul este în cele din urmă o mare glumă în jurul nostru. Ori putem să vedem că nu este așa.

Tot gânditoarea Oana Șerban spunea: „bunul-simț este lucrul cel mai bine distribuit în lume.” Așa începe cartezianul Discurs asupra metodei, una dintre capodoperele raționalismului modern. La o primă vedere, n-ai crede. E suficient să ieși din casă ca să vezi că decența e prima nostalgie morală pe care ți-o permiți. Uneori nici nu trebuie să ieși din casă, e suficient să te joci de-a zappeurul și să vezi că anti-rațiunea face audiență, că ceea ce neagă valorile e ceea ce vinde cel mai bine. Numai că această butadă a bunului-simț e o traducere defectuoasă a lui bon sens, un furculismon cu neajunsurile sale, pentru că singurul „simț bun” al omenirii e rațiunea. O rațiune de care toți suntem capabili, dar pe care tot mai puțini ne pricepem să o îndrumăm, pentru a avea acces la cunoaștere, o șansă la fericire și o busolă morală tot mai bună pentru viața noastră. Sunt trei tipuri de oameni care au știut să joace cartea rațiunii ca factor generator de valoare.”¹⁴¹

Ceea ce se poate înțelege este că onoarea poate să fie și un

- simț
- sau gust

al decenței.

În ce sens al decenței? Tot ceea ce este decent se poate spune că este și onorabil. Aceasta fiindcă este greu să spui că ești un om decent – deci cu respect pentru bunele moravuri – dacă nu ești și un om onorabil. Ceea ce se poate vedea în societatea noastră este că sunt din ce în ce mai puțini oameni onorabili. Aceasta fiindcă ei sunt unii care după cum am spus nu cred că decența se leagă de onoare.

Nu se poate spune că este o onoare să crezi în Domnul Iisus Hristos însă ceea ce trebuie să ne dăm seama este că este cât se poate de decent să o faci. Aceasta mai ales într-o lume în care oferta religioasă este cât se poate de

- mare,
- vastă
- și diversă.¹⁴²

Tot gânditoarea Oana Șerban spunea: “vedem cum filosofia valorilor e tot mai tricky. De la socraticul „trebuie să fii rațional, pentru că doar așa vei fi virtuos și vei avea o viață bună” la camusianul „trebuie să fii fericit, chiar dacă ești Sisif”, valorile sunt un barometru fie pentru rețete prefabricate de viață, fie pentru eliberarea de sub custodia lor. Cert e că, secole de-a rândul, filosofia valorilor a chestionat care valori sunt mai bune, care au fost compromise, care au fost depășite. Iar astăzi, societatea se lamentează că nu mai avem valori. Ba chiar că „ne-au plecat valorile”. Limbajul ne trădează. Nu ne mai interesează valori directe pentru igiena noastră afectivă, aproape că am făcut anticorpi la ele. Ne interesează oamenii-valori pentru că, în ultimul timp, am personalizat excesiv mai toate sferele vieții și am ajuns să discutăm despre oameni-putere, oameni-elită, despre nume proprii care absorb și monopolizează o competență, un merit sau o (dez)onoare. Îmi pare rău că o spun, dar plângem degeaba. Avem un portret-robot pentru oamenii-valori, dar nu mai avem un tipar ideal pentru omul care poate face față acestor timpuri, ca să le poată schimba.”¹⁴³

Prin urmare trebuie să știm că decența și valoarea sunt lucruri care ambele se bazează pe calitate de a fi morali. Trebuie să ajungem să fim oameni morali fiindcă în acest fel ajungem nu numai să fim buni creștini ortodocși ci la fel de bine să fim și unii care să ne dăm seama de ceea ce înseamnă

- sensul
- semnificația

¹⁴¹ Oana Șerban Ziarul Lumina martie 2023 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/privatizarea-valorilor-o-naratiune-despre-2248446.html> (accesat pe 24.09.2025).

¹⁴² A se vedea Radu Teodorescu, *Decența ca mod de viață* (Cugir, 2020).

¹⁴³ Oana Șerban Ziarul Lumina martie 2023 <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/privatizarea-valorilor-o-naratiune-despre-2248446.html> (accesat pe 24.09.2025).

- și integritatea
onoarei.

Omul de onoare de azi după cum am spus nu este un cavaler medieval care este parte din ordinul templierilor, al teutonilor, cavalerilor de la Malta, ordinului Jartierei sau ordinului Vellusului de aur. Onoarea în zilele noastre se manifestă mai ales printr-un comportament decent fiindcă după cum putem să ne dăm seama valoarea este un lucru care este definită de onoare.

Iată ce spunea despre criza morală a valorilor din zilele noastre gânditorul Barbu Ștefănescu delavrancea: "morală în care crede un individ este aceea conformă conștiinței sale morale. Influențele - ca să nu le etichetăm prea dur constrângeri - pot să ne determine să ducem o viață fără de reproș, dar nu ne pot înălța niciodată la cota adevăratelor virtuți. Moralitatea născută din personalitatea noastră, nu din joc de influențe presante, este valoarea cea mai de preț. Idealul moral este formarea personală, centrul vieții în noi, nu în părerile altora, nu în moravurile tradiționale, preluate prin inerție, fără discernământ. Armonizarea noastră în viața socială trebuie să poarte pecetea actului creator și nu a unei obediențe forțate. Un om liber, capabil de a trăi valorile morale se simte răspunzător față de el însuși în intimitatea conștiinței lui morale de încălcarea acestor valori. Acel judecător care este conștiința noastră ne judecă și ne condamnă definitiv, fără apel. Remușcarea, spunea Victor Hugo în "La conscience", nu este doar un subiect de speculații literare, ea este un chin grozav care roade și distruge lent."¹⁴⁴

Am spus în titlul acestei cărți că onoarea este un simț al valorii. Aceasta fiindcă după cum putem să ne dăm seama nu vom avea onoare față de

- criminali,
- tirani,
- perversi,
- infractori
- sau hoți.

De ce? Fiindcă ei pur și simplu nu sunt persoane care merită onoarea noastră. Trebuie să știm acest lucru și să îl avem în vedere. Onoarea după cum am spus este un lucru pe care ajungem să îl câștigăm și nu ne naștem cu el. Omul de onoare este un om care este bine să știm că este unul care are un mare simț al decenței. Aceasta fiindcă azi adevărul este că de cele mai multe ori nu suntem unii care am ajuns să legăm onoarea de decență. De ce? Fiindcă este bine să știm că avem nevoie de onoare într-o lume în care decența este considerată

- învechită,
- perimată
- și degradată.

Iată ce spunea despre criza valorilor din lumea noastră tot Barbu Ștefănescu delavrancea: "în timp ce stăpânirea de sine, înțelepciunea, echilibrul interior, austeritatea sunt tot atâtea valori morale de prim plan ale "fericirii" stoice, pe care modernitatea le ignoră nu o dată în practicile sale, fără să aibă vreun temei viabil, este surprinzător faptul că, dimpotrivă, ea acceptă indiferența față de afecte, așadar partea contestabilă a moralei stoice. Contestabilă, pentru că distrugerea sentimentelor duce la sărăcirea vieții, la aneantizarea bogățiilor spirituale.

Afirmația stoicilor greci Zenon din Kition, Cleanthes ș.a. că înțelepciunea ("sophia") înseamnă apropierea de realitate, participarea la bogățiile ei, iar stoicilor romani Caton, Seneca, împăratul filozof Marc Aureliu că înțelepciunea ("sapientia") înseamnă simțul moral fin, cultivat, contactul cu tot ce există, capacitatea de a selecționa tot ce este de valoare - și ca un corolar al acestor concepte - că înțeleptul este singura ființă fericită, conține mult adevăr, pe care omul modern îl omite cu vinovăție din câmpul moralei sale."¹⁴⁵

Prin urmare este bine să știm că morală este un lucru care se leagă de onoare. Deși omul se poate sustrage moralei, ceea ce trebuie să știm este că a fi moral este în același timp o problemă

- de onoare
- și de decență.

¹⁴⁴ https://www.dacoromania-alba.ro/nr31/criza_morala_a_lumii.htm (accesat pe 07.01.2026).

¹⁴⁵ Idem.

Onoarea este un lucru care ne conferă mai multă încredere în ceea ce este moral. Este cu adevărat un lucru pe care noi cei de azi am uitat să în facem: să punem preț pe onoare. Aceasta fiindcă după cum am spus ele sunt unele care se presupun una pe alta și se leagă între ele.¹⁴⁶

Onoarea este un lucru care ne face să vedem mai ușor și să trecem cu bine peste criza morală din zilele noastre. De ce? Fiindcă cei mai mulți tind să creadă că în orice caz criza morală ține de antichitate și nu de modernitate.

„Evoluția adaptării vieții industriale și colective la ideea de morală și de justiție - chiar dacă progresul moral privit istoricește este în vădită afirmare - nu este lipsită de sinuozități, de depresiuni și revirimente, de înălțări și prăbușiri, de alternări ale binelui și răului, ale certitudinii și nesiguranței. În istorie ca și în natură există un ritm - ritmul cosmic - o succesiune de epoci și de perioade. Tot așa în viața omenirii există epoci de echilibru, epoci organice când morala și celelalte funcțiuni sociale își găsesc o formă viabilă de organizare, dar și epoci de criză, de transformări, de dereglări, de convulsii, când nu numai spiritul de disciplină este ignorat dar și principiile morale sunt sfidate, iar echilibrul relațiilor omenești este agresat.”¹⁴⁷

Doi oameni foarte bogați discutau într-o zi.

- Știi ce?
- Ce?
- Ei nu simt nici o onoare față de cei săraci.
- De ce?
- Simt onoare numai față de cei bogați ca mine.
- De ce?
- Fiindcă bogăția îmi un prestigiu.
- Înțeleg.
- Nu ești de acord cu mine?
- Nu.
- De ce?
- O să îți spun în acest sens o întâmplare adevărată.
- Despre ce?
- Despre relația dintre bogați și săraci.
- Bine.
- Deci ascult?
- Da.
- Era în Evul Mediu.
- Și?
- Era un principe foarte bogat care a fost atacat de dușmani.
- Dacă era în Evul Mediu Cred.
- Așa este.
- Și?
- Principele era cât se poate de îngrijorat.
- De ce?
- Fiindcă era în joc viața lui.
- Îmi dau seama.
- Dintr-o dată s-a luminat.
- De ce?
- I-a venit o idee genială.
- Care?
- Principele s-a dezbrăcat de hainele lui scumpe și s-a îmbrăcat simplu.
- Și?
- S-a dus la țară.
- Și ce a făcut acolo?

¹⁴⁶ A se vedea Radu Teodorescu, *Omul religios: între minimalism dubovnicesc, dilemă morală și posibilitate de dialog interreligios* (Cugir, 2024).

¹⁴⁷ https://www.dacoromania-alba.ro/nr31/criza_morala_a_lumii.htm (accesat pe 07.01.2026).

- A găsit un om sărac.
- Domnule vă deranjez? A întrebat principele.
- Nu.
- Aș avea nevoie de găzduire câteva zile.
- Cred că se poate.
- Voi muncii și vă voi ajuta cu tot ceea ce aveți nevoie.
- Bine.
- Și?
- Ei bine dușmanii principelui au venit dar nu l-au găsit pe principe la palat.
- Evident.
- Așa că au plecat înapoi în țara lor.
- Și ce a urmat?
- Când apele s-au mai potolit ei bine principele s-a întors înapoi la palatul său.
- Păi da, era locul lui.
- Dar a făcut un lucru care ar trebui să ții minte.
- Care?
- A dat ordin ca familia săracului care l-a găzduit în timpul insurecției să fie adus la el la palat.
- Pentru a fi răsplătită?
- Nu.
- Dar de ce?
- Pentru a locui acolo permanent.
- Fiindcă i-a salvat viața principelui?¹⁴⁸
- Da.
- Nu știu ce să spun.
- Să înveți.
- Ce să învăț?
- Chiar dacă ești bogat acest lucru nu înseamnă că nu poți fi modest.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Viața este plină de neprevăzut.
- Și?
- Nu știi când vei avea nevoie de ajutorul unui om sărac.
- Crezi?
- Da.
- Poate așa este.
- Și mai este ceva.
- Ce?
- De mai multe ori cei care au fost bogați și-au pierdut averile.
- Am auzit de aceste cazuri.
- Prin urmare ce trebuie să știi?
- Ce?
- Că există multă onoare în a fi sărac.
- În ce sens?
- Nu ți-ai dat seama?
- Nu.
- Eu am mai multă onoare față de un sărac cinstit decât față de un bogat mârșav.
- Da?
- Da.

¹⁴⁸ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Cred că sunt de acord cu tine.
- Sunt conjuncturi în viață în care se merită să fi sărac.
- Așa este.
- Dar evident dacă viața îți oferă bogății poți să le refuzi?
- Nu.
- Mă bucur că am căzut de acord.

Iată ce spunea în acest sens teologul Victor Marola: “Valorile morale clasice (dreptatea, cumpătarea, prudența, curajul), de care amintea Platon, Aristotel (Etica Nicomahică) în spațiul grecesc ori Seneca, Cicero, în civilizația romană, au fost preluate și aprofundate de Părinții și scriitorii bisericești (Origen, Clement din Alexandria, Vasile al Cezareei Capadociei, Fer. Augustin ș.a.), depășind determinismul etic prin evidențierea virtuților creștine (iertarea, blândețea, credința, speranța, iubirea ș.a.), care nu doar împacă sufletește, ci te și transformă în persoană altruistă, eliberată de orgolii, gata să acționeze în salvarea celui ce se confruntă cu situații delicate. Valoarea morală, în accepțiune generală, nu este o etichetă circumstanțială necesară în obținerea unor avantaje, ci reprezintă o constantă cognitiv-atitudinală în existența persoanei, conștientă de responsabilitatea sa. Orice persoană de valoare evită populismul, vedetismul, se exprimă cu discreție, nu caută elogii pe orice cale, se dedică muncii, cercetării, sprijinului celor defavorizați, chiar dacă viața sa ar fi în nesiguranță. „Dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale“, le scria Apostolul Pavel creștinilor din Corint (I Corinteni 13, 5).¹⁴⁹

CONCLUZII

Unii citind aceste rânduri ar putea să spună că în nici un caz nu se merita să fie scrisă o carte despre onoare din perspectivă creștin ortodoxă. De ce? Fiindcă onoarea este un lucru care se presupune de la sine în creștinismul ortodox. Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că nu.

Onoarea este un lucru care trebuie să știm că nu este ceva

- subconștient
- sau ceva care vine de la sine

fără ca noi să facem prea multe eforturi în acest sens. În sens creștin ortodox onoarea nu numai că trebuie să fie câștigată dar la fel de bine ea trebuie să fie una care să fie menținută. Ne menținem onoarea prin a fi buni creștini ortodocși.¹⁵⁰

Credem că efortul de a scrie o carte despre onoare în sens creștin ortodox este un lucru care evident că ne va ajuta să ne dăm seama de faptul că trăim într-o lume care are nevoie de oameni de onoare. Sunt mai multe filme și emisiuni care ne pun în față omul de onoare.

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Mihai Mehedințu: “în aceste vremuri în care aparențele atrag atenția mai mult decât esența, iar superficialul capătă uneori întâietate, onoarea îmi reapare ca o lumină curată, menită să redea demnitate ființei umane.

Onoarea strălucește în gesturile sincere, în cuvintele rostite cu responsabilitate, în deciziile luate cu grijă față de adevăr și de ceilalți.

Onoarea reprezintă busola interioară care ghidează pașii spre echilibru moral. Este acel simț al datoriei care îndeamnă omul să aleagă calea dreaptă, chiar atunci când tentațiile par a-i oferi drumuri mai ușoare.

Onoarea se regăsește în loialitatea față de valori autentice, în respectul oferit celorlalți oameni, în asumarea cuvintelor și a faptelor.

Astăzi, avem nevoie să ne întoarcem spre onoare ca spre o sursă de lumină și stabilitate.

Simt o renaștere a nevoii de autenticitate, de oameni care trăiesc în armonie cu principiile lor.

Onoarea se regăsește în tinerii care luptă pentru idealuri curate, în adulții care oferă exemplu prin fapte, în comunități care aleg cooperarea în locul conflictului.

Onoarea se arată prin decizii demne, prin grijă față de adevăr și prin respect față de oameni.

¹⁴⁹ <https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/deprecierea-valorilor-morale-84503.html> (accesat pe 07.01.2026).

¹⁵⁰ A se vedea Aleksandr Mileant, *Religia inimii Ce trebuie să știe un creștin ortodox despre credința sa* (Galați, 2022).

Onoarea pășește din nou printre noi... tăcută, puternică... aducând lumină în conștiințe și curajul de a fi sincer într-o lume în căutare de sens.”¹⁵¹

Această carte este un apel la onoare într-o lume care o vrea dar căreia îi este greu să recunoască faptul că o dorește. Suntem cât se poate de ușuratici în gusturile noastre politice dar trebuie să știm că în cele din urmă toți oamenii vor să vadă în liderii lor oameni de onoare. Un lider fără de onoare numi la păgâni se găsește.

Este adevărat că sunt și unii care cred că este un act de onoare să îi corecteze și eventual să îi pedepsească pe marii lideri ai lumii. Anul 2022 a fost un an în care lumea a rămas stupefiată când fostul premier japonez Shinzo Abe a fost asasinat în plină stradă. Acest lucru l-a făcut un tânăr. Ceea ce este ciudat este că acest tânăr nipon nu a voit să fugă după actul său. La interogatoriu el a mărturisit motivul crimei sale: îl suspecta pe fostul premier că făcea parte dintr-o organizație secretă. Întrebat dacă numai îl suspecta sau era sigur că fostul premier făcea parte dintr-o organizație secretă, el a răspuns că nu era sigur de acest lucru ci numai îl suspecta.¹⁵²

Ne putem da seama că sunt mulți oameni în jurul nostru care evident că au un fals simț al onoarei. Nu ajungi să ucizi pe cineva numai fiindcă îl suspectezi de ceva rău ci trebuie să fi sigur de acest lucru. Și nici acum nu sunt motive pentru a ucide ci mai mult pentru a îl da pe mâna justiției.

Că de mai multe ori onoarea este un lucru care trebuie să fie parte din viața noastră ne-o spune faptul că în zilele noastre la nunți se alege un cavaler de onoare: „la fel ca orice aspect al vieții moderne, evenimentele sociale au evoluat și ele făcând loc noutăților care, de multe ori, înseamnă renunțarea la anumite tradiții. Acest lucru se întâmplă și în organizarea nunților, astfel că multe cupluri aleg să nu mai țină datini care fie li se par că nu se potrivesc cu ideile lor, fie aleg să organizeze petreceri mai restrânse sau chiar își doresc ceva atipic.

Una dintre cele mai vechi tradiții este cea a cavalerului de onoare, acesta fiind ales din rândul rudelor sau prietenilor cei mai apropiați ai mirelui. Rolul acestuia era unul foarte important în trecut, fiind unul dintre martorii la cununia civilă, însă cu trecerea timpului, bărbatul care îl îndeplinea a devenit un ajutor de nădejde pentru viitorul soț.

În ziua de azi, mirii pot alege nu doar unul, ci mai mulți cavaleri de onoare, însă la fel de bine pot renunța la aceștia. O astfel de tradiție este una dintre cele mai frumoase și merită păstrată din mai multe motive pe care le poți afla din rândurile de mai jos.”¹⁵³

Onoarea este un lucru pe care se bazează foarte mult justiția din zilele noastre. Când la tribunal se ajunge să fie aduși martori – deși se face un jurământ – justiția se bazează pe onoarea lor să spună adevărul. Realitatea este că sunt mulți care mint prin tribunale.

Onoarea este un lucru pe care îl presupunem când ascultăm știri la TV sau le citim pe internet. Ceea ce se poate vedea este că în zilele noastre există un mare *război informațional*¹⁵⁴ în care de mai multe ori știrile pe care le citim sunt

- trunchiate,
- false,
- inexacte
- și relative.

Totuși este bine să știm că în cele din urmă sunt și ziariști de onoare care ajung să ne câștige respectul și încrederea prin profesionalismul de care dau dovadă.

„Dacă în trecut alegerea cavalerului de onoare era foarte importantă având în vedere rolul său, în ziua de azi, această tradiție ține mai mult de apropierea mirelui de viitorul său ajutor, astfel că cel din urmă trebuie să îl cunoască destul de bine pe viitorul soț pentru a-și putea îndeplini responsabilitățile cât mai bine cu putință.

După cum îi spune și numele, pentru cel ales este o adevărată onoare să poată fi mâna dreaptă a mirelui într-una din cele mai importante zile din viața unui bărbat. Dacă în trecut, tradiția era ca un cavaler să fie prezent în ziua nunții, acum, acesta este implicat pe tot parcursul organizării ceremoniei și a petrecerii, dar și în momentul în care mirii pășesc către altar.

¹⁵¹ <https://www.mihaimehedintu.ro/onoarea-lumina-adevarului/> (accesat pe 24.09.2025).

¹⁵² https://ro.wikipedia.org/wiki/Shinz%C5%8D_Abe (accesat pe 07.01.2026).

¹⁵³ <https://nuntapeplaja.ro/cavalerul-de-onoare-mai-are-aceasta-traditie-farmec-la-o-nunta-moderna/> (accesat pe 24.09.2025).

¹⁵⁴ https://ro.wikipedia.org/wiki/R%C4%83zboi_informa%C8%9Bional (accesat pe 07.01.2026).

Când se alege cavalerul de onoare? Este bine ca acesta să fie ales din momentul stabilirii zilei nunții, mai ales dacă vă doriți o altă destinație decât România.”¹⁵⁵

Onoarea prin urmare este un lucru care este bine să fie cultivat fiindcă nimeni nu vrea să fie un

- parvenit,
- un ratat
- și un rebut social.

În această carte am vorbit de mai multe aspecte ale onoarei fiindcă este bine să știm că onoarea este un lucru care ne face să fim și creștini ortodocși mai buni. Am spus că onoarea este un lucru care a variat în istoria umanității. Samuraii și cavalerii medievali erau obsedați de onoare. În zilele noastre ei bine onoarea a devenit o problemă de periferie a societății. Avem din ce în ce mai puțini oameni de onoare fiindcă nu credem că se merită să îi cultivăm. Acesta fiindcă onoarea nu aduce

- bani,
- averi,
- putere politică
- sau faimă.¹⁵⁶

„În ziua de azi, alegerea cavalerului de onoare are mult mai farmec, deoarece depășind barierele tradiției, organizarea nunții poate fi un moment de distracție în care mirele și cel desemnat să joace acest rol, se pot distra căutând și stabilind ce vor face în ziua petrecerii.

Multe cupluri se întreabă dacă aleg să facă nunta în destinații exotice mai are rost să aleagă domnișoare sau cavaleri de onoare, mai ales ca minimalismul este unul dintre cele mai întâlnite trenduri în organizarea de evenimente. Ceea ce este util de știut în acest caz este că atât cununia civilă cât și petrecerea poate fi coordonate de un wedding planner, astfel încât tot ce rămâne de făcut este să petreceți alături de invitați, așadar, și de ajutoarele voastre și să vă distrați.

Dacă lăsați toată organizarea nunții pe mâna plannerului, probabil că te vei întreba ce trebuie să facă un cavaler de onoare la nuntă în acest caz și dacă mai are rost păstrarea unei astfel de tradiții. Pe lângă faptul că vei avea mai multă libertate, rolul său rămâne unul destul de important în continuare.”¹⁵⁷

Este adevărat că nu se poate să facem din onoare o obsesie însă după cum am spus societatea noastră este una care cu adevărat are mulți oameni de onoare. Despre ei am vorbit în această carte. Trebuie să știm că omul de onoare este un om care face bine și nu îl face pentru a fi

- ovaționat,
- lăudat
- și slăvit.

Prin urmare este bine să ne dăm seama de toate implicațiile pe termen lung și pe termen scurt ale onoarei. Aceasta fiindcă este bine să știm că onoarea este un lucru cât se poate de vast în lumea noastră. Acesta fiindcă avem nevoie de onoare în

- afaceri,
- politică,
- relații internaționale,
- la locul de muncă
- sau în viața de societate.

Iată ce spunea în acest sens teologul Nicușor Deciu: „desigur, cu toții invocăm această nouă libertate ca temei al acțiunilor noastre. Dar până unde se poate întinde ea? Suntem liberi și putem face orice, chiar să violentăm conștiința altora și să-i întinăm pe alții? Toate aceste lucruri pot părea pentru unii simple filosofări pe teme actuale, însă cei care sunt părinți sau păstori și răspund la rândul lor și de alte suflete văd lucrurile foarte pragmatic. Nu poți să asiești liniștit la propagarea păcatului și a coruperii copiilor tăi trupești sau sufletești, fie că aceasta înseamnă expunea la pornografie, la păcatele împotriva firii sau la întinarea organismului cu celule diploide umane prelevate de la prunci

¹⁵⁵ <https://nuntapeplaja.ro/cavalerul-de-onoare-mai-are-aceasta-traditie-farmec-la-o-nunta-moderna/> (accesat pe 24.09.2025).

¹⁵⁶ A se vedea Aurelian Nicolae Ifimiu, *Patima lăcomiei de averi și pastorația celor zgârâți* (Editura Cuvântul Vieții, 2014).

¹⁵⁷ <https://nuntapeplaja.ro/cavalerul-de-onoare-mai-are-aceasta-traditie-farmec-la-o-nunta-moderna/> (accesat pe 24.09.2025).

avortați, doar de dragul unei libertăți prost înțelese. Pentru că libertate înseamnă mai ales să nu invadezi credința și sufletul celor mici și nevinovați, după cum spune Mântuitorul: „Iar cine va sminti pe unul dintr-aceștia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară și să fie afundat în adâncul mării” (Matei 18, 6).”¹⁵⁸

Prin urmare onoarea este un lucru care evident că ne face să trăim într-o societate mai frumoasă și mai bună. Aceasta fiindcă dacă simțul nostru al onoarei evident că nu am mai comite mai multe fapte reprobabile pe care le facem în zilele noastre.

Prin urmare această carte se vrea să fie un îndemn la onoare dar nu și-a propus să fie o carte motivațională după cum sunt mai multe în lumea noastră. Aceasta fiindcă se poate spune că cu greu onoarea ajunge să intre în cădere psihologiei motivaționale. Ceea ce am voit să facem este să ne dăm seama că totuși onoarea este un lucru frumos și care aduce mult bine vieților noastre. Aceasta fiindcă după cum am spus nimeni nu vrea să aibă de a face în viața profesională și viața privată cu oameni fără de onoare. De ce? Fiindcă ei sunt capabili de orice și pot face orice.¹⁵⁹

Doi antropologi discutau într-o zi.

- Ce părere ai despre onoare?
- Este o temă vastă.
- Știu.
- Fiecare cultură de pe pământ are o anumită înțelegere despre onoare.
- Dar există numai o singură onoare.
- Ca și concept.
- Da.
- Știi ce se spune despre frumusețe?
- Nu.
- Că frumusețea nu stă în ochiul celui care o creează.
- Dar în ochiul cui?
- În ochiul celui care o privește.
- Deci este o chestiune subiectivă.
- Da.
- Un paradox.
- Știi ce citea zilele acestea?
- Nu.
- Că un european s-a pierdut la polul nord.
- Și?
- Acolo a dat de un trib de eschimoși.
- L-au ajutat?
- Da.
- Și ce a urmat?
- Când a venit noaptea în iglou în tribul de eschimoși era tradiția ca dacă avea un oaspete el să doarmă și să aibă relații intime cu soția gazdei.
- Nu se poate.
- Și ce a urmat?
- Eschimosul l-a invitat pe european să se culce cu soția lui.
- Și a acceptat?
- Nu.
- Și ce a urmat?
- A doua zi eschimosul la ucis pe european.
- De ce?
- Fiindcă a respins onoarea care i-a dat-o.
- De a se culca cu soția lui?

¹⁵⁸ Nicușor Deciu Ziarul Lumina <https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/libertatea-de-a-intina-130920.html> (accesat pe 24.09.2025).

¹⁵⁹ A se vedea Dan Ariely, *The Honest Truth About Dishonesty* (Harper, 2012).

- Da.
- Nu îmi vine să cred.
- Este o poveste adevărată.
- Te cred.
- Și crezi că există vreo posibilitate să aduci oamenii la un simț al onoarei?
- Da.
- Cum?
- O să îți spun o întâmplare din viața Sfântului Sava.
- Te rog.
- O ceată de barbari flămânzi nimeriseră la chilia ascetului Sava, cerându-i de mâncare.
- Și?
- Sfântul nu avea decât câțiva dovleci și câteva poame, cari erau toată averea sa.
- Da, era călugăr.
- Evident.
- Și?
- Le puse înaintea barbarilor cu toată inima, fără să se cugete, că nu-i mai rămâne nimic.
- Ce frumos.
- Deoarece nepoftiții oaspeți priveau aceste ca prea rele pentru stomacul lor și crezând că sfântul ascunde alimentele bune, răscoliră toată coliba pentru a le afla.
- Și au găsit?
- Negăsind însă nimic, au mâncat ce li s-a dat.
- Păi da.
- După câteva zile veniră iarăși pe la sfânt, și drept mulțumită pentru inima lui cea bună îi aduseră o mulțime de alimente bune și alese.¹⁶⁰
- Minunat.
- Așa este.
- Deci abordarea Sfântului Sava a funcționat?
- Da.
- Îmi dau seama.
- Știi care este morală?
- Nu.
- Nu poți să le ceri la oameni să fie de onoare dacă tu nu ești exemplu?
- Da.
- Deci contează forța exemplului propriu.
- Am mai auzit acest lucru.
- Este adevărat.
- În ce sens?
- Nu poți să le pretinzi ca părinte copiilor tău să fie oameni de onoare dacă tu nu ești om de onoare.
- Este logic.
- Și o spune bunul simț.
- Se poate spune că onoarea este o chestiune care ține de bunul simț?
- Da.
- În ce sens?
- Nu ai cum să fie un om de onoare dacă ești un nesimțit.
- Sunt mulți nesimțiți în zilele noastre.
- Fiindcă țin cont de onoare.
- Crezi?
- Da.
- Cred că ai dreptate.

¹⁶⁰ Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Deci onoarea poate să fie cultivată.
- Acolo unde nu există?
- Da.
- Și este grea această cultivare?
- Nu.
- Bine de știut.
- Așa este.

Am vorbit în această carte despre faptul că onoarea ajunge de mai multe ori să se manifeste ca respect. Iată ce spunea în acest sens gânditoarea Alexandra Bădiță: “în câte feluri și chipuri nu au încercat părinții noștri să ne explice și să sădească în noi sentimentul de respect și bun-simț? Și de câte ori nu am rămas reci la aceste învățături, crezând că mai bine ne descurcăm cu tupeul decât cu sfaturile "alea îmbătrânite"? Chiar se dezvoltă și ni se recomandă ideea că în ziua de astăzi trebuie să fii îndrăzneț, că altfel te calcă alții în picioare. Oare nu se ajunge de la îndrăzneală la obraznicie, lăsând de fapt cu mult în urmă bunul-simț.

Nu avem nevoie de o definiție a ceea ce înseamnă respect, fiind un sentiment cu care creștem de mici și pe care îl simțim ca făcând parte din personalitatea noastră. Cu siguranță, mulți ne amintim de sfaturile părinților care ne spuneau cum să ne comportăm când vine cineva în vizită, cum să dăm binețe celui pe lângă care trecem sau care ne îndemnau să ducem sacoșa prea grea pentru un bătrân. Acum să zicem că nu mai facem aceste lucruri, că sunt trecute, vremurile sunt altele, copiilor nu trebuie să li se îngreiească dezvoltarea personalității, suntem liberi să ne exprimăm cum vrem noi. Dreptul la opinie este de necontestat, dar la fel de necontestat este respectul pe care îl datorăm celorlalți, din simplul motiv că trăim sub același "acoperiș" - în aceeași societate.”¹⁶¹

Sunt din ce în ce mai mulți care evident că nu prea vor să lege respectul de onoare. Aceasta fiindcă pentru ei onoarea este mai mult o problemă de orgoliu. Este bine să știm că onoarea poate ajunge să se confunde foarte bine cu orgoliul. Am vorbit în această carte despre moda medievală a duelurilor dar la fel de bine în vestul sălbatic era destul să arunci o privire mai sprâncenată într-un bar pentru a fi invitat afară la duel.

Prin urmare este bine să știm că onoarea este un lucru care se înrudește cu modestia și smerenia.¹⁶²

Nu ai cum să spui dacă ești un om de onoare dacă nu ești un om care ești cât se poate de modest. Aceasta fiindcă este bunul simț care ne spune că între modestie și onoare este o legătură cât se poate de strânsă.

Onoarea este un lucru care evident că va aduce mult bine pentru noi dacă îl cultivăm și îl menținem. Iată ce spunea în acest sens despre respect ca onoare gânditoarea Alexandra Bădiță: “lipsa de respect pe care o întâlnim la tot pasul poate denota lipsa unei educații adecvate, poate lipsa modelelor potrivite pentru copii, dar în primul rând lipsa respectului de sine. Înjosindu-i pe ceilalți, jignind, nu facem altceva decât să întoarcem toate acestea asupra noastră, nu poate exista respect pentru cei din jur atâta timp cât nu suntem în stare să ne respectăm pe noi înșine. Legătura dintre acestea două este provocată de sentimentul de inferioritate care apare ca o consecință a lipsei respectului de sine. În interacțiunea cu ceilalți intrăm atât cu calitățile noastre, cât și cu defectele, iar acest complex de inferioritate se manifestă prin acte în care încercăm să ne convingem de contrariu prin jigniri, crezând că înjosirea celuilalt aduce vreun plus personalității noastre imature și greșit construită.

Incontestabil, fiecare persoană are o anumită valoare, importanță și demnitate, de aceea nu cred să fie cineva îndreptățit să arate cu degetul, trebuie să-i acceptăm așa cum sunt și să-i respectăm pe cei din jur. De cele mai multe ori, prin gesturi prin care-i umilim pe ceilalți, îi învinovățim inconștient de frustrările noastre provenite din faptul că nu suntem în stare să ne acceptăm așa cum suntem, cu defecte și calități, cu eșecurile și reușitele noastre. Dacă nu reușim să ne măsurăm cu aceeași unitate de măsură realizările și greșelile, vom trăi sentimente de inadecvare și inferioritate, devenim ostili și greu de abordat, de aici plecând și reținerea de a-i accepta pe cei din jur așa cum sunt ei, oferindu-le respectul cuvenit.”¹⁶³

Această carte și-a propus să facă apologia onoarei într-o lume în care a fi onorabil este de multe ori considerat demodat și cumva anost. Onoarea are legile ei care trebuie să fie respectate. Am vorbit în această carte că onoarea nu este un sentiment care vine de la sine și care stă cumva în conștient. Trebuie să ne străduim să fim oameni onorabili.

¹⁶¹ <https://ziarullumina.ro/societate/a-privi-in-oglinda-respectului-14430.html> (accesat pe 07.01.202).

¹⁶² A se vedea Radu Teodorescu, *Smerenia și modestia ca paradigme creștine ortodoxe* (Cugir, 2015).

¹⁶³ <https://ziarullumina.ro/societate/a-privi-in-oglinda-respectului-14430.html> (accesat pe 07.01.202).

Onoarea este un sentiment care variază ca manifestare și ca intensitate mai în toate culturile de pe glob. Aceasta fiindcă o înțelegere a onoarei am arătat că au și primitivii. Ea este totuși o înțelegere

- deformată
- și deficitară.

Ceea ce se poate vedea este că – la fel cu alte virtuți – oamenii ajung să aprecieze onoarea în societatea lor numai atunci când începe să dispară.